



Bank Pocztowy

# Grupa Kapitałowa Banku Pocztowego S.A.

Skonsolidowane  
sprawozdanie finansowe  
za rok zakończony  
31 grudnia 2015 roku



# Spis treści

---

Skonsolidowany rachunek zysków i strat .....	3
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów .....	4
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej .....	5
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych .....	6
Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym .....	8
Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego .....	9
1. Informacje ogólne .....	9
2. Skład Grupy .....	10
3. Identyfikacja i zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego .....	11
4. Skład organów jednostki dominującej .....	11
4.1. Skład Zarządu jednostki dominującej .....	11
4.2. Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej .....	12
5. Zasady rachunkowości .....	12
5.1. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz oświadczenie o jego zgodności ze standardami rachunkowości .....	12
5.2. Porównywalność danych finansowych .....	18
5.3. Profesjonalny osąd .....	19
5.4. Niepewność szacunków .....	19
5.5. Zmiana szacunków .....	22
5.6. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości .....	22
6. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych .....	42
7. Wynik z tytułu odsetek .....	46
8. Wynik z tytułu prowizji i opłat .....	47
9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany .....	48
10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych .....	48
11. Ogólne koszty administracyjne .....	49
12. Świadczenia pracownicze .....	49
13. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości .....	50
14. Pozostałe przychody operacyjne .....	51
15. Pozostałe koszty operacyjne .....	51
16. Podatek dochodowy .....	52
17. Podział wyniku finansowego .....	54
18. Zysk na jedną akcję .....	54
19. Kasa i środki w Banku Centralnym .....	55
20. Należności od innych banków .....	56
20.1. Należności od innych banków (netto) .....	56
20.2. Należności od innych banków wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz przesłanki utraty wartości .....	56
20.3. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości .....	56
21. Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu .....	57
22. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu .....	58
23. Instrumenty finansowe zabezpieczające .....	60
24. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto) .....	62
24.1. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według rodzaju) .....	62

24.2. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według terminów zapadalności) .....	62
24.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości .....	63
24.4. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg przesłanki utraty wartości .....	64
24.5. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości .....	65
25. Inwestycyjne aktywa finansowe .....	66
26. Rzeczowe aktywa trwałe .....	69
27. Wartości niematerialne .....	72
28. Pozostałe aktywa .....	74
29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego .....	74
30. Zobowiązania wobec innych banków .....	75
31. Zobowiązania wobec klientów .....	75
32. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych .....	76
33. Zobowiązania podporządkowane .....	77
34. Rezerwy .....	78
35. Pozostałe zobowiązania .....	81
36. Kapitały własne .....	81
36.1. Kapitał zakładowy .....	81
36.2. Kapitał zapasowy .....	82
36.3. Kapitał z aktualizacji wyceny .....	82
36.4. Pozostałe kapitały rezerwowe .....	85
37. Wartość godziwa instrumentów finansowych .....	86
37.1. Instrumenty finansowe niewyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej .....	86
37.2. Instrumenty finansowe wyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej .....	91
38. Leasing operacyjny .....	94
39. Leasing finansowy .....	94
40. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych .....	95
41. Pozabilansowe zobowiązania warunkowe .....	98
42. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań .....	100
43. Sprzedaż pakietów wierzytelności .....	102
44. Informacje o podmiotach powiązanych .....	102
45. Struktura zatrudnienia .....	108
46. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym .....	108
47. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie .....	109
47.1. Ryzyko kredytowe .....	110
47.2. Ryzyko płynności .....	132
47.3. Ryzyko rynkowe .....	141
47.4. Ryzyko operacyjne .....	153
47.5. Pozostałe ryzyka .....	154
48. Zarządzanie kapitałem .....	156

# Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Nota	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
<b>Działalność kontynuowana*</b>		<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>
Przychody z tytułu odsetek	<u>7</u>	355 240	416 278
Koszty z tytułu odsetek	<u>7</u>	(97 065)	(148 128)
<b>Wynik z tytułu odsetek</b>		<b>258 175</b>	<b>268 150</b>
Przychody z tytułu prowizji i opłat	<u>8</u>	99 710	102 304
Koszty z tytułu prowizji i opłat	<u>8</u>	(43 873)	(42 647)
<b>Wynik z tytułu prowizji i opłat</b>		<b>55 837</b>	<b>59 657</b>
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	<u>9</u>	1 789	2 763
Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	<u>10</u>	11 727	1 770
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	<u>11</u>	(217 030)	(218 622)
- koszty poniesione na rzecz BFG		(19 973)	(6 545)
- koszty poniesione na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców		(3 638)	0
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	<u>13</u>	(66 145)	(61 013)
Pozostałe przychody operacyjne	<u>14</u>	5 701	8 736
Pozostałe koszty operacyjne	<u>15</u>	(7 175)	(6 296)
<b>Wynik na działalności operacyjnej</b>		<b>42 879</b>	<b>55 145</b>
<b>Zysk brutto</b>		<b>42 879</b>	<b>55 145</b>
Podatek dochodowy	<u>16</u>	(8 948)	(11 506)
<b>Wynik finansowy netto bieżącego okresu</b>		<b>33 931</b>	<b>43 639</b>
z tego przypadający na:			
- akcjonariuszy jednostki dominującej		33 931	43 639
Średnioważona liczba akcji zwykłych		10 005 241	9 729 040
Zysk podstawowy na jedną akcję zwykłą (w złotych)**		3,39	4,49

\* W roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku oraz w okresie porównawczym w Grupie nie wystąpiła działalność zaniechana.

\*\* Grupa nie wylicza rozwodnionego zysku na jedną akcję z uwagi na brak w okresie bieżącym i latach poprzednich kategorii kapitałowych powodujących rozwodnienie.

# Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	Nota	tys. zł	tys. zł
<b>Wynik finansowy netto bieżącego okresu</b>		<b>33 931</b>	<b>43 639</b>
<b>Pozycje, które mogą w przyszłości zostać przeniesione do rachunku zysków i strat:</b>			
Zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	<u>25, 36.3.</u>	8 698	5 924
- podatek odroczony	<u>16</u>	(2 040)	(1 390)
Rozliczenie wyceny aktywów finansowych reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:		358	(1 820)
- podatek odroczony	<u>16</u>	(84)	428
Zyski/straty z wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:		25	0
- podatek odroczony	<u>16</u>	(6)	0
<b>Pozycje, które nie zostaną w przyszłości przeniesione do rachunku zysków i strat:</b>			
Zyski i straty aktuarialne z wyceny programów określonych świadczeń, w tym:		(93)	124
- podatek odroczony	<u>16</u>	21	(29)
<b>Pozostałe całkowite dochody razem</b>	<u>36.3.</u>	<b>8 988</b>	<b>4 228</b>
<b>Dochody całkowite</b>		<b>42 919</b>	<b>47 867</b>
z tego przypadające na:			
- akcjonariuszy jednostki dominującej		42 919	47 867

# Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa		Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	Nota	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	<u>19</u>	426 875	757 643
Należności od innych banków	<u>20</u>	45 346	158 269
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	<u>21</u>	19 794	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	<u>22</u>	603	1 336
Instrumenty finansowe zabezpieczające	<u>23</u>	1 140	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	<u>24</u>	5 312 882	5 151 777
Inwestycyjne aktywa finansowe:	<u>25</u>	1 248 037	1 519 266
- dostępne do sprzedaży		803 347	1 100 547
- utrzymywane do terminu zapadalności		444 690	418 719
Rzeczowe aktywa trwałe	<u>26</u>	46 015	47 921
Wartości niematerialne	<u>27</u>	54 122	32 401
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	<u>16</u>	98	120
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	<u>16</u>	19 929	21 020
Pozostałe aktywa	<u>28</u>	38 189	29 274
<b>Aktywa razem</b>		<b>7 213 030</b>	<b>7 719 027</b>

Zobowiązania i kapitał własny		Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	Nota	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	<u>29</u>	10	11
Zobowiązania wobec innych banków	<u>30</u>	34 440	4 020
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	<u>21</u>	154 017	177 701
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	<u>22</u>	377	94
Zobowiązania wobec klientów	<u>31</u>	5 742 377	6 492 023
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	<u>32</u>	503 500	358 256
Zobowiązania podporządkowane	<u>33</u>	141 887	142 090
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	<u>16</u>	2 145	2 979
Rezerwy	<u>34</u>	1 459	2 855
Pozostałe zobowiązania	<u>35</u>	90 333	99 366
<b>Zobowiązania razem</b>		<b>6 670 545</b>	<b>7 279 395</b>
Kapitał zakładowy		110 133	97 290
Kapitał zapasowy		81 159	34 068
Kapitał z aktualizacji wyceny		11 865	2 877
Pozostałe kapitały rezerwowe		315 796	267 238
Zyski zatrzymane		23 532	38 159
<b>Kapitał własny razem</b>	<u>36</u>	<b>542 485</b>	<b>439 632</b>
<b>Zobowiązania i kapitał własny razem</b>		<b>7 213 030</b>	<b>7 719 027</b>

# Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	Nota	tys. zł	tys. zł
<b>Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej</b>			
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		33 931	43 639
<b>Korekty razem:</b>		<b>(512 336)</b>	<b>508 408</b>
Amortyzacja	<u>11</u>	18 178	20 804
Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)		(258 175)	(268 150)
Odsetki wypłacone		(86 157)	(126 364)
Odsetki otrzymane		323 383	377 379
Zysk/strata z działalności inwestycyjnej		(145)	(55)
Zmiana stanu należności od innych banków	<u>40</u>	110 798	(121 102)
Zmiana stanu należności z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	<u>40</u>	(19 782)	0
Zmiana aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		733	33
Zmiana wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających	<u>40</u>	(54)	0
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	<u>40</u>	(123 508)	(64 862)
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	<u>40</u>	309 324	367 305
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	<u>40</u>	(31 458)	(32 227)
Zmiana stanu pozostałych aktywów		(8 915)	(2 200)
Zmiana stanu zobowiązań wobec Banku Centralnego		(1)	0
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	<u>40</u>	30 364	(37 699)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	<u>40</u>	(23 695)	128 091
Zmiana zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu		283	77
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	<u>40</u>	(741 496)	260 475
Zmiana stanu rezerw		(1 396)	(564)
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	<u>40</u>	(9 033)	10 851
Zapłacony podatek dochodowy		(10 778)	(15 695)
Obciążenie podatkowe pokazywane w rachunku zysków i strat		8 948	11 506
Inne pozycje	<u>40</u>	246	805
<b>Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej</b>		<b>(478 405)</b>	<b>552 047</b>



**Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej**

<b>Wpływy z działalności inwestycyjnej</b>	<b>158</b>	<b>71</b>
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	158	71
<b>Wydatki z działalności inwestycyjnej</b>	<b>38 366</b>	<b>26 913</b>
Nabycie wartości niematerialnych	29 527	11 415
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	8 839	15 498
<b>Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej</b>	<b>(38 208)</b>	<b>(26 842)</b>

**Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej**

<b>Wpływy z działalności finansowej</b>	<b>234 933</b>	<b>330 000</b>
Emisja dłużnych papierów wartościowych	175 000	330 000
Wpływy netto z emisji akcji lub innych instrumentów kapitałowych	59 933	0
<b>Wydatki z działalności finansowej</b>	<b>50 004</b>	<b>424 421</b>
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu	0	311
Wykup obligacji z emisji własnej	30 000	400 000
Spłata odsetek od wyemitowanych instrumentów finansowych i zaciągniętych zobowiązań podporządkowanych	20 004	24 110
<b>Środki pieniężne netto z działalności finansowej</b>	<b>184 929</b>	<b>(94 421)</b>

<b>Zwiększenie (zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów</b>	<b>(331 684)</b>	<b>430 784</b>
w tym różnice kursowe netto	(129)	(381)
<b>Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu</b>	<b>762 484</b>	<b>331 700</b>
<b>Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu</b>	<b>430 800</b>	<b>762 484</b>

# Skonsolidowane zestawienie zmian w kapitale własnym

za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku

	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy		Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane		Kapitał własny ogółem
		tys. zł	Kapitał zapasowy tworzony ustawowo	Z nadwyżki przy emisji akcji	tys. zł	tys. zł	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik finansowy netto bieżącego okresu	tys. zł
Na dzień 1 stycznia 2015 roku		97 290	25 468	8 600	2 877	267 238	(5 480)	43 639	439 632
Zysk za okres		0	0	0	0	0	0	33 931	33 931
Pozostałe całkowite dochody		0	0	0	8 988	0	0	0	8 988
<b>Całkowite dochody</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>8 988</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>33 931</b>	<b>42 919</b>
Podwyższenie kapitału		12 843	0	47 158	0	0	0	0	60 001
Koszty emisji nowych akcji		0	0	(67)	0	0	0	0	(67)
Podział zysku		0	0	0	0	48 558	(4 919)	(43 639)	0
<b>Na dzień 31 grudnia 2015 roku</b>	<b>36</b>	<b>110 133</b>	<b>25 468</b>	<b>55 691</b>	<b>11 865</b>	<b>315 796</b>	<b>(10 399)</b>	<b>33 931</b>	<b>542 485</b>

za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku

	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy		Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane		Kapitał własny ogółem
		tys. zł	Kapitał zapasowy tworzony ustawowo	Z nadwyżki przy emisji akcji	tys. zł	tys. zł	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik finansowy netto bieżącego okresu	tys. zł
Na dzień 1 stycznia 2014 roku		97 290	25 468	8 600	(1 351)	242 207	(16 476)	36 027	391 765
Zysk za okres		0	0	0	0	0	0	43 639	43 639
Pozostałe całkowite dochody		0	0	0	4 228	0	0	0	4 228
<b>Całkowite dochody</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>4 228</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>43 639</b>	<b>47 867</b>
Podział zysku		0	0	0	0	25 031	10 996	(36 027)	0
<b>Na dzień 31 grudnia 2014 roku</b>	<b>36</b>	<b>97 290</b>	<b>25 468</b>	<b>8 600</b>	<b>2 877</b>	<b>267 238</b>	<b>(5 480)</b>	<b>43 639</b>	<b>439 632</b>

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego załączone na stronach od 9 do 158 stanowią jego integralną część.

# Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

## 1. Informacje ogólne

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej Banku Pocztowego S.A. („Grupa”) jest Bank Poczty S.A. („Bank”, „Jednostka dominująca”) z siedzibą centrali w Bydgoszczy przy ul. Jagiellońskiej 17. Został on utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 18 z 5 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Banku Pocztowego Spółki Akcyjnej w Bydgoszczy.

Bank zarejestrowano pod numerem RHB 1378 w dziale B Rejestru Handlowego w dniu 16 maja 1990 roku przez Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego w Bydgoszczy. Obecnie Bank figuruje pod numerem 0000010821 w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Bankowi nadano numer statystyczny REGON: 002482470.

Czas trwania Banku zgodnie ze statutem Banku nie jest ograniczony.

Przedmiotem działalności Banku jest wykonywanie czynności bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym oraz w granicach dopuszczonych prawem wszelkich innych czynności powiązanych z czynnościami bankowymi.

Podstawowa działalność Banku według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana do działu pozostałe pośrednictwo pieniężne symbol 6419Z.

Bank działa na podstawie obowiązujących przepisów i statutu.

Akcjonariat Banku na 31 grudnia 2015 roku był następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów	Wartość nominalna 1 akcji (w zł)	Udział w kapitale podstawowym
Pocшта Polska S.A.	8 259 956	8 259 956	10	74,9999%
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	2 753 332	2 753 332	10	25,0001%
	<b>11 013 288</b>	<b>11 013 288</b>		<b>100%</b>

W dniu 24 kwietnia 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie oferty publicznej nie więcej niż 4 570 960 nowych akcji zwykłych na okaziciela serii C z wyłączeniem w całości prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy o wartości nominalnej 10 zł każda, zmiany statutu Banku w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego, dematerializacji akcji serii C i praw do akcji serii C oraz ubiegania się o dopuszczenie tych akcji i praw do obrotu na rynku regulowanym. Akcje serii C i prawa do akcji serii C miały być przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym, prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

W dniu 30 czerwca 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie zmiany statutu Banku m.in. dotyczącą zmiany statusu akcji. Akcje serii A utraciły swoje uprzywilejowanie co do podziału majątku w razie likwidacji Banku w proporcji 5 do 1 w stosunku do akcji zwykłych i obecnie są akcjami imiennymi nieuprzywilejowanymi.

W dniu 23 września 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę nr 1 w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie subskrypcji prywatnej nie więcej niż 1 284 248 nowych akcji zwykłych imiennych serii C1 z wyłączeniem w całości prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy o wartości nominalnej 10 zł każda, zmiany statutu Banku w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego, dematerializacji akcji serii C1 oraz ubiegania się o dopuszczenie tych akcji do obrotu na rynku regulowanym, prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Cenę emisyjną akcji serii C1 ustalono na 46,72 zł za sztukę.

Ponadto, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę nr 2 w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie oferty publicznej nie więcej niż 4 570 960 nowych akcji zwykłych na okaziciela serii D

z wyłączeniem w całości prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy o wartości nominalnej 10 zł każda, zmiany statutu Banku w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego, dematerializacji akcji serii D i praw do akcji serii D oraz ubiegania się o dopuszczenie tych akcji i praw do akcji do obrotu na rynku regulowanym, prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Jednocześnie, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie uchyliło wyżej wspomnianą uchwałę Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie oferty publicznej 4 570 960 nowych akcji zwykłych na okaziciela serii C.

W związku z przyjętymi uchwałami Bank został w październiku 2015 roku dokapitalizowany kwotą 60 mln zł przez obu dotychczasowych akcjonariuszy bez zmian w strukturze akcjonariatu. Zarejestrowanie przez KRS podwyższenia kapitału zakładowego Banku nastąpiło w dniu 20 listopada 2015 roku.

Szczegółowe informacje o zmianach w kapitale zakładowym Banku zostały zawarte w nocie 36.1.

## 2. Skład Grupy

W skład Grupy na 31 grudnia 2015 roku wchodził Bank oraz następujące spółki zależne, konsolidowane metodą pełną:

Jednostka	Siedziba	Podstawowy przedmiot działalności	Procentowy udział Banku w kapitale	
			31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	Działalność wspomagająca usługi finansowe	100%	100%
Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	100%	100%

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku udział głosów posiadanych przez Bank na Walnych Zgromadzeniach podmiotów zależnych w ogólnej liczbie głosów był równy udziałowi Banku w kapitałach tych jednostek. Ponadto, Bank ma prawo do desygnowania do Rady Nadzorczej każdej ze spółek większości członków, a tym samym prawo do podejmowania kluczowych decyzji, w tym ma prawo mianowania wszystkich członków ich Zarządów.

Spółka **Centrum Operacyjne Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** („Centrum Operacyjne”) została utworzona przez Bank w dniu 20 maja 2010 roku. Spółka ta rozpoczęła działalność 28 maja 2010 roku. Siedziba Centrum Operacyjnego zlokalizowana jest w Bydgoszczy.

Centrum Operacyjne powstało w celu świadczenia usług w zakresie procesów administracyjnych dla produktów i usług podmiotów sektora finansowego. Podstawowa działalność Spółki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana, jako pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych – symbol 6619Z.

W 2015 roku Centrum Operacyjne świadczyło usługi na rzecz Banku, Spółki Dystrybucyjnej Banku Pocztowego Sp. z o.o. oraz Pocztowego Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej.

Na 31 grudnia 2015 roku, podobnie jak na 31 grudnia 2014 roku kapitał zakładowy Centrum Operacyjnego wynosił 3 284 tys. zł, w tym kwota wniesiona aportem w wysokości 784 tys. zł.

Spółka **Dystrybucyjna Banku Pocztowego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** („Spółka Dystrybucyjna”) została utworzona przez Bank w dniu 20 maja 2010 roku. Spółka ta rozpoczęła działalność 28 maja 2010 roku. Siedziba Spółki Dystrybucyjnej zlokalizowana jest w Warszawie.

Spółka Dystrybucyjna powstała w celu organizacji i prowadzenia działań w ramach mobilnych struktur sprzedażowych dla produktów i usług finansowych, w tym przede wszystkim dotyczących współpracy z Bankiem. Podstawowa działalność Spółki Dystrybucyjnej według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana, jako pozostałe formy udzielania kredytów – symbol 6492Z.

W 2015 roku Spółka Dystrybucyjna współpracowała przede wszystkim z Bankiem, w zakresie dystrybucji jego produktów.

Na 31 grudnia 2015 roku, podobnie jak na 31 grudnia 2014 roku kapitał zakładowy Spółki Dystrybucyjnej wynosił 2 680 tys. zł, w tym kwota wniesiona aportem w wysokości 680 tys. zł.

### 3. Identyfikacja i zatwierdzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Bank sporządził skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, które zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 8 marca 2016 roku.

### 4. Skład organów jednostki dominującej

#### 4.1. Skład Zarządu jednostki dominującej

Skład Zarządu Banku według stanu na 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

- **Szymon Midera** – Prezes Zarządu,
- **Paweł Spławski** – Wiceprezes Zarządu,
- **Hubert Meronk** – Członek Zarządu,
- **Michał Sobiech** – Członek Zarządu.

W dniu 16 stycznia 2015 roku Pan Tomasz Bogus złożył rezygnację z pełnienia funkcji Prezesa Zarządu Banku oraz ze składu Zarządu Banku ze skutkiem od dnia 19 stycznia 2015 roku.

W dniu 16 stycznia 2015 roku Rada Nadzorcza powierzyła Panu Szymonowi Miderze, Wiceprezesowi Zarządu Banku, wykonywanie obowiązków Prezesa Zarządu od 20 stycznia 2015 roku. Ponadto, Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę o powołaniu Pana Szymona Midery na funkcję Prezesa Zarządu Banku. W dniu 24 marca 2015 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powołanie Pana Szymona Midery na stanowisko Prezesa Zarządu Banku. Od dnia 25 marca 2015 roku Pan Szymon Midera pełni funkcję Prezesa Zarządu Banku.

W dniu 12 lutego 2015 roku Rada Nadzorcza podjęła uchwałę o powołaniu z dniem 12 lutego 2015 roku Pana Huberta Meronk w skład Zarządu Banku i powierzyła mu funkcję Członka Zarządu Banku.

W dniu 12 listopada 2015 roku Rada Nadzorcza powołała Pana Pawła Spławskiego, Członka Zarządu Banku, z dniem 12 listopada 2015 roku, na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

Pan Michał Sobiech złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu Banku ze skutkiem na dzień 29 lutego 2016 roku.

W dniu 17 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza podjęła uchwałę o wystąpieniu do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Pani Magdaleny Nawary na funkcję Członka Zarządu Banku odpowiedzialnego za obszar ryzyk istotnych. Uchwała ta wchodzi w życie nie wcześniej niż 1 marca 2016 roku.

W dniu 23 lutego 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała zgodę na powołanie Pani Magdaleny Nawary na stanowisko Członka Zarządu Banku. Z dniem 1 marca 2016 roku Pani Magdalena Nawara objęła funkcję Członka Zarządu Banku.

Skład Zarządu Banku według stanu na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawiał się następująco:

- **Szymon Midera** – Prezes Zarządu,
- **Paweł Spławski** – Wiceprezes Zarządu,
- **Hubert Meronk** – Członek Zarządu,
- **Magdalena Nawara** – Członek Zarządu.

## 4.2. Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Skład Rady Nadzorczej Banku według stanu na 31 grudnia 2015 roku i na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawiał się następująco:

- **Jerzy Józkowiak** – Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- **Jakub Papierski** – Wiceprezes Rady Nadzorczej,
- **Piotr Michalski** – Sekretarz Rady Nadzorczej,
- **Paweł Borys** – Członek Rady Nadzorczej,
- **Mariusz Czyżak** – Członek Rady Nadzorczej,
- **Bogusław Grabowski** – Członek Rady Nadzorczej,
- **Janusz Wojtas** – Członek Rady Nadzorczej.

W 2015 roku skład Rady Nadzorczej Banku nie uległ zmianie.

## 5. Zasady rachunkowości

### 5.1. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz oświadczenie o jego zgodności ze standardami rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym instrumentów pochodnych oraz instrumentów finansowych zabezpieczających, które wyceniane są do wartości godziwej.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe przedstawiono w polskich złotych, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

#### Oświadczenie o zgodności z MSSF

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości oraz ich interpretacjami („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską („UE”). Natomiast w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami i interpretacjami jest ono zgodne z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm.) („Ustawa o rachunkowości”) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez UE standardów oraz związanych z nimi interpretacji za wyjątkiem wymienionych poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez UE bądź zostały zatwierdzone przez UE, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym. Grupa nie skorzystała w okresie objętym sprawozdaniem z możliwości wcześniejszego zastosowania standardów i interpretacji, które zostały zatwierdzone przez UE, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym.

#### Standardy i interpretacje opublikowane i zatwierdzone przez UE, które Grupa zastosowała po raz pierwszy od 1 stycznia 2015 roku

Następujące standardy, zmiany do istniejących standardów oraz interpretacje opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz zatwierdzone do stosowania w UE weszły w życie po raz pierwszy od 1 stycznia 2015 roku:

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2011-2013)” – zostały wydane w dniu 12 grudnia 2013 roku.

Dokonano zmian różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do Standardów (MSSF 1, MSSF 3, MSSF 13 oraz MSR 40) ukierunkowanych głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) znaczenia obowiązujących MSSF w MSSF 1,
- 2) zakresu zwolnień dotyczących wspólnych przedsięwzięć,

- 3) zakresu paragrafu 52 MSSF 13 (zwolnienie portfela),
- 4) doprecyzowania relacji między MSSF 3 a MSR 40 dotyczącej klasyfikacji nieruchomości jako inwestycyjnych lub użytkowanych we własnym zakresie.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Interpretacja KIMSF 21 „Opłaty” - zatwierdzona w UE w dniu 13 czerwca 2014 roku (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 17 czerwca 2014 roku lub po tej dacie).

KIMSF 21 to interpretacja MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. MSR 37 określa kryteria rozpoznawania zobowiązania, jednym z których jest wymóg posiadania obecnego obowiązku wynikający z przeszłych zdarzeń (tzw. zdarzenie obligujące). Interpretacja wyjaśnia, że zdarzeniem skutkującym powstaniem zobowiązania do uiszczenia opłaty jest działalność podlegająca opłacie określona w odpowiednich przepisach prawnych.

Grupa przeanalizowała wymogi nowej interpretacji. Interpretacja nie miała znaczącego wpływu na roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

### **Standardy i interpretacje, jakie zostały już opublikowane i zatwierdzone przez UE, ale jeszcze nie weszły w życie**

Sporządzając skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupa nie zastosowała następujących standardów, zmian standardów i interpretacji, które zostały opublikowane przez RMSR i zostały zatwierdzone do stosowania w UE, ale które nie weszły jeszcze w życie:

- Zmiany do MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” – rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych operacjach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany dostarczają nowe wskazówki w zakresie sposobu rozliczania nabycia udziałów we wspólnych operacjach mającego formę przedsięwzięcia.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” - inicjatywa w odniesieniu do ujawnień (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany do MSR 1 mają na celu zachęcanie jednostek do zastosowania profesjonalnego osądu w celu określenia, jakie informacje podlegają ujawnieniu w sprawozdaniu finansowym jednostki. Na przykład, zmiany określają jasno, że istotność ma zastosowanie do całości sprawozdania finansowego oraz że włączanie nieistotnych informacji może zmniejszyć przydatność ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Ponadto zmiany wyjaśniają, że jednostki powinny korzystać z profesjonalnego osądu w celu ustalenia, gdzie i w jakiej kolejności zaprezentować ujawnienia w sprawozdaniu finansowym.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Aktywa niematerialne” – wyjaśnienia na temat akceptowalnych metod amortyzacji (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany precyzują, że stosowanie metod opartych na przychodach do obliczania amortyzacji środka trwałego nie jest właściwe, ponieważ przychody uzyskane z działalności, która obejmuje wykorzystanie aktywów, na ogół odzwierciedla czynniki inne niż konsumowanie korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów. Zmiany precyzują również, że przyjęcie przychodu jako podstawy pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych jest co do zasady uważane za nieodpowiednie. Dopuszczalne są jednak odstępstwa od tej zasady w ściśle określonych okolicznościach.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.



- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 41 „Rolnictwo” – rolnictwo: uprawy roślinne (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany włączają uprawy roślinne, które są wykorzystywane wyłącznie w celu wzrostu produktów, w zakres MSR 16 i w związku z tym rozliczane są one w taki sam sposób jak rzeczowe aktywa trwałe.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” – programy określonych świadczeń: składki pracownicze - (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lutego 2015 roku lub po tej dacie).

Zmiany dotyczą zakresu zastosowania standardu do składek od pracowników lub osób trzecich płaconych na rzecz programów określonych świadczeń. Celem zmian jest uproszczenie rozliczania składek, które są niezależne od liczby przepracowanych lat pracy (np. składek pracowniczych obliczanych jako stały procent wynagrodzenia).

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” – metoda praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany mają na celu przywrócenie metody praw własności jako dodatkowej opcji rozliczania inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych wykazywanych w jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2010-2012)” – (obowiązuje w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lutego 2015 roku lub po tej dacie).

Dokonano zmian do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do Standardów (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38) ukierunkowanych głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) definicji „warunku nabycia uprawnień”,
- 2) rozliczania zapłaty warunkowej w połączeniu przedsięwzięć,
- 3) agregacji segmentów operacyjnych i uzgodnienia sumy aktywów segmentów sprawozdawczych do aktywów jednostki,
- 4) wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań,
- 5) proporcjonalnego przekształcenia skumulowanego umorzenia w modelu przeszacowania,
- 6) definicji kluczowych członków kierownictwa.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2012-2014)” – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 oraz MSR 34) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 lub po tej dacie).

Dokonano zmian do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do standardów (MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 oraz MSR 34) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Poprawki zawierają nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) zmiany w metodach zbycia,
- 2) kontraktów usługowych,
- 3) zastosowania poprawek do MSSF 7 w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych,
- 4) stopy dyskonta: emisje na rynkach regionalnych,
- 5) ujawniania informacji „w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego”.



Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

### **Standardy i Interpretacje przyjęte przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE**

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różni się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez RMSR, z wyjątkiem poniższych standardów, zmian do standardów i interpretacji, które według stanu na 31 grudnia 2015 roku nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania w UE:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe” - opublikowany w dniu 24 lipca 2014 roku jest standardem zastępującym MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

MSSF 9 określa wymogi w zakresie ujmowania i wyceny, utraty wartości, zaprzestania ujmowania oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Klasyfikacja i wycena - MSSF 9 wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od charakterystyki przepływów pieniężnych oraz modelu biznesowego związanych z danymi aktywami. Takie jednolite podejście zastępuje istniejące wymagania oparte na regułach zgodnie z MSR 39. Nowy model skutkuje również ujednoliceniem modelu utraty wartości w stosunku do wszystkich instrumentów finansowych.

Utrata wartości - MSSF 9 wprowadza nowy model utraty wartości ustalonej w oparciu o oczekiwane straty, który wymaga bieżącego ujmowania oczekiwanych strat kredytowych. W szczególności, nowy standard wymaga, aby jednostki ujmowały oczekiwane straty kredytowe w momencie kiedy instrumenty finansowe są ujmowane po raz pierwszy oraz ujmowały wszelkie oczekiwane straty z całego okresu życia instrumentów w szybszy niż dotychczas sposób.

Rachunkowość zabezpieczeń - MSSF 9 wprowadza zreformowany model rachunkowości zabezpieczeń, z rozszerzonymi wymaganiami w zakresie ujawnień dotyczących zarządzania ryzykiem. Nowy model stanowi znaczącą zmianę rachunkowości zabezpieczeń, która ma na celu dostosowanie zasad rachunkowości w tym zakresie do praktycznej działalności zarządzania ryzykiem.

Własne ryzyko kredytowe - MSSF 9 usuwa zmienność wyniku finansowego, powodowaną przez zmiany ryzyka kredytowego zobowiązań wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej. Ta zmiana oznacza, że zyski na zobowiązaniach spowodowane pogorszeniem własnego ryzyka kredytowego jednostki nie są ujmowane w rachunku zysków i strat.

W przypadku MSSF 9, zastosowanie tego standardu w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych, zasad tworzenia odpisów na utratę wartości instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń będzie miało znaczący wpływ na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy. Grupa jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu wprowadzenia MSSF 9 na wyniki finansowe.

- MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności” (obowiązujący dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Standard ten ma na celu umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulacyjnej zgodnie z ich poprzednimi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.

Grupa przeanalizowała wymogi nowego standardu. Jego zastosowanie nie będzie miało znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” (obowiązujący dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Standard ten określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, oraz wprowadza wymóg dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego spółka spodziewa się uzyskać prawo w zamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytyczne ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez

dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacje umów) jak i dostarcza obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych.

Grupa przeanalizowała wymogi nowego standardu. Jego zastosowanie nie będzie miało znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- MSSF 16 „Leasing” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie).

Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej o stopę zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne. Jeżeli nie można łatwo określić tej stopy, leasingobiorca stosuje krańcową stopę procentową. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem leasingu. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla wpływ korzyści ekonomicznych z wykorzystania aktywów będących przedmiotem leasingu.

Nowy standard będzie miał wpływ na ujęcie, wycenę oraz ujawnienia w zakresie aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego oraz odpowiadających im zobowiązań w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy jako leasingobiorcy.

- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” – sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany mają na celu usunięcie sprzeczności między wymogami MSR 28 a MSSF 10 oraz wyjaśniają, że ujęcie zysku lub straty w transakcjach z udziałem jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia zależy od tego czy sprzedane lub wniesione aktywa stanowią przedsięwzięcie.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” – jednostki inwestycyjne: zastosowanie zwolnienia z konsolidacji (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 oraz MSR 28 wprowadzają wyjaśnienia w odniesieniu do rozliczania jednostek inwestycyjnych. Zmiany dostarczają także, w szczególnych okolicznościach, pewne zwolnienia w tym aspekcie.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych” - inicjatywa w odniesieniu do ujawnień (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie).

Zmiany doprecyzowujące MSR 7 mają na celu poprawę informacji przekazywanych użytkownikom sprawozdań finansowych w zakresie działalności finansowej jednostki. Zmiany wymagają, aby jednostka zaprezentowała ujawnienia umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 12 „Podatek dochodowy” – ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego od niezrealizowanych strat (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie).

Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej.

Grupa przeanalizowała zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

### Okres i zakres skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2014 roku,
- dla pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego zestawienia zmian w kapitale własnym, skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku.

### Kontynuacja działalności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2015 roku.

Zarząd Banku nie stwierdza, na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki wchodzące w skład Grupy w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

### Działalność zaniechana

W okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku i okresie porównawczym w Grupie nie wystąpiła działalność zaniechana.

### Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Banku oraz sprawozdania finansowe jego jednostek zależnych. Zostały one sporządzone za okres 12 miesięcy kończący się w dniu 31 grudnia 2015 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych, po uwzględnieniu korekt doprowadzających do zgodności z MSSF, sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty.

Jednostka dominująca wyłącza wartość bilansową inwestycji jednostki dominującej w każdej z jednostek zależnych oraz tej części kapitału własnego każdej z jednostek zależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej. Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym przychody i koszty, niezrealizowane zyski oraz zyski i straty wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez jednostkę dominującą do dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce wtedy, gdy jednostka dominująca sprawuje władzę nad jednostką zależną, z tytułu swojego zaangażowania w jednostkę zależną jednostka dominująca podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką zależną do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

## 5.2. Porównywalność danych finansowych

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w porównaniu do skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku, Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji niektórych pozycji skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów. Wprowadzone zamiany prezentacyjne spowodowały konieczność przekształcenia danych porównawczych w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

### Zmiany w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów:

Grupa połączyła pozycję „Zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży” oraz pozycję „Przeniesienie do rachunku zysków i strat wyniku na sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży”, a wpływ zmian poszczególnych składników kapitału z aktualizacji wyceny na skonsolidowane całkowite dochody z wyszczególnieniem wpływu pozycji przeniesionych do rachunku zysków i strat, został zaprezentowany w nocie 36.3 Podobna zmiana prezentacyjna miała miejsce w przypadku podatku odroczonego dotyczącego tych pozycji. Opisanie powyżej zmiany i ich wpływ na poszczególne pozycje skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku pokazuje poniższa tabela.

	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	Korekty prezentacyjne	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014 przekształcone
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Wynik finansowy netto bieżącego okresu</b>	<b>43 639</b>	<b>0</b>	<b>43 639</b>
<b>Pozycje, które mogą w przyszłości zostać przeniesione do rachunku zysków i strat:</b>			
Zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	4 697	1 227	5 924
- podatek odroczonego	(1 102)	(288)	(1 390)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat wyniku na sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	1 227	(1 227)	0
- podatek odroczonego	(288)	288	0
Rozliczenie wyceny aktywów finansowych reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności	(1 820)	0	(1 820)
- podatek odroczonego	428	0	428
<b>Pozycje, które nie zostaną w przyszłości przeniesione do rachunku zysków i strat:</b>			<b>0</b>
Zyski i straty aktuarialne z wyceny programów określonych świadczeń, w tym:	124	0	124
- podatek odroczonego	(29)	0	(29)
<b>Pozostałe całkowite dochody razem</b>	<b>4 228</b>	<b>0</b>	<b>4 228</b>
<b>Dochody całkowite razem</b>	<b>47 867</b>	<b>0</b>	<b>47 867</b>

Oprócz powyższych zmian prezentacyjnych w wybranych notach do niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego opisano inne zmiany skutkujące odmienną prezentacją w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku.

W opinii Grupy powyższe zmiany przyczyniły się do większej szczegółowości prezentacji informacji w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Opisanie zmiany nie miały wpływu na wynik finansowy oraz całkowite dochody Grupy.

### 5.3. Profesjonalny osąd

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

#### Utrata wartości aktywów finansowych

Grupa ocenia, czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych. Poprzez przesłanki utraty wartości rozumie się zdarzenia lub grupy zdarzeń, które miały miejsce po dacie początkowego ujęcia składnika/grupy aktywów, a które wskazują, iż mogło nastąpić obniżenie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub grupy aktywów. W momencie rozpoznania przesłanek utraty wartości dokonuje się oszacowania odpisów z tytułu utraty wartości.

Więcej informacji na temat utraty wartości aktywów finansowych zostało zaprezentowanych w notach 5.6.7, 13, 20 i 24.

#### Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Więcej informacji na temat aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w notce 16.

#### Klasyfikacja umów leasingowych

Grupa klasyfikuje leasing jako operacyjny lub finansowy w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji. Szczegółowe informacje na temat umów leasingowych zawarto w notach 38 i 39.

### 5.4. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku obrotowym. Wartości rzeczywiste ujęte przez Grupę mogą się różnić od wartości ustalonych na bazie przyjętych szacunków.

Dokonywane przez Grupę szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków rozpoznaje się w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy są one rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

#### Wartość godziwa instrumentów finansowych

W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych ujmowanych w bilansie w wartości godziwej, dla których nie identyfikuje się aktywnego rynku, wycenę przeprowadza się w oparciu o powszechnie stosowane techniki wyceny w maksymalnym stopniu bazując na obserwowalnych w otoczeniu rynkowym danych wejściowych i profesjonalnym osądzie. Stosowane techniki wyceny i dane wejściowe podlegają regularnej weryfikacji.

Sposób ustalenia wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych i ich wartości bilansowe przedstawiono w notce 37.

Poniższa tabela prezentuje wpływ zmiany rynkowych stóp procentowych o + 1 p.b./- 1 p.b. na wartość godziwą instrumentów finansowych ujmowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej:

	Stan na		Stan na	
	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	+1 p.b.	-1 p.b.	+1 p.b.	-1 p.b.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	(178)	178	(106)	106
Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	(23)	23	(5)	5
Instrumenty pochodne zabezpieczające	(14)	14	0	0

### Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych.

Poniższa tabela prezentuje szacunkowy wpływ zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych na zmianę kosztów odpisów z tytułu utraty wartości dla składników pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” analizowanych indywidualnie.

	Stan na		Stan na	
	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	scenariusz +10 %	scenariusz -10 %	scenariusz +10 %	scenariusz -10 %
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Szacunkowa zmiana odpisów	(2 605)	2 553	(2 098)	3 015

### Wartość godziwa zabezpieczeń udzielonych kredytów

Wartość godziwą zabezpieczeń udzielonych kredytów ustala się w oparciu o techniki wyceny oraz analizę rynku nieruchomości. Lista przyjmowanych przez Grupę zabezpieczeń oraz ich wartość godziwa (w przypadku zabezpieczeń hipotecznych) zostały przedstawione w nocie 47.1. skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W Grupie przyjmuje się następujące podstawowe zasady wyceny wartości dla najczęściej stosowanych rodzajów zabezpieczeń:

Lp.	Rodzaj zabezpieczenia	Ogólne zasady dokonywania wyceny wartości
1	hipoteka na nieruchomości	wycena nieruchomości dokonana przez uprawnionego rzeczoznawcę, sporządzona dla celów związanych z zabezpieczeniem lub dokument potwierdzający nabycie nieruchomości lub przedwstępna umowa sprzedaży, w przypadku finansowania celów mieszkaniowych dla osób fizycznych  aktualizacja wyceny nieruchomości, w przypadku kredytów dla osób fizycznych, jest przeprowadzana raz w roku poprzez porównanie pierwotnej wartości nieruchomości wynikającej z wyceny rzeczoznawcy lub wartości zakupu do danych o wartości rynkowej nieruchomości o zbliżonych parametrach, uzyskanych z międzybankowego systemu danych AMRON lub w przypadku braku danych, danych udostępnianych przez NBP ( <a href="http://nbp.pl">http://nbp.pl</a> ), lub w dalszej kolejności w bazie danych o cenach nieruchomości Pont-Info Nieruchomości
2	przewłaszczenie, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły na rzeczy ruchomej stanowiącej środek trwały	wycena ruchomości dokonana przez uprawnionego rzeczoznawcę, sporządzona dla celów związanych z zabezpieczeniem lub polisa ubezpieczeniowa - w przypadkach, gdy rzeczy ruchome występują w powszechnym obrocie rynkowym lub cena zakupu - w przypadkach, gdy rzeczy ruchome są nowe, zakupione na rynku, charakteryzuje je płynność rynkowa
3	przewłaszczenie, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły na rzeczy ruchomej stanowiącej majątek obrotowy	cena zakupu, po jej zweryfikowaniu z cenami giełdowymi /rynkowymi /komisowymi lub polisa ubezpieczeniowa, po jej zweryfikowaniu z cenami giełdowymi/rynkowymi/komisowymi lub udokumentowana cena giełdowa/rynkowa/komisowa rzeczy
4	poręczenia lub poręczenia wekslowe	dochody poręczyciela muszą kształtować się na poziomie zbliżonym do dochodów wnioskodawcy lub jeżeli poręczyciel nie spełnia wymogów określonych powyżej do ustalenia wartości zabezpieczenia przyjmuje się taką kwotę, jaką przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej poręczyciela mógłby on uzyskać w Banku jako kredytobiorca lub w przypadku poręczenia podmiotu jako zabezpieczenie przyjmowane jest wyłącznie w przypadku, gdy łączna kwota poręczenia udzielonego przez poręczyciela jednemu dłużnikowi nie przekroczy 15% aktywów netto poręczyciela, pomniejszonych o należne, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych spółek akcyjnych i spółdzielni
5	przelew wierzytelności z umowy	wartość netto towarów lub usług, bez podatku VAT, uwzględniając indywidualne warunki umowy/kontraktu, w tym terminy płatności, tryb zgłaszania i załatwiania reklamacji, zabezpieczenie realizacji umowy
6	ubezpieczenie	w przypadku ubezpieczeń na życie suma ubezpieczenia powinna pokrywać kwotę kredytu, natomiast w przypadku ubezpieczeń od utraty pracy suma ubezpieczenia na jedno zdarzenie ubezpieczeniowe powinna stanowić wyższą z kwot: równowartość 6 rat kredytu, lub kwotę 9 tys. zł. Zakres ochrony i wyłączeń odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu polisy ubezpieczeniowej podlega każdorazowo akceptacji Banku

### Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Grupa corocznie weryfikuje przyjęte okresy użyteczności środków trwałych i wartości niematerialnych na podstawie bieżących szacunków. Szczegółowe informacje dotyczące okresów użytkowania aktywów trwałych i wartości niematerialnych zawarto w notcie 5.6.10. i 5.6.11.

Szacując długość przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych uwzględniane są m.in.:

- dotychczasowe przeciętne przewidywane okresy ekonomicznej użyteczności, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywności wykorzystania, itp.,
- utratę przydatności z przyczyn technologicznych,
- okres sprawowania kontroli nad składnikiem aktywów oraz prawne i inne ograniczenia okresu użytkowania,
- zależność okresu użytkowania składników aktywów od okresu użytkowania innych aktywów,
- inne okoliczności mające wpływ na przewidywany przeciętny okres ekonomicznej użyteczności tego rodzaju aktywów.



W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, przewidywany przeciętny okres ekonomicznej użyteczności odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych, bądź też w sytuacji, kiedy szacowany okres jest krótszy, przyjmuje się szacowany okres ekonomicznej użyteczności.

Poniższa tabela prezentuje wpływ na koszty Grupy zmiany długości przeciętnego przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności o +/- 1 rok dla największych grup rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji.

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	scenariusz + 1 rok	scenariusz - 1 rok	scenariusz + 1 rok	scenariusz - 1 rok
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Budynki i budowle	(21)	25	(21)	25
Urządzenia i maszyny	(951)	1 465	(965)	1 438
Ulepszenia w obcych obiektach	(383)	569	(362)	529
Wyposażenie	(277)	420	(487)	686
Koszty zakończonych prac rozwojowych	(258)	426	(163)	269
Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	(1 036)	1 716	(1 399)	2 282

#### Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe (programy określonych świadczeń)

Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe wyliczana jest przez aktuarium metodą aktuarialną jako wartość obecna przyszłych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wyliczenie rezerw oparto na szeregu założeń co do stóp dyskontowych, prognozowanych podwyżek wynagrodzenia, rotacji pracowników, wskaźnika umieralności i innych. Wszystkie założenia są weryfikowane na koniec roku obrotowego.

Wielkości bilansowe utworzonych rezerw przedstawiono w notce 34.

Wpływ zmiany stopy dyskonta oraz stopy wzrostu wynagrodzeń na zmiany wartości rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe został przedstawiony w poniższej tabeli:

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	scenariusz +0,5 p.p.	scenariusz -0,5 p.p.	scenariusz +0,5 p.p.	scenariusz -0,5 p.p.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
stopa dyskontowa	(58)	65	(36)	40
stopa wzrostu wynagrodzeń	65	(59)	40	(37)

## 5.5. Zmiana szacunków

W bieżącym okresie sprawozdawczym i okresie porównawczym Grupa nie zmieniała istotnie wielkości szacunkowych, które mogły mieć znaczący wpływ na wyniki finansowe okresu bieżącego lub okresów przyszłych.

## 5.6. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości

### 5.6.1. Początkowe ujęcie aktywów i zobowiązań finansowych

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu.

Grupa decyduje o klasyfikacji aktywa finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Aktywa i zobowiązania finansowe objęte zakresem MSR 39 klasyfikuje się do następujących kategorii:

- aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (do tej kategorii zalicza się aktywa lub zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym instrumenty pochodne, a także aktywa



i zobowiązania finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy),

- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wycenia się według wartości godziwej, powiększonej lub pomniejszonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wszystkie standaryzowane transakcje kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych ujmuje się pozabilansowo na dzień zawarcia transakcji tj. na dzień, w którym Grupa zobowiązuje się zakupić składnik aktywów finansowych. Natomiast w dniu realizacji transakcji składnik aktywów finansowych wprowadza się do ewidencji bilansowej. Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży polega na kupnie lub sprzedaży składnika aktywów finansowych zgodnie z umową, której warunki wymagają dostarczenia składnika aktywów w okresie wynikającym ze zwykle obowiązujących regulacji lub konwencji przyjętych na danym rynku.

### 5.6.2. Późniejsza wycena aktywów i zobowiązań finansowych

#### Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

##### Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej. Instrumenty pochodne posiadające na dzień wyceny dodatnią wartość godziwą wykazuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa, zaś instrumenty posiadające ujemną wartość z wyceny – jako zobowiązania. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu, wykazuje się w rachunku zysków i strat, w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”.

##### Pozostałe aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu obejmują instrumenty finansowe nabyte w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim czasie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie, i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie. Inne niż pochodne instrumenty finansowe aktywa i zobowiązania finansowe zakwalifikowane jako przeznaczone do obrotu ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej. Zmiany wartości godziwej odnoszone są do rachunku zysków i strat, w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”. Przychody oraz koszty z tytułu odsetek ujmowane są odpowiednio w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” albo „Koszty z tytułu odsetek”.

#### Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Grupa zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności, inne niż:

- aktywa finansowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy przy początkowym ujęciu,
- aktywa finansowe zaklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- aktywa finansowe spełniające definicję „pożyczek i należności”.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności są wyceniane według amortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Rozliczenie amortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”. Straty z tytułu utraty wartości są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Metoda efektywnej stopy procentowej to metoda naliczania amortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz

przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym – do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Bank dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta.

W przypadku rozliczania prowizji i opłat oraz niektórych kosztów zewnętrznych związanych z nabyciem lub wytworzeniem instrumentu finansowego, w przypadku instrumentów z ustalonym harmonogramem przepływów, dla których ze względów technicznych lub merytorycznych nie można zastosować metody efektywnej stopy procentowej Bank stosuje metody uproszczone, których wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej.

### Pożyczki i należności

Do kategorii pożyczek i należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Grupa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
- aktywa finansowe, gdzie Grupa może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Po ujęciu początkowym pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej ujmuje się w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” w rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości pozycji innych niż „Pozostałe aktywa” są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

### Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub nienależące do żadnej z wcześniej wymienionych kategorii aktywów.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach (pozostałe całkowite dochody skumulowane są w pozycji kapitału „Kapitał z aktualizacji wyceny”). Kapitał z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości, gdzie skumulowane zyski i straty ujmowane są w pozycji „Wynik na pozostałych instrumentach finansowych”.

W przypadku instrumentów dłużnych, przychody odsetkowe, dyskonto lub premia rozliczane w czasie z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”. Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustalenia prawa do otrzymania płatności w pozycji „Przychody z tytułu dywidend”.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te są ujmowane według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości” i nie podlegają one odwróceniu.

### Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przepływów pieniężnych, a więc także rzetelnie ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

### Gwarancje finansowe

Zgodnie z MSR 39 gwarancje finansowe to takie umowy, które zobowiązują Grupę, jako ich wystawcę, do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie zgodnie z warunkami instrumentu dłużnego. Umowy gwarancji finansowych w momencie ich początkowego ujęcia wyceniane są w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować czynności wystawienia gwarancji. W terminie późniejszym zobowiązania te są ujmowane według wyższej z dwóch wartości: najlepszego szacunku wydatków koniecznych do uregulowania bieżących zobowiązań na dzień bilansowy oraz wartości ujętej pierwotnie pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18.

#### 5.6.3. Przekwalifikowanie aktywów finansowych

Grupa może przekwalifikować niebędący instrumentem pochodnym składnik aktywów z kategorii przeznaczonych do obrotu do kategorii pożyczek i należności, jeżeli nie jest już dłużej utrzymywany w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim czasie. Aby składnik aktywów finansowych mógł być przekwalifikowany, musi spełniać warunki wynikające z definicji pożyczek i należności oraz Grupa musi mieć intencję i możliwość utrzymywania składnika aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do upływu terminu zapadalności.

Przekwalifikowane aktywa finansowe ujmowane są w wartości godziwej na moment reklasyfikacji. W przypadku przekwalifikowania z kategorii aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, wszelkie zyski i straty ujęte już w rachunku zysków i strat, nie ulegają odwróceniu. Wartość godziwa składnika aktywów w momencie przekwalifikowania staje się nowym zamortyzowanym kosztem.

W przypadku aktywów finansowych przekwalifikowanych z kategorii dostępnych do sprzedaży do kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności lub kategorii pożyczek i należności (o ile aktywa te spełniają kryteria klasyfikacji do powyższej kategorii), wszelkie zyski i straty związane z takim składnikiem aktywów, które poprzednio odniesiono na kapitał z aktualizacji wyceny, ujemne się w następujący sposób:

- w przypadku składnika aktywów z określonym terminem zapadalności, skumulowane zyski lub straty ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny do dnia przekwalifikowania amortyzuje się i ujemne w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu zapadalności przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej,
- w przypadku składnika aktywów o nieokreślonym terminie zapadalności, skumulowane zyski i straty pozostają w kapitale z aktualizacji wyceny do momentu sprzedaży lub wyzbycia się go w inny sposób, kiedy to ujemne się je w rachunku zysków i strat.

#### 5.6.4. Wyłączenie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

##### Aktywa finansowe

Grupa wyłącza składnik aktywów finansowych (lub część składnika aktywów finansowych, lub część grupy podobnych aktywów finansowych) ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy:

- wygasły prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych,
- przeniosła prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązała się do przekazania otrzymanych przepływów pieniężnych bez zbędnej zwłoki stronie trzeciej na zasadzie pośredniczenia w transakcji i:
  - (a) przeniosła zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów, lub
  - (b) nie przeniosła ani nie zachowała zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ale przeniosła kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku, gdy Grupa przeniosła swoje prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązała się do pośredniczenia w transakcji, ale nie przeniosła ani nie zachowała zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ani też wyżej wymienione przeniesienie nie spowodowało przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów, wówczas ten składnik aktywów jest ujmowany w stopniu, w jakim Grupa utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów.

Zaangażowanie w składnik aktywów, które przyjmuje formę gwarancji, jest wyceniane według niższej z dwóch wartości: wartości bilansowej składnika aktywów oraz maksymalnej kwoty, którą Grupa może być zobowiązana zapłacić za ten składnik aktywów.

## Zobowiązania finansowe

Grupa wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach, dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami, Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w rachunku zysków i strat.

### 5.6.5. Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/odsprzedaży oraz umowy pożyczek papierów wartościowych

Papiery wartościowe sprzedane z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje typu *repo*, *sell-buy-back*) nie są wyłączone z bilansu pod warunkiem zachowania przez Grupę zasadniczo całości ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa. Zobowiązania wobec kontrahenta ujmuje się jako „Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu”.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odsprzedaży (*reverse repo*, *buy-sell-back*), w przypadku których kontrahent zachowuje zasadniczo całość ryzyk i korzyści dotyczących papierów wartościowych, należności z tytułu zawartych transakcji ujmowane są jako „Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu”.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu i zakupu papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odsprzedaży wyceniane są według zamortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji sprzedaży z udzielonym przyrzeczeniem odkupu podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych.

Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana w czasie trwania umowy z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

W przypadku sprzedaży papierów wartościowych zakupionych z udzielonym przyrzeczeniem odsprzedaży zobowiązanie odzwierciedlające obowiązek ich zwrotu jest ujmowane w pozycji „Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

### 5.6.6. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa stanowi cenę, którą Grupa otrzymałaby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciłaby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym zorganizowanym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna – dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży – dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny, gdzie Grupa maksymalizuje wykorzystanie obserwowalnych danych wejściowych, np. oszacowania ceny instrumentu finansowego, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej w aktywnym obrocie regulowanym ceny nie różniącego się istotnie, podobnego instrumentu finansowego albo cen składników złożonego instrumentu finansowego lub oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne.

Wartość godziwa dla poszczególnych pozycji aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, oraz sposoby jej szacowania zostały opisane szczegółowo w notce 37.

### 5.6.7. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe

przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Do obiektywnych dowodów utraty wartości należą np. znaczące trudności finansowe dłużnika, niespłacenie lub zaleganie ze spłacaniem odsetek lub nominału, wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika, obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Przesłanki utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych dzieli się na dwie grupy:

1) Ilościowe (obligatoryjne):

- a) opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 90 dni,
- b) w przypadku sektora rządowego i samorządowego opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 30 dni,

2) Jakościowe:

a) Kryteria twarde (obligatoryjne):

- wniosek (w tym wniosek banku) o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, likwidacyjnego, upadłościowego lub naprawczego wobec kontrahenta (dłużnika),
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
- wypowiedzenie umowy kredytowej/pożyczki,
- umorzenie części kredytu/pożyczki, układ, ugoda,
- ekspozycja klasyfikowana jest do grupy „zagrożone” (tj. kategorie ryzyka „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”), zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” – w przypadku wszystkich kategorii ekspozycji poza kredytami detalicznymi zabezpieczonymi hipotecznie. Natomiast w przypadku kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie przesłankę utraty wartości stanowi jedynie klasyfikacja do kategorii „stracone (nie stanowi jej klasyfikacja do pozostałych kategorii ryzyka w grupie „zagrożone”). Dodatkowo przesłanka wynikająca z klasyfikacji kredytobiorcy zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” nie ma zastosowania do transakcji zrestrukturyzowanych.

b) Kryteria miękkie (czynniki podlegające ocenie eksperckiej analityka dokonującego oceny):

- opóźnienia lub brak spłat rat kapitałowych lub odsetkowych w okresie ostatnich 3 miesięcy,
- restrukturyzacja zadłużenia,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, bankructwie lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
- uzyskanie informacji o problemach finansowych kontrahenta (np. obniżenie dochodów, wzrost zadłużenia, niespłacanie zadłużenia w innych instytucjach),
- znaczące trudności finansowe kontrahenta (na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej kontrahenta dokonanej w procesie monitoringu),
- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej (np. do kategorii, przy której klient nie otrzymałby kredytu/pożyczki w ogóle lub na pierwotnych warunkach z momentu podpisania umowy lub otrzymałby kredyt/pożyczkę w niższej kwocie),
- nieznane miejsce pobytu i nieujawniony majątek kontrahenta,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu kontrahenta, ratingu kraju lub ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez kontrahenta,
- występowanie zajęć na rachunkach kredytobiorcy/pożyczkobiorcy,
- negatywne zmiany czynników makroekonomicznych, które mają wpływ na branżę, w której działa kredytobiorca/pożyczkobiorca,
- negatywne zmiany w wewnętrznej strukturze organizacyjnej czy strukturze kierownictwa,
- utrata rynków zbytu lub znaczących klientów,



- zmiana przepisów prawa mających negatywny wpływ na funkcjonowanie kredytobiorcy/pożyczkobiorcy,
- znaczący spadek cen rynkowych zabezpieczeń ekspozycji,
- przegrana istotna sprawa sporna mogąca spowodować istotne straty,
- niedostarczenie przez kredytobiorcę/pożyczkobiorcę dokumentów dotyczących jego sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe,
- niedotrzymanie innych istotnych warunków umowy, skutkujące spadkiem oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych,
- inne, o ile mogą wpłynąć na przewidywane przepływy pieniężne.

Natomiast dla kredytów indywidualnie nieistotnych podlegających analizie grupowej Grupa identyfikuje następujące przesłanki utraty wartości:

1) Ilościowe (obligatoryjne):

- a) opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 90 dni,
- b) wypowiedzenie umowy kredytu/pożyczki,
- c) ekspozycja ma charakter wyłudzenia (*fraud*),
- d) ekspozycja podlega restrukturyzacji,
- e) ekspozycje objęte procesem windykacji,
- f) uzyskanie przez Grupę informacji o zdarzeniu mogącym mieć wpływ na przewidywane przepływy pieniężne,
- g) ekspozycja klasyfikowana jest do grupy „zagrożone” (tj. kategorii ryzyka „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”), zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” – w przypadku wszystkich kategorii ekspozycji poza kredytami detalicznymi zabezpieczonymi hipotecznie. Natomiast w przypadku kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie przesłankę utraty wartości stanowi jedynie klasyfikacja do kategorii „stracone” (nie stanowi jej klasyfikacja do pozostałych kategorii ryzyka w grupie „zagrożone”). Dodatkowo przesłanka wynikająca z klasyfikacji kredytobiorcy zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” nie ma zastosowania do transakcji zrestrukturyzowanych.

2) Kryteria miękkie (czynniki podlegające ocenie eksperckiej):

- a) zanik aktywnego rynku na wybraną grupę ekspozycji kredytowych ze względu na trudności finansowe kontrahentów (np. znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitentów spowodowało spadek obrotu wybranymi rodzajami aktywów, skutkujący brakiem możliwości wiarygodnego ustalenia ceny aktywów),
- b) obserwowane dane wskazują na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą bilansowych ekspozycji kredytowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy, w tym:
  - negatywne zmiany statusu płatności kontrahentów w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności lub zwiększona liczba posiadaczy kart kredytowych, którzy osiągnęli limit kredytowy i spłacają miesięczną kwotę minimalną), lub
  - krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która ma związek z niespłacaniem ekspozycji kredytowych w grupie (np. wzrost wskaźnika bezrobocia w obszarze geograficznym kontrahenta, w przypadku kredytów hipotecznych, spadek cen nieruchomości w danym regionie lub niekorzystne zmiany w kondycji branży, która dotyczy kontrahentów w grupie).

### Należności od innych banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom

W przypadku należności od innych banków oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według amortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, Grupa w pierwszej kolejności rozważa, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także łącznie w przypadku aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. W przypadku stwierdzenia, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, składnik ten jest włączany do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie oceniany pod względem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których Grupa dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Jeżeli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się poprzez zastosowanie rachunku rezerw i kwota straty ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości. Kredyty wraz z dotyczącymi ich odpisami z tytułu utraty wartości są spisywane w momencie, gdy brak jest realnych perspektyw przyszłych odzysków oraz wszystkie zabezpieczenia zostały zrealizowane i przeniesione na rzecz Grupy. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zwiększyła się bądź zmniejszyła się z powodu zdarzenia, które miało miejsce po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu zwiększa się bądź zmniejsza się poprzez skorygowanie rachunku rezerw.

Wartość bieżąca oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych jest ustalana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla danego instrumentu finansowego. Jeżeli pożyczka bądź należność mają przypisaną zmienną stopę procentową, to stopa dyskontowa dla wyceny utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową. Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym zastawem składnikiem aktywów, odzwierciedla przepływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji, pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia (w przypadku analizy portfelowej koszty nie są obecnie uwzględniane ze względu na brak możliwości jednoznacznego przypisania kosztu do ekspozycji kredytowej, a także stwierdzony w drodze przeprowadzonych analiz brak materialności wpływu uwzględnienia kosztów), niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe grupowane są według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy, np. na podstawie oceny ryzyka kredytowego lub procesu oceniania według przyjętej skali, z uwzględnieniem typu składnika aktywów, branży, obszaru geograficznego, rodzaju zabezpieczenia, opóźnienia w spłacie i innych istotnych czynników.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, są szacowane na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego.

Odpisy wyznaczane dla grupy aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, w tym odpis IBNR, szacowane są zgodnie z koncepcją straty poniesionej lecz niezareportowanej, opartą o powszechnie stosowane w sektorze bankowym parametry ryzyka: PD oraz LGD. Szacując rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe Grupa uwzględnia dodatkowo współczynnik konwersji kredytowej (CCF). Wartości parametrów PD, LGD oraz CCF szacowane są z wykorzystaniem metod statystycznych opartych na obserwacjach historycznych strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, przy zastosowaniu zasady PIT (ang. *point in time*), poprzez zastosowanie mechanizmu ważenia historycznych obserwacji oraz uwzględnieniu czynników wynikających z aktualnej sytuacji rynkowej. Weryfikacji (tzw. *backtest*) w oparciu o dane historyczne podlega również wartość parametru LIP, który przyjmuje obecnie wartość 7 miesięcy dla portfeli grupujących kredyty detaliczne zabezpieczone hipotecznie oraz 6 miesięcy dla pozostałych portfeli homogenicznych Banku. W razie potrzeby w procesie kalkulacji parametrów ryzyka dane historyczne dotyczące strat mogą być korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych, tak aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne dotyczące strat, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie.

Dodatkowo, w celu zapewnienia adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości model wyliczeniowy podlega w Grupie procesowi zarządzania modelami (w tym cyklicznej walidacji) oraz cyklicznie (raz do roku) przeprowadzanym testom potwierdzającym (tzw. *backtest*).

### **Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności**

W przypadku aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności na każdy dzień bilansowy Grupa indywidualnie ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się, a kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

#### Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

W przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

W przypadku inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, do obiektywnych dowodów utraty wartości zalicza się znaczący bądź utrzymujący się spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej kosztu.

Jeżeli nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, to skumulowane straty – będące różnicą pomiędzy kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszone o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat – wyśięgowuje się z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat. Wzrost ich wartości godziwej po ujęciu straty z tytułu utraty wartości ujmowany jest bezpośrednio w pozostałych całkowitych dochodach.

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, ocena czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych odbywa się na takich samych zasadach, jak w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwróconego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

#### Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

#### 5.6.8. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 tj.:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem i strategię zawierania transakcji zabezpieczających. Dokumentacja obejmuje identyfikację pozycji zabezpieczanej lub transakcji, pozycji zabezpieczającej i charakter zabezpieczanego ryzyka. Dokumentuje się również, w momencie ustanowienia zabezpieczenia i przez cały czas jego trwania, ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej pozycji lub przepływów pieniężnych wynikających z pozycji zabezpieczanej,
- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką efektywnością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych i zmian wartości godziwej, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą lub przepływy środków pieniężnych wynikające z zabezpieczanej pozycji oraz instrumentu zabezpieczającego,



- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką efektywność w całym okresie jego wykorzystania.

Grupa w roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku stosowała rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych. W roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa nie stosowała rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

#### Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanego z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”.

Zyski i straty ujęte w pozostałych całkowitych dochodach (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przeklasyfikowane są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczane planowane przepływy pieniężne mają wpływ na rachunek zysków i strat. Jednakże, jeśli Grupa oczekuje, że całość lub część strat ujętych w pozostałych całkowitych dochodach nie będzie odzyskana w jednym lub więcej przyszłych okresów, kwotę, co do której oczekuje się, że nie będzie odzyskana, przeklasyfikuje się do rachunku zysków i strat.

Odsetki od instrumentów zabezpieczających ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycjach „Przychody z tytułu odsetek” lub „Koszty z tytułu odsetek”.

#### 5.6.9. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz na rachunkuostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy, wykazywane według wartości nominalnej oraz aktywa finansowe o dużej płynności, tzw. krótkoterminowe (za taki okres można przyjąć okres trzymiesięczny lub krótszy, licząc od daty nabycia).

#### 5.6.10. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia. Grunty nie podlegają amortyzacji. Amortyzacja innych rzeczowych aktywów trwałych jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

Typ	Okres
Budynki i budowle	25, 40 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	5 – 20 lat
Urządzenia biurowe	5 – 20 lat
Środki transportu	5 lat
Komputery	3 – 10 lat
Inwestycje w obcych środkach trwałych	3,5 – 10 lat (ale nie dłużej niż okres umowy najmu)

Odpis amortyzacyjny składników rzeczowych aktywów trwałych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w „Ogólnych kosztach administracyjnych”.

Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów z bilansu (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” lub „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

#### 5.6.11. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji początkowo wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Amortyzację wartości niematerialnych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej przez okresy ich użytkowania, które wynoszą 2 lata, w uzasadnionych przypadkach przy uwzględnieniu przewidywanego okresu użyteczności 3 - 20 lat.

Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w „Ogólnych kosztach administracyjnych”.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych ze sprawozdania z sytuacji finansowej są ujmowane w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” lub „Pozostałe koszty operacyjne”.

Koszty prac badawczych są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Aktywa niematerialne powstałe w wyniku prowadzenia prac rozwojowych, ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie po spełnieniu następujących warunków:

- z technicznego punktu widzenia istnieje możliwość ukończenia składnika aktywów niematerialnych, tak aby nadawał się do sprzedaży lub użytkowania,
- istnieje możliwość udowodnienia zamiaru ukończenia składnika oraz jego użytkowania i sprzedaży,
- składnik będzie zdolny do użytkowania lub sprzedaży,
- znany jest sposób w jaki składnik będzie wytwarzał przyszłe korzyści ekonomiczne,
- zapewnione zostaną środki techniczne oraz finansowe konieczne do ukończenia prac rozwojowych oraz jego użytkowania i sprzedaży,
- istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych.

Wartość początkową aktywów niematerialnych wytworzonych we własnym zakresie stanowi suma wydatków poniesionych od dnia gdy składnik aktywów niematerialnych po raz pierwszy spełnia kryteria ujmowania ich w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (patrz powyżej). W przypadku gdy nie można ująć w bilansie kosztów prac rozwojowych wytworzonych we własnym zakresie, koszty te są ujmowane w rachunku zysków i strat okresu, w którym zostały poniesione.

Aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie w ramach prac rozwojowych po początkowym ujęciu są wykazywane po pomniejszeniu o umorzenie i łączne odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, na takiej samej zasadzie jak nabyte aktywa niematerialne.

#### 5.6.12. Leasing

##### Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingu finansowego, na mocy których przyjmuje do odpłatnego użytkowania obce środki trwałe przez określony w umowie czas.

Umowy leasingu finansowego przenoszą na Grupę zasadniczo całe ryzyko i korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, który ujmowany jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe

i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu, w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w ciężar rachunku zysków i strat. Środki trwałe użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane metodą liniową przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Ponadto Grupa jest stroną umów leasingu operacyjnego, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

#### **Grupa jako leasingodawca**

Grupa jest stroną umów leasingu operacyjnego, na mocy których oddaje do odpłatnego użytkowania lub pobierania korzyści środki trwałe przez określony w umowie czas.

Opłaty z tytułu umów leasingu operacyjnego ujmowane są w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

#### **5.6.13. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych**

Grupa raz do roku ocenia, czy istnieją jakiekolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie obligatoryjności wynikającej z MSSF przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne (OWŚP) pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Wartość tę ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba, że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów lub OWŚP jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów.

Do określania wartości godziwej, pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, używany jest odpowiedni dla danego składnika aktywów model wyceny. Obliczenia te są potwierdzone przez wyceny dokonane na podstawie innych źródeł lub inne dostępne wyznaczniki wartości godziwej.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów są ujmowane w rachunku zysków i strat, z wyłączeniem aktywów wcześniej przeszacowanych. W ich przypadku przeszacowanie zostało odniesione na kapitał. Wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest także ujmowany w kapitałach do wartości wcześniejszych przeszacowań.

Na koniec każdego roku obrotowego ocenia się, czy istnieją jakiekolwiek przesłanki wskazujące na to, że wcześniej ujęte odpisy z tytułu utraty wartości aktywów są nadal zasadne i czy nie powinny zostać pomniejszone. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów bądź ośrodków wypracowujących wpływy pieniężne. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie powinna przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się niezwłocznie w rachunku zysków i strat, chyba że dany składnik aktywów wykazywany jest w wartości przeszacowanej, w którym to przypadku odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości traktuje się jako zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Powyższe kryteria mają także zastosowanie w ocenie, czy nastąpiła utrata wartości aktywów ujętych jako wartości niematerialne. Test ten przeprowadza się albo dla poszczególnych aktywów, albo dla ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz gdy okoliczności wskazują, że mogła wystąpić utrata wartości.

#### 5.6.14. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

Jeżeli Grupa spodziewa się, że wydatki objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazywane w rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest dyskontowana, przy zastosowaniu bieżącej stopy dyskontowej nieuwzględniającej podatku, odzwierciedlającej ewentualne ryzyko związane z danym zobowiązaniem. Jeżeli kwota rezerwy została zdyskontowana, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty odsetkowe.

#### Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Grupa prowadzi szczegółową ewidencję spraw spornych. W sprawach, w których na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków, Grupa tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw. Grupa rozpoznała rezerwy na wszystkie szacowane straty. Szacunkowe terminy realizacji rezerw na sprawy sporne wynoszą, co do zasady, powyżej 1 roku.

#### Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe

Odprawy emerytalno-rentowe stanowią zgodnie z MSR 19 programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe ustalana jest w oparciu o zasady Regulaminów Wynagradzania obowiązujących w Grupie. Wartość bieżąca rezerw na odprawy emerytalno-rentowe i związanych z nimi kosztów bieżącego i przeszłego zatrudnienia wyceniona jest przez niezależnego aktuarusza metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych. Przeszacowania rezerw na odprawy emerytalno-rentowe składają się z następujących składników:

- kosztów zatrudnienia (w tym kosztów bieżącego zatrudnienia, kosztów przeszłego zatrudnienia),
- kosztu lub dochodu z odsetek netto, oraz
- zysków lub strat aktuarialnych.

Koszty zatrudnienia i koszty lub dochód z odsetek netto ujmowane są w rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty aktuarialne są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w ciężar kapitału z aktualizacji wyceny w okresie, w którym te zmiany wystąpiły.

#### Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku udzielone gwarancje oraz bezwarunkowe zobowiązania dotyczące finansowania traktowane są jako element zaangażowania obciążonego ryzykiem kredytowym. Przy kalkulacji rezerw związanych ze zobowiązaniami pozabilansowymi Bank uwzględnia współczynnik konwersji kredytowej (CCF). Szczegółowe zasady tworzenia odpisów na utratę wartości ekspozycji obciążonych ryzykiem kredytowym, w tym kredytów i pożyczek zostały opisane w notcie 5.6.7.

#### 5.6.15. Pozostałe aktywa

Na pozycję „Pozostałe aktywa” składają się głównie: koszty do rozliczenia w czasie, przychody do otrzymania, zaliczki, rozliczenia kart płatniczych, zapasy związane z działalnością uboczną Grupy oraz należności od kontrahentów.

Przychody do otrzymania to przychody odnoszące się do wyniku danego okresu sprawozdawczego do otrzymania przez Grupę w okresie późniejszym, które dotyczą naliczonych opłat i prowizji za prowadzenie rachunków i wykonanie innych czynności bankowych.

Koszty do rozliczenia w czasie to koszty poniesione w danym okresie sprawozdawczym dotyczące następnych okresów sprawozdawczych, w szczególności koszty ubezpieczenia, prenumeraty i składek na fundusz świadczeń gwarantowanych.

Należności od kontrahentów ujmuje się w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji (jeżeli występują) zgodnie z MSR 39.

Nabyte lub powstałe zapasy rzeczowych składników aktywów obrotowych ujmuje się w księgach rachunkowych według cen nabycia lub kosztów wytworzenia na dzień ich nabycia lub powstania.

Wartość należności aktualizuje się, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, który zalicza się w rachunku zysków i strat do „Pozostałych kosztów operacyjnych” lub „Wyniku z tytułu prowizji i opłat”.

Wartość zapasów aktualizuje się uwzględniając ich cenę nabycia lub koszt wytworzenia w stosunku do ich wartości netto możliwej do odzyskania. Odpis wartości zapasów do ich wartości netto możliwej do uzyskania ujmowany jest w rachunku zysków i strat „Pozostałych kosztach operacyjnych”.

#### 5.6.16. Pozostałe zobowiązania

Składnikami pozostałych zobowiązań są między innymi: rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach sprawozdawczych, zobowiązania wobec pracowników z tytułu niewykorzystanych urlopów, premii uznaniowych, zaliczki otrzymane oraz pozostałe zobowiązania od kontrahentów, rozrachunki międzybankowe, rozliczenia publiczno-prawne oraz rozliczenia z Poczta Polska z tytułu obsługi zastępczej. Pozycje te ujmuje się w wartości wymagającej zapłaty.

#### 5.6.17. Ujmowanie przychodów

##### Wynik z tytułu odsetek

W przypadku wszystkich aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz oprocentowanych aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, przychody i koszty odsetkowe ujmowane są z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, jako odpowiednio „Przychody z tytułu odsetek” lub „Koszty z tytułu odsetek”. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. W przypadku, gdy Grupa zmienia oszacowania płatności udzielonych lub otrzymanych, koryguje wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Korekta jest wyliczana z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i ujmowana jest w „Przychodach z tytułu odsetek” lub „Kosztach z tytułu odsetek” w rachunku zysków i strat.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia są ujmowane w „Przychodach z tytułu odsetek”.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe naliczane są od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania odpisu z tytułu utraty wartości.

### Wynik z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje nie stanowiące integralnej części efektywnej stopy procentowej tj. takie, które nie są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej, lecz rozkładane są w czasie metodą liniową lub rozpoznawane jednorazowo w rachunku zysków i strat, są ujmowane odpowiednio w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat” lub „Koszty z tytułu prowizji i opłat”. Do przychodów rozliczanych w czasie metodą liniową zaliczane są głównie prowizje od kredytów w rachunku bieżącym.

Do przychodów prowizyjnych zaliczanych jednorazowo należą m.in.:

- prowizje za prowadzenie rachunku bieżącego, realizację przelewów, zleceń stałych, poleceń zapłaty i wypłaty gotówkowe – ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia,
- opłaty i prowizje za czynności związane z obsługą kart płatniczych – ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia,
- opłaty płacone urzędowi pocztowemu za zawarcie umowy wkładu terminowego – ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie poniesienia, pod warunkiem, że te umowy są niezależne od samej lokaty (wkładu terminowego),
- opłaty płacone urzędowi pocztowemu za przyjęcie pełnomocnictwa pod warunkiem, że dotyczy ono nie konkretnej lokaty, ale różnych depozytów – ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie poniesienia,
- opłaty płacone urzędowi pocztowemu za odwołanie pełnomocnictwa klienta – ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie poniesienia,
- opłaty płacone urzędowi pocztowemu za przyjęcie dyspozycji na wypadek śmierci – ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie poniesienia.

### Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Grupa uzyskuje przychody z tytułu „*bancassurance*”, tj. sprzedaży poprzez kanały dystrybucji Grupy produktów ubezpieczeniowych. Jednocześnie, w trakcie ochrony ubezpieczeniowej, Grupa może świadczyć dodatkowe usługi na rzecz towarzystwa ubezpieczeń o charakterze obsługi posprzedażowej zawartych polis.

W przypadku produktów ubezpieczeniowych, kiedy Grupa otrzymuje wynagrodzenie jako procent liczony od składki ubezpieczeniowej pobranej z góry za cały okres objęty ochroną ubezpieczeniową z zachowaniem przez klientów prawa do anulowania ochrony ubezpieczeniowej i zwrotu nadpłaconej składki w dowolnym momencie, Grupa ujmuje wynagrodzenie otrzymywane za oferowanie tego typu produktów ubezpieczeniowych na podstawie profesjonalnego osądu czy sprzedaż ubezpieczenia jest ograniczona wyłącznie do świadczenia usługi pośrednictwa czy też usługa sprzedaży ubezpieczenia jest powiązana ze sprzedażą produktu kredytowego. Ocena bazuje na treści ekonomicznej oferowanych produktów kredytowych oraz produktów ubezpieczeniowych, w których sprzedaży Grupa uczestniczy. Celem osądu jest rozróżnienie na bazie treści ekonomicznej przychodów stanowiących:

- integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego produktu kredytowego,
- wynagrodzenie za usługę agencyjną lub pośrednictwa,
- wynagrodzenie za świadczenie dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego.

Ocena bezpośredniego powiązania przeprowadzana jest przede wszystkim na podstawie następujących kryteriów:

- możliwości nabycia produktu kredytowego bez produktu ubezpieczeniowego (niezależność umowy kredytowej i ubezpieczeniowej),
- średniego rzeczywistego rocznego oprocentowania poszczególnych kredytów w portfelu Grupy w podziale na zawierające ochronę ubezpieczeniową oraz bez elementu ubezpieczenia,
- dobrowolności skorzystania z ubezpieczenia,
- możliwości dostarczenia indywidualnej polisy przez klienta z dowolnego towarzystwa ubezpieczeniowego bez udziału Grupy,
- oceny rentowności produktu kredytowego w oparciu o raporty zarządcze z uwzględnieniem wyniku z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych,
- oceny stopnia sprzedaży produktów łączonych, tzn. procentowego udziału produktów kredytowych z ochroną ubezpieczeniową do ilości umów dotyczących produktów kredytowych w portfelu Grupy,
- ilości rezygnacji i wysokości zwracanych prowizji - w podziale na kredyty zgodnie z ofertą produktową Grupy, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń; poziomu kontynuowanych umów ubezpieczenia po ich pierwotnym okresie obowiązywania.

Analiza bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z kredytem skutkuje podziałem produktu złożonego tj. wydzieleniem wartości godziwej oferowanego kredytu oraz wartości godziwej produktu ubezpieczeniowego sprzedawanego łącznie z kredytem. W przypadku, gdy Grupa wykonuje czynności pośrednictwa, należne Grupie



wynagrodzenie jest dzielone pomiędzy część stanowiącą element zamortyzowanego kosztu kredytu ujmowane w „Przychodach z tytułu odsetek” oraz część stanowiącą wynagrodzenie za wykonanie czynności pośrednictwa ujmowane w „Przychodach z tytułu prowizji i opłat”. Podział wynagrodzenia jest dokonywany w czytelnej części: odpowiednio wartości godziwej kredytu oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości.

Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, iż Grupa będzie zobowiązana do świadczenia dalszych usług w okresie ważności polisy ubezpieczeniowej, prowizja lub jej część jest odraczana i rozliczana w czasie przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów.

Wartość godziwą ustala się według następującego podejścia:

- usługa pośrednictwa – bazuje na danych rynkowych i wykorzystuje ceny i inne dane rynkowe generowane przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe realizowane w ramach produktów ubezpieczeniowych sprzedawanych niezależnie od produktów kredytowych,
- wartość godziwa kredytu – określenie przyszłych spłat kapitałowych i odsetkowych z uwzględnieniem przyszłych strat z tytułu utraty wartości godziwej kredytu oraz spodziewanych odzysków, zdyskontowanych za pomocą rynkowej krzywej stóp procentowych powiększonej o bieżące marże oferowane przez Grupę dla danego typu kredytu,
- w odniesieniu do elementu wynagrodzenia za inne czynności na rzecz ubezpieczyciela wykonywane przez Grupę w trakcie trwania ubezpieczenia, szacunek wartości godziwej dla celów alokacji dokonany na podstawie analizy poniesionych kosztów w związku z świadczeniem tych usług.

Dodatkowo, Grupa dokonuje szacunku rezerwy na zwroty, czyli kwoty, o którą winna być pomniejszona suma wynagrodzenia Grupy z tytułu dystrybucji ubezpieczeń. Grupa opiera szacunek rezerwy na zwroty na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach wynagrodzenia, jak również na przewidywaniach Grupy, co do trendu w przyszłości. Rezerwa na zwroty uwzględniana jest proporcjonalnie do podziału wynagrodzenia między element pośrednictwa oraz element stanowiący integralną część efektywnej stopy procentowej kredytu.

Koszty sprzedaży ubezpieczenia ujmowane są proporcjonalnie do sposobu podziału przychodów na rozpoznawane w ramach kalkulacji kosztu zamortyzowanego (ujmowane jako „Przychody z tytułu odsetek”) i przychodów rozpoznawanych jednorazowo jako wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa i ujmowane jako „Koszty z tytułu prowizji i opłat”.

Grupa w następujący sposób ujmuje przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami:

- kredyty gotówkowe z ubezpieczeniem – od 6,36% do 31,56% przychodu z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami gotówkowymi (przed uwzględnieniem rezerwy na zwroty wynagrodzenia przez Grupę) ujmowana jest jednorazowo jako przychód prowizyjny, natomiast pozostała część przychodu rozliczana jest jako przychód odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej lub metodą uproszczoną przez okres ekonomicznego trwania kredytu,
- kredyty hipoteczne z ubezpieczeniem – od 0% do 15,03% przychodu z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami hipotecznymi (przed uwzględnieniem rezerwy na zwroty wynagrodzenia przez Grupę) ujmowana jest jednorazowo jako przychód prowizyjny, natomiast pozostała część przychodu rozliczana jest jako przychód odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej lub metodą uproszczoną przez okres ekonomicznego trwania kredytu.

W przypadku produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami lub innymi produktami bankowymi, gdzie składka ubezpieczeniowa płacona przez klienta, jak również wynagrodzenie Grupy rozliczane są w okresach miesięcznych, a klient może zrezygnować z ochrony ubezpieczeniowej w każdym momencie, Grupa traktuje takie ubezpieczenia jako odnawialne co miesiąc. Przychody z tytułu sprzedaży tego typu produktów ubezpieczeniowych ujmowane są również w okresach miesięcznych i prezentowane jako przychody prowizyjne. Wydatki (koszty pośrednictwa) ponoszone przez Grupę w związku ze sprzedażą tego typu produktów ubezpieczeniowych rozpoznawane są metodą liniową (równomiernie) w okresie życia kredytu i prezentowane w kosztach prowizyjnych.

### **Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany**

W pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany” uwzględnia się:

- wszystkie zyski i straty wynikające ze zbycia oraz ze zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu oraz instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia,
- nieefektywną część zysków i strat związanych z wyceną instrumentów zabezpieczających w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych,
- wynik z pozycji wymiany, tj. dodatnie i ujemne różnice kursowe zarówno zrealizowane, jak niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na dzień bilansowy średniego kursu NBP.

### **Wynik na pozostałych instrumentach finansowych**

„Wynik na pozostałych instrumentach finansowych” zawiera:

- zyski i straty powstałe w wyniku zbycia aktywów finansowych zaklasyfikowanych jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- zyski i straty zrealizowane na sprzedaży papierów wartościowych zakwalifikowanych do kategorii pożyczek i należności.

### **Koszty świadczeń pracowniczych**

Płatności z tytułu wynagrodzeń, premii oraz płatnych urlopów wypoczynkowych ujmowane są w pozycji „Koszty świadczeń pracowniczych” rachunku zysków i strat w okresie, w którym pracownicy świadczyli pracę.

Płatności na rzecz określonych programów emerytalnych, tj. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, funduszy emerytalnych i Pracowniczego Programu Emerytalnego, stanowią programy określonych składek i ujmowane są jako koszty w pozycji „Koszty świadczeń pracowniczych” rachunku zysków i strat w momencie kiedy pracownicy wykonali usługi uprawniające ich do udziału w tych programach.

### **Pozostałe przychody i koszty operacyjne**

W pozycji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wykazywane są pozycje niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną.

Na pozostałe przychody operacyjne składają się w szczególności zyski z tytułu sprzedaży środków trwałych, otrzymane odszkodowania oraz kary, przychody z odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, spłaty kosztów windykacji, rozwiązania rezerw na przyszłe zobowiązania, wynik na sprzedaży wierzytelności bilansowych, rozwiązanie odpisów aktualizujących należności od dłużników różnych oraz przychody uboczne Grupy.

Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych, koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien, koszty utworzenia rezerw na zobowiązania, koszty z tytułu spisanych należności, odpisy na należności od dłużników różnych i inne koszty operacyjne.

## **5.6.18. Podatki**

### **Podatek bieżący**

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwoty przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (w przypadku należności – podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzania był w zasadzie zakończony.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza wynikiem finansowym jest ujmowany w pozostałych całkowitych dochodach, w zakresie pozycji ujętych w pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, w zakresie pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.



### Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy jest obliczany metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem przypadku, gdy rezerwa na odroczony podatek dochodowy powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub innego składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać wyżej wymienione różnice, ulgi i straty, z wyjątkiem przypadku, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na zrealizowanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe), które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza wynikiem finansowym jest ujmowany w pozostałych całkowitych dochodach, w zakresie pozycji ujętych w pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, w zakresie pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat aktywów z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

### 5.6.19. Kapitały własne

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem Banku oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej.

Pozostałe pozycje kapitałów własnych wykazuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej z uwzględnieniem ich podziału na rodzaje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i z postanowieniami statutu Banku. Tworzą je:

- kapitał zapasowy, który jest tworzony z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad ich ceną nominalną, z obligatoryjnego 8% odpisu z zysku netto i z przeniesienia kapitału z aktualizacji wyceny,
- kapitał rezerwowy tworzony zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (t. jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 128) („Prawo bankowe”) i statutem Banku z podziału zysku netto,
- wynik finansowy netto bieżącego okresu oraz niepodzielony zysk lub niepokryta strata z okresów poprzednich (prezentowane łącznie w pozycji „Zyski zatrzymane/Niepokryte straty”),
- kapitał z aktualizacji wyceny.

#### 5.6.20. Zysk netto na akcję

Zysk netto na akcję dla danego okresu jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Grupa nie prezentuje rozwodnionego zysku/straty na akcję, ponieważ nie występują potencjalne akcje zwykłe, które rozwadniałyby średnią ważoną liczbę akcji zwykłych.

#### 5.6.21. Zobowiązania warunkowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujemowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy;
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujemowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. Na pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych składają się przyznane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje. W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 oraz
- wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18.

#### 5.6.22. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS)

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (t. jedn. Dz. U. z 2015 roku, poz. 111) Grupa tworzy ZFŚS. Celem ZFŚS jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników. Zobowiązania ZFŚS stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank i spółki Grupy na rzecz ZFŚS pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W Grupie nie występuje majątek socjalny, całość zobowiązań z tytułu ZFŚS wyrażona jest w środkach pieniężnych zgromadzonych na wyodrębnionym rachunku bankowym.

Na potrzeby prezentacji w sprawozdaniu finansowym Grupa dokonała kompensaty aktywów i zobowiązań ZFŚS ze względu na fakt, że nie stanowią one aktywów Grupy.

#### 5.6.23. Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w polskich złotych. Jest to waluta funkcjonalna Grupy. Jest to również waluta podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Grupa.

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na polskie złote przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na polskie złote przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez NBP. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujemowane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujemowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujemowane według wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej są przeliczane po kursie z dnia dokonania wyceny do wartości godziwej.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1 USD = 3,9011 zł	1 USD = 3,5072 zł
1 EUR = 4,2615 zł	1 EUR = 4,2623 zł
1 CAD = 2,8102 zł	1 CAD = 3,0255 zł
1 CHF = 3,9394 zł	1 CHF = 3,5447 zł
1 GBP = 5,7862 zł	1 GBP = 5,4648 zł
1 DKK = 0,5711 zł	1 DKK = 0,5725 zł
1 SEK = 0,4646 zł	1 SEK = 0,4532 zł

## 6. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych

Zgodnie z intencją MSSF 8 informacje o segmentach operacyjnych prezentuje się w oparciu o strukturę raportowania stosowaną do celów sprawozdawczości wewnętrznej przedstawianej Zarządowi Banku, którego zadaniem jest przydzielanie zasobów do segmentów oraz ocena ich wyników.

Dla celów zarządczych działalność Grupy podzielono na segmenty w oparciu o sprzedawane produkty, świadczone usługi oraz typ klientów. Istnieją zatem następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: detaliczny, instytucjonalny oraz rozliczeń i skarbu.

Szczegółowe zasady wydzielenia przychodów i kosztów oraz aktywów i pasywów poszczególnych segmentów opisują wewnętrzne regulacje Banku. Grupa rozlicza transakcje pomiędzy segmentami przy zastosowaniu wewnętrznych stawek transferowych ustalonych w oparciu o dane rynkowe. Operacje koncentrują się na rynku polskim - podstawową bazę klientów stanowią krajowe osoby fizyczne i podmioty gospodarcze. Działalność Grupy nie jest narażona na fluktuacje związane z sezonowością operacji.

Zarząd Banku ocenia wyniki finansowe poszczególnych segmentów w zakresie następujących wielkości:

- wynik na działalności bankowej po odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości z uwzględnieniem pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych,
- ogólne koszty administracyjne,
- wskaźnik C/I (*cost/income*, czyli koszty z amortyzacją/dochody).

Zasady rachunkowości stosowane w sprawozdawczości według segmentów operacyjnych są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w nocie 5.

W związku z tym, że Zarząd Banku analizuje wynik odsetkowy łącznie w wynikach finansowych poszczególnych segmentów nie wydzielono przychodów i kosztów odsetkowych.

### Segment detaliczny Grupy

Segment detaliczny w ujęciu zarządczym obejmuje ofertę skierowaną do osób fizycznych oraz mikroprzedsiębiorstw (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). Oferta zawiera rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe (ROR) i konta oszczędnościowe, lokaty terminowe, kredyty konsumpcyjne (w tym gotówkowe, kredyty odnawialne w ROR), kredyty hipoteczne (w tym: kredyty mieszkaniowe i pożyczki hipoteczne), karty debetowe oraz kredytowe, produkty ubezpieczeniowe i fundusze inwestycyjne. Oferta kierowana jest za pomocą tradycyjnych kanałów dystrybucji poprzez ogólnopolską sieć placówek (w tym: sieć Poczty Polskiej S.A. i pośredników finansowych), bankowość internetową *Pocztowy24*, bankowość mobilną *PocztowySMS* i telefoniczne Contact Center.

### Segment instytucjonalny Grupy

Segment instytucjonalny w ujęciu zarządczym obejmuje wynik na działalności uzyskany z tytułu obsługi podmiotów gospodarczych będących osobami prawnymi, osobami fizycznymi i jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej, jeżeli na podstawie właściwych przepisów prowadzą działalność gospodarczą oraz jednostek budżetowych szczebla centralnego i samorządowego.

W skład oferty segmentu instytucjonalnego wchodzi: produkty kredytowe (kredyty obrotowe w tym kredyt obrotowy odnawialny, kredyty w rachunku bieżącym i kredytowym, kredyty inwestycyjne, kredyty z premią termomodernizacyjną i z premią remontową, pożyczki hipoteczne oraz gwarancja bankowa), depozytowe (rachunki bieżące, lokaty standardowe i indywidualnie negocjowane, konta oszczędnościowe) oraz usługi rozliczeniowe wzbogacone o atrakcyjną cenowo ofertę produktową mającą na celu ułatwienie przedsiębiorcom efektywne zarządzanie środkami pieniężnymi. Przyjmowanie wpłat otwartych i zamkniętych na rachunki klientów instytucjonalnych oraz świadczenie usługi Giro Płatność (tzn. wypłat środków beneficjentom, osobom trzecim nie będącymi klientami Banku) są oferowane poprzez sieć własną i sieć Poczty Polskiej S.A., natomiast produkty bankowe takie jak kredyty realizowane są przez sieć własną Banku oraz pośredników finansowych.

Klientom instytucjonalnym Bank oferuje również następujące produkty skarbowe: transakcje zakupu/sprzedaży dłużnych papierów wartościowych (skarbowe i nieskarbowe papiery wartościowe, certyfikaty depozytowe) oraz możliwość zawierania terminowych transakcji walutowych (*forward*) w ramach tzw. limitu skarbowego.

### Segment rozliczeń i skarbu Grupy

Segment rozliczeń i skarbu w ujęciu zarządczym obejmuje wynik na działalności prowadzonej w zakresie usług rozliczeniowych oraz działalności skarbowej.

W obszarze usług rozliczeniowych, Bank oferuje kompleksową obsługę w zakresie wpłat gotówkowych klientów Poczty Polskiej S.A., polegającą na włączeniu do rozliczeń międzybankowych wpłat gotówkowych przyjętych w placówkach Poczty Polskiej S.A. Do usług tych należą przede wszystkim: obsługa wpłat gotówkowych na rachunki w innych bankach oraz obsługa wpłat na rzecz ZUS i Urzędów Skarbowych.

Obszar skarbu prowadzi działalność w zakresie operacji skarbowych, rynków finansowych, zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych oraz ryzykiem walutowym. Dokonuje transakcji na rynku międzybankowym (np. depozyty), kupuje lub sprzedaje papiery wartościowe (obligacje Skarbu Państwa, instrumenty dłużne wyemitowane przez Narodowy Bank Polski, obligacje banków), przeprowadza transakcje *sell-buy-back* i *buy-sell-back* oraz transakcje pochodne zabezpieczające ekspozycję na ryzyko (typu: FRA, IRS i *swap*). W transakcjach wewnętrznych odkupuje po stawce transferowej od segmentów operacyjnych pozyskane przez nie środki klientów i sprzedaje im fundusze na działalność kredytową.

### Pozycje niezaalokowane

Wielkości niezaalokowane obejmują przychody i koszty nieprzyporządkowane do powyższych segmentów oraz podatek dochodowy.

### Zmiany w sprawozdawczości dotyczącej segmentów operacyjnych

W 2015 roku Grupa dokonała zmian w obszarze sprawozdawczości dotyczącej segmentów operacyjnych. Zmiany te wynikały z aktualizacji klucza alokacji kosztów ogólnego zarządu do poszczególnych segmentów opartego o kapitał wewnętrzny przypisany do każdego z segmentów. Ponadto zmiany dotyczyły wyniku z tytułu odsetek w segmencie rozliczeń i skarbu, który podzielono pomiędzy klientów zewnętrznych i inne segmenty. Prezentowane dane za 2014 rok doprowadzono do porównywalności. W danych dotyczących aktywów, zobowiązań i kapitału własnego wg stanu na 31 grudnia 2015 roku wyodrębniono aktywa i zobowiązania segmentu rozliczeń i skarbu. Dane na 31 grudnia 2014 roku doprowadzone zostały do porównywalności.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Wynik z tytułu odsetek</b>	<b>222 162</b>	<b>23 766</b>	<b>11 588</b>	<b>659</b>	<b>258 175</b>
- sprzedaż klientom zewnętrznym	223 630	19 290	14 596	659	258 175
- sprzedaż innym segmentom	(1 468)	4 476	(3 008)	0	0
<b>Wynik z tytułu prowizji i opłat</b>	<b>28 015</b>	<b>11 179</b>	<b>15 501</b>	<b>1 142</b>	<b>55 837</b>
Pozostałe przychody i koszty związane z działalnością bankową*	0	0	13 516	0	13 516
<b>Wynik na działalności</b>	<b>250 177</b>	<b>34 945</b>	<b>40 605</b>	<b>1 801</b>	<b>327 528</b>
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(586)	51	(23)	(916)	(1 474)
<b>Ogólne koszty administracyjne,</b>	<b>(178 104)</b>	<b>(20 753)</b>	<b>(15 059)</b>	<b>(3 114)</b>	<b>(217 030)</b>
- amortyzacja	(14 959)	(1 882)	(689)	(648)	(18 178)
<b>Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości</b>	<b>(65 136)</b>	<b>(1 009)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>(66 145)</b>
Wynik na działalności operacyjnej	6 351	13 234	25 523	(2 229)	42 879
<b>Zysk (strata) brutto</b>	<b>6 351</b>	<b>13 234</b>	<b>25 523</b>	<b>(2 229)</b>	<b>42 879</b>
Podatek dochodowy	0	0	0	(8 948)	(8 948)
<b>Wynik finansowy netto bieżącego okresu</b>	<b>6 351</b>	<b>13 234</b>	<b>25 523</b>	<b>(11 177)</b>	<b>33 931</b>

\* Na pozycję składają się: wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany, wynik na pozostałych instrumentach finansowych.

okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Wynik z tytułu odsetek</b>	<b>222 091</b>	<b>28 631</b>	<b>18 083</b>	<b>(655)</b>	<b>268 150</b>
- sprzedaż klientom zewnętrznym	222 292	22 738	23 775	(655)	268 150
- sprzedaż innym segmentom	(201)	5 893	(5 692)	0	0
<b>Wynik z tytułu prowizji i opłat</b>	<b>32 089</b>	<b>10 827</b>	<b>15 177</b>	<b>1 564</b>	<b>59 657</b>
Pozostałe przychody i koszty związane z działalnością	0	0	4 533	0	4 533
<b>Wynik na działalności</b>	<b>254 180</b>	<b>39 458</b>	<b>37 793</b>	<b>909</b>	<b>332 340</b>
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	3 875	(265)	25	(1 195)	2 440
<b>Ogólne koszty administracyjne,</b>	<b>(172 011)</b>	<b>(27 964)</b>	<b>(15 207)</b>	<b>(3 440)</b>	<b>(218 622)</b>
- amortyzacja	(16 345)	(2 728)	(1 159)	(572)	(20 804)
<b>Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości</b>	<b>(54 222)</b>	<b>(6 791)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>(61 013)</b>
Wynik na działalności operacyjnej	31 822	4 438	22 611	(3 726)	55 145
<b>Zysk (strata) brutto</b>	<b>31 822</b>	<b>4 438</b>	<b>22 611</b>	<b>(3 726)</b>	<b>55 145</b>
Podatek dochodowy	0	0	0	(11 506)	(11 506)
<b>Wynik finansowy netto bieżącego okresu</b>	<b>31 822</b>	<b>4 438</b>	<b>22 611</b>	<b>(15 232)</b>	<b>43 639</b>

\* Na pozycję składają się: wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany i wynik na pozostałych instrumentach finansowych.

Aktywa segmentu detalicznego i segmentu instytucjonalnego obejmują przypisane bezpośrednio do segmentów kredyty i pożyczki netto udzielone klientom Grupy oraz zaalokowane zarządczo do segmentów następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto oraz pozostałe aktywa. Aktywa segmentu rozliczeń i skarbu obejmują przypisane bezpośrednio do segmentu środki pieniężne zgromadzone w Banku Centralnym, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, instrumenty finansowe zabezpieczające oraz inwestycyjne aktywa finansowe.

Zobowiązania i kapitał własny segmentu detalicznego i segmentu instytucjonalnego obejmują przypisane bezpośrednio zobowiązania wobec klientów, zobowiązania bieżące wobec Banku Centralnego i innych banków oraz zaalokowane zarządczo do segmentów następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem. Zobowiązania segmentu rozliczeń i skarbu obejmują przypisane bezpośrednio do segmentu zobowiązania terminowe wobec innych banków, lokaty indywidualnie negocjowane Poczty Polskiej S.A., zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, zobowiązania przeznaczone do obrotu, zobowiązania podporządkowane, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych oraz instrumenty finansowe zabezpieczające.

Stan na 31 grudnia 2015	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa segmentu	4 711 723	814 971	1 702 244	(15 908)	7 213 030
Zobowiązania segmentu i kapitał własny	4 919 151	1 297 821	1 011 966	(15 908)	7 213 030

Stan na 31 grudnia 2014	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa segmentu	4 529 748	923 330	2 280 125	(14 176)	7 719 027
Zobowiązania segmentu i kapitał własny	5 035 378	1 373 920	1 323 905	(14 176)	7 719 027

Przychody od głównego kontrahenta Grupy wyrażone w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta w 2015 roku wyniosły 17 031 tys. zł podczas, gdy w 2014 roku wyniosły 16 648 tys. zł.



## 7. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek, w tym:	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu należności od innych banków	4 914	9 064
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	315 165	361 466
od kredytów w rachunku bieżącym	4 209	7 125
od kredytów i pożyczek terminowych	310 956	354 341
- osoby fizyczne	277 228	309 011
- klienci instytucjonalni	26 540	34 300
- instytucje samorządowe	7 188	11 030
Przychody z tytułu inwestycyjnych aktywów finansowych zaklasyfikowanych jako:	35 089	45 447
dostępne do sprzedaży	18 729	25 361
utrzymywane do terminu zapadalności	16 360	20 086
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	72	301
<b>Razem</b>	<b>355 240</b>	<b>416 278</b>

Kwota przychodów odsetkowych od należności z rozpoznaną utratą wartości w 2015 roku wyniosła 16 649 tys. zł, natomiast w 2014 roku kwota ta wynosiła 14 738 tys. zł.

Koszty z tytułu odsetek, w tym:	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Koszty z tytułu zobowiązań wobec banków	(1 125)	(419)
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów, w tym:	(73 287)	(121 894)
od rachunków bieżących	(16 975)	(31 603)
od depozytów terminowych:	(56 312)	(90 291)
- osoby fizyczne	(46 370)	(71 031)
- klienci instytucjonalni	(9 489)	(18 157)
- instytucje samorządowe	(453)	(1 103)
Koszty z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych i pożyczki podporządkowanej	(20 384)	(23 199)
Koszty z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(2 141)	(2 616)
Koszty z tytułu instrumentów zabezpieczających	(128)	0
<b>Razem</b>	<b>(97 065)</b>	<b>(148 128)</b>

<b>Wynik z tytułu odsetek</b>	<b>258 175</b>	<b>268 150</b>
-------------------------------	----------------	----------------

## 8. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat, w tym z tytułu:	okres	okres
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
operacji rozliczeniowych oraz operacji gotówkowych	45 401	42 783
obsługi rachunków bankowych	25 221	27 589
kart płatniczych i kredytowych	19 520	21 028
sprzedaży produktów ubezpieczeniowych	3 412	4 717
udzielonych kredytów i pożyczek	1 097	1 243
pozostałe	5 059	4 944
<b>Razem</b>	<b>99 710</b>	<b>102 304</b>

Koszty z tytułu prowizji i opłat, w tym z tytułu:	okres	okres
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
obsługi rachunków bieżących i lokat terminowych	(18 071)	(18 108)
obsługi kart płatniczych, wypłat w bankomatach i POS-ach	(12 853)	(10 746)
obsługi kasowej i rozliczeniowej świadczonej na rzecz Grupy	(7 916)	(8 513)
pozostałych usług	(5 033)	(5 280)
<b>Razem</b>	<b>(43 873)</b>	<b>(42 647)</b>
<b>Razem</b>	<b>55 837</b>	<b>59 657</b>

Dla danych za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku Grupa dokonała reklasyfikacji zwrotów i korekt opłat i prowizji od kredytów i pożyczek pomiędzy pozycję „Przychody z tytułu prowizji i opłat - pozostałe” a pozycją „Przychody z tytułu prowizji i opłat z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek”.

## 9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Wynik na aktywach finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym:	(764)	1 239
- dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	(485)	835
- IRS	(254)	852
- OIS	(15)	18
- FRA	(10)	(466)
Wynik z pozycji wymiany	2 499	1 524
Nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	54	0
<b>Razem</b>	<b>1 789</b>	<b>2 763</b>

## 10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Wynik na papierach wartościowych zakwalifikowanych do kategorii pożyczki i należności	6 813	255
Wynik zrealizowany z aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	4 914	1 515
<b>Razem</b>	<b>11 727</b>	<b>1 770</b>

## 11. Ogólne koszty administracyjne

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Świadczenia pracownicze</b>	<b>(95 276)</b>	<b>(99 398)</b>
Wynagrodzenia	(80 856)	(84 054)
Narzuty na wynagrodzenia	(12 530)	(13 416)
Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 890)	(1 928)
<b>Koszty rzeczowe</b>	<b>(103 576)</b>	<b>(98 420)</b>
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(6 324)	(6 688)
Koszty usług obcych, w tym:	(45 841)	(50 398)
- koszty serwisu oprogramowania, usług informatycznych	(16 116)	(16 851)
- koszty usług telekomunikacyjnych	(10 681)	(12 412)
- koszty usług związanych z rozliczeniami bankowymi	(5 345)	(5 692)
- koszty usług komunalnych, ochrona i monitoring	(4 959)	(5 394)
- koszty doradztwa i audytu, obsługi prawnej	(4 243)	(5 636)
- pozostałe	(2 320)	(2 957)
- koszty remontów i napraw	(2 177)	(1 456)
Koszty ubezpieczeń, czynszów, dzierżawy	(13 268)	(16 519)
Koszty promocji i reklamy	(7 889)	(10 220)
Materiały	(3 004)	(3 385)
Podatki i opłaty	(2 980)	(3 099)
Pozostałe koszty rzeczowe, w tym:	(24 270)	(8 111)
- koszty poniesione na rzecz BFG	(19 973)	(6 545)
- koszty poniesione na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	(3 638)	0
<b>Amortyzacja, w tym :</b>	<b>(18 178)</b>	<b>(20 804)</b>
Amortyzacja środków trwałych	(10 372)	(11 937)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(7 806)	(8 867)
<b>Razem</b>	<b>(217 030)</b>	<b>(218 622)</b>

W pozycji „Koszty poniesione na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego” w 2015 roku oprócz opłaty rocznej i opłaty ostrożnościowej wpłaconych za 2015 rok, ujęty został również koszt wpłaty na rzecz BFG wynikający z Uchwały nr 87/DGD/2015 Zarządu BFG z dnia 26 listopada 2015 roku w kwocie 11 925 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

W pozycji „Koszty poniesione na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców w 2015 roku ujęto koszty rezerwy utworzonej przez Bank w związku z obowiązkiem wpłaty składki na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, utworzony na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1925).

## 12. Świadczenia pracownicze

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Wynagrodzenia, w tym:</b>	<b>(80 856)</b>	<b>(84 054)</b>
- pracowniczy program emerytalny	(1 882)	(1 434)
- rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	(114)	(107)
- rezerwy na niewykorzystane urlopy	303	(337)
Narzuty na wynagrodzenia	(12 530)	(13 416)
Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 890)	(1 928)
<b>Razem</b>	<b>(95 276)</b>	<b>(99 398)</b>

### 13. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015						okres od 01.01.2014 do 31.12.2014					
	Ekspozycje oceniane portfelowo			Ekspozycje oceniane indywidualnie			Ekspozycje oceniane portfelowo			Ekspozycje oceniane indywidualnie		
	bilansowe	pozabilansowe	tym IBNR	bilansowe	pozabilansowe	Razem	bilansowe	pozabilansowe	tym IBNR	bilansowe	pozabilansowe	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł		tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	(65 352)	225	(2 149)	(1 018)	0	(66 145)	(57 388)	492	(8 411)	(4 119)	2	(61 013)
osoby fizyczne	(59 516)	149	(3 427)	(177)	0	(59 544)	(48 403)	63	(7 471)	(399)	0	(48 739)
- kredyty w rachunku bieżącym	(777)	35	109	0	0	(742)	(628)	63	189	0	0	(565)
- kredyty gotówkowe i ratalne	(53 702)	(23)	(4 792)	0	0	(53 725)	(41 925)	(18)	(9 213)	0	0	(41 943)
- pożyczki hipoteczne	(2 738)	0	106	(177)	0	(2 915)	(957)	1	1 196	(399)	0	(1 355)
- kredyty na nieruchomości	(1 915)	12	1 047	0	0	(1 903)	(3 963)	20	477	0	0	(3 943)
- kredyty w rachunku karty kredytowej	(384)	125	103	0	0	(259)	(930)	(3)	(120)	0	0	(933)
klienci instytucjonalni	(5 884)	76	1 275	(841)	0	(6 649)	(8 944)	429	(944)	(3 720)	2	(12 233)
instytucje samorządowe	48	0	3	0	0	48	(41)	0	4	0	0	(41)
<b>Razem</b>	<b>(65 352)</b>	<b>225</b>	<b>(2 149)</b>	<b>(1 018)</b>	<b>0</b>	<b>(66 145)</b>	<b>(57 388)</b>	<b>492</b>	<b>(8 411)</b>	<b>(4 119)</b>	<b>2</b>	<b>(61 013)</b>

Na kwotę wyniku na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości składa się zmiana stanu odpisów na kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz ekspozycje pozabilansowe, wykorzystanie odpisów z tytułu spisania w ciężar odpisów i sprzedaży wierzytelności.

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa dokonała zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku poprzez uszczegółowienie prezentacji odpisów na kredyty i pożyczki dla osób fizycznych, dla których Bank wydzielił pozycję „Kredytów gotówkowych i ratalnych” oraz pozycję „Pożyczek hipotecznych”.

#### 14. Pozostałe przychody operacyjne

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu spłaty kosztów windykacji należności komorniczych i sądowych	2 396	2 698
Przychody ze sprzedaży wierzytelności bilansowych	987	1 858
Rozwiązanie rezerw na przyszłe zobowiązania	299	643
Rozwiązanie odpisów aktualizujących	177	277
Przychody uboczne Grupy:	1 235	1 896
- przychody ze sprzedaży towarów i usług	213	754
- inne przychody uboczne	1 022	1 142
Inne pozostałe przychody operacyjne	607	1 364
<b>Razem</b>	<b>5 701</b>	<b>8 736</b>

#### 15. Pozostałe koszty operacyjne

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Koszty z tytułu odszkodowań, kar, grzywien	(1 872)	(20)
Koszty z tytułu odpisów na należności	(1 850)	(2 523)
Koszty z tytułu spisania należności	(801)	(1 812)
Koszty z tytułu przekazania darowizn	(383)	(371)
Koszty z tytułu rezerw na przyszłe zobowiązania	(382)	(576)
Wynik na sprzedaży, likwidacji rzeczowych aktywów trwałych	(212)	(595)
Pozostałe, w tym:	(1 675)	(399)
- zwrot dopłat do odsetek	(503)	0
- koszty wydań banknotów kolekcjonerskich	(288)	0
<b>Razem</b>	<b>(7 175)</b>	<b>(6 296)</b>

Grupa utworzyła odpisy aktualizujące na należności od dłużników różnych, na zapasy oraz na przychody do otrzymania (przeterminowane należności prowizyjne), uwzględniając prawdopodobieństwo ich zapłaty i okres przeterminowania tych należności. Odpisy na przeterminowane należności prowizyjne prezentowane są w rachunku zysków i strat w „Wyniku z tytułu prowizji i opłat”.

## 16. Podatek dochodowy

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Skonsolidowany rachunek zysków i strat	tys. zł	tys. zł
Bieżący podatek dochodowy	(9 966)	(15 513)
Odroczony podatek dochodowy	1 018	4 007
<b>Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat</b>	<b>(8 948)</b>	<b>(11 506)</b>

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	tys. zł	tys. zł
Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych w całkowitych dochodach	(2 109)	(991)
<b>Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów</b>	<b>(2 109)</b>	<b>(991)</b>

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Uzgodnienie efektywnej stopy podatkowej	tys. zł	tys. zł
<b>Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem</b>	<b>42 879</b>	<b>55 145</b>
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(8 147)	(10 478)
<b>Pozycje zwiększające/zmniejszające efektywną stawkę podatkową nie ujęte w podatku odroczonym</b>	<b>(801)</b>	<b>(1 028)</b>
- składka na PFRON	(245)	(286)
- koszty spisania należności przedawnionych i nieściągalnych	(242)	(537)
- odpisy na przyszłe zobowiązania i rezerwy na dłużników różnych	(333)	(404)
- koszty związane z projektem emisji akcji	79	(103)
- opłata ostrożnościowa na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(375)	(264)
- opłaty zasądzone	(352)	0
- ulga technologiczna	547	483
- koszty utworzenia IBNR do wysokości odpisu na fundusz ogólnego ryzyka	408	225
- pozostałe koszty	(288)	(142)
<b>Razem bieżące obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat</b>	<b>(8 948)</b>	<b>(11 506)</b>



	Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej		Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	
	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
<b>Aktywa z tytułu podatku odroczonego</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>
Odsetki do zapłacenia od depozytów	3 787	5 802	(2 015)	2 062
Koszty papierów dłużnych (premia, ESP)	1 491	1 028	463	189
Odsetki do zapłacenia od papierów dłużnych	591	621	(30)	(668)
Ujemna wycena instrumentów pochodnych	253	78	175	(87)
Rezerwy na koszty rodzajowe do zapłacenia	6 249	8 623	(2 374)	6 670
Prowizje i odsetki rozliczane według ESP	16 669	14 497	2 172	(892)
Odpisy aktualizujące na należności od podmiotów finansowych	18	31	(13)	(12)
Odpisy aktualizujące na należności podmiotów niefinansowych	16 066	13 878	2 188	2 562
Odpisy na prowizje od rachunków bieżących	2 240	2 162	78	531
Różnica pomiędzy amortyzacją bilansową a podatkową	741	550	191	(547)
Wartość aportu wniesionego do spółki okołobankowej	0	0	0	(7)
Pozostałe	106	12	94	(70)
<b>Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto odnoszone na wynik finansowy</b>	<b>48 211</b>	<b>47 282</b>	<b>929</b>	<b>9 731</b>
<b>Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto odnoszone na kapitał własny</b>	<b>434</b>	<b>457</b>	<b>(23)</b>	<b>(72)</b>
<b>Razem aktywa z tytułu podatku odroczonego</b>	<b>48 645</b>	<b>47 739</b>	<b>906</b>	<b>9 659</b>
<b>Rezerwa z tytułu podatku odroczonego</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>
Odsetki naliczone do otrzymania od kredytów	(3 564)	(5 080)	1 516	(1 112)
Dyskonto i odsetki od papierów wartościowych	(823)	(686)	(137)	1 180
Dodatnia wycena transakcji pochodnych	(506)	(314)	(192)	107
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	(5 530)	(4 255)	(1 275)	(703)
Prowizje opodatkowane z góry płacone pośrednikom kredytowym	(15 074)	(15 251)	177	(5 198)
ZFŚS	0	0	0	2
<b>Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na wynik finansowy</b>	<b>(25 497)</b>	<b>(25 586)</b>	<b>89</b>	<b>(5 724)</b>
<b>Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na kapitał własny</b>	<b>(3 219)</b>	<b>(1 133)</b>	<b>(2 086)</b>	<b>(919)</b>
<b>Rezerwa z tytułu podatku odroczonego razem</b>	<b>(28 716)</b>	<b>(26 719)</b>	<b>(1 997)</b>	<b>(6 643)</b>
<b>Prezentacja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rachunku zysków i strat:</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>
Aktywa z tytułu podatku odroczonego - odnoszony do rachunku zysków i strat	48 211	47 282	929	9 731
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - odnoszona do rachunku zysków i strat	(25 497)	(25 586)	89	(5 724)
<b>Rezerwa / Aktywa z tytułu podatku odroczonego - wpływ na rachunek zysków i strat</b>	<b>22 714</b>	<b>21 696</b>	<b>1 018</b>	<b>4 007</b>
<b>Prezentacja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i pozostałych całkowitych dochodach:</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>	<b>tys. zł</b>
Aktywa z tytułu podatku odroczonego - odnoszony na pozostałe całkowite dochody	434	457	(23)	(72)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - odnoszony na pozostałe całkowite dochody	(3 219)	(1 133)	(2 086)	(919)
<b>Rezerwa / Aktywa z tytułu podatku odroczonego - wpływ na pozostałe całkowite dochody</b>	<b>(2 785)</b>	<b>(676)</b>	<b>(2 109)</b>	<b>(991)</b>

### Zobowiązania/należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	98	120
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 145	2 979

## 17. Podział wyniku finansowego

W 2015 roku i w okresie porównawczym Bank nie wypłacał dywidendy.

Zgodnie z Uchwałą Nr 5 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Pocztowego S.A. z 15 kwietnia 2015 roku, zysk netto Banku za rok 2014 w kwocie 48 557 877,55 zł przeznaczono na:

- kapitał rezerwowy w kwocie 42 557 877,55 zł,
- fundusz ogólnego ryzyka w kwocie 6 000 000,00 zł.

Zarząd Banku będzie rekomendował Walnemu Zgromadzeniu przeznaczenie całego zysku netto za 2015 rok na zasilenie kapitału rezerwowego i funduszu ogólnego ryzyka Banku.

## 18. Zysk na jedną akcję

Zysk przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie wyniku finansowego netto za bieżący okres, przypadającego na akcjonariuszy Banku przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące wyniku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego zysku na jedną akcję:

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Wynik finansowy netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej (w tys. zł)	33 931	43 639
Średnia ważona ilość akcji zwykłych (w szt.)	10 005 241	9 729 040
<b>Zysk na jedną akcję (w zł)</b>	<b>3,39</b>	<b>4,49</b>

### Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W bieżącym okresie sprawozdawczym oraz w okresach poprzednich Bank nie emitował obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych co do podziału wyniku finansowego). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jest równa wartości podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję. W okresie między dniem bilansowym a dniem sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie wystąpiły żadne inne transakcje dotyczące akcji zwykłych lub potencjalnych akcji zwykłych.

## 19. Kasa i środki w Banku Centralnym

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Środki pieniężne w kasie	3 120	4 074
Środki pieniężne w rachunku bieżącym w Banku Centralnym	423 755	753 569
<b>Razem</b>	<b>426 875</b>	<b>757 643</b>

Środki pieniężne zgromadzone na rachunku bieżącym w Banku Centralnym Grupa wykorzystuje na pokrycie rezerwy obowiązkowej oraz na realizację bieżących rozliczeń pieniężnych w ciągu danego dnia. Grupa musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w wysokości odpowiadającej wartości z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Grupa utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% depozytów otrzymanych. Średnia arytmetyczna zadeklarowanego stanu środków rezerwy obowiązkowej, który będzie utrzymywany przez Bank w Narodowym Banku Polskim wynosiła:

- 206 746 tys. zł w okresie od 31 grudnia 2015 roku do 31 stycznia 2016 roku,
- 216 147 tys. zł w okresie od 31 grudnia 2014 roku do 1 lutego 2015 roku.

Istotną część środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku bieżącym w Banku Centralnym stanowią środki przyjęte od Poczty Polskiej S.A. będące krótkoterminowymi transferami płatności, na które składają się przede wszystkim:

- płatności emerytalno-rentowe, przekazywane przez Poczta Polską S.A. emerytom i rencistom w formie gotówkowej,
- wpłaty o charakterze masowym (np. rachunki za media) dokonane w sieci sprzedaży Poczty Polskiej S.A.,
- środki własne Poczty Polskiej S.A., głównie lokaty jednodniowe.

Środki te charakteryzują się wysoką zmiennością, sięgającą kilkuset milionów złotych w ciągu jednego miesiąca, co prowadzi do istotnych zmian w sumie bilansowej Grupy na poszczególne daty bilansowe.

Środki transferowe od Poczty Polskiej S.A. nie są ujmowane w wyliczeniu stabilnej bazy depozytowej służącej finansowaniu podstawowej działalności Grupy.

## 20. Należności od innych banków

### 20.1. Należności od innych banków (netto)

Struktura rodzajowa	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące	3 925	4 841
Pozostałe należności, w tym:	41 421	153 428
- dłużne papiery wartościowe banków	40 191	151 818
<b>Należności od banków brutto</b>	<b>45 346</b>	<b>158 269</b>
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	0	0
<b>Należności od banków netto</b>	<b>45 346</b>	<b>158 269</b>

Według terminów zapadalności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	5 155	6 451
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	0	10 004
Od 1 roku do 5 lat	40 191	64 639
Powyżej 5 lat	0	77 175
<b>Razem</b>	<b>45 346</b>	<b>158 269</b>

### 20.2. Należności od innych banków wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz przesłanki utraty wartości

Wszystkie należności od innych banków są oceniane indywidualnie. Nie zidentyfikowano dla nich przesłanek utraty wartości zarówno na 31 grudnia 2015 roku jak i 31 grudnia 2014 roku.

### 20.3. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

Na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku nie nastąpiła utrata wartości należności od innych banków.

## 21. Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu

### Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według kontrahenta)

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
- od banków	19 794	151 017	0	172 389
- od klientów	0	3 000	0	5 312
<b>Razem</b>	<b>19 794</b>	<b>154 017</b>	<b>0</b>	<b>177 701</b>

### Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według rodzaju)

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
- obligacje Skarbu Państwa	19 794	154 017	0	177 701
<b>Razem</b>	<b>19 794</b>	<b>154 017</b>	<b>0</b>	<b>177 701</b>

### Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według terminu zapadalności)

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	19 794	154 017	0	173 381
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0	0	4 320
<b>Razem</b>	<b>19 794</b>	<b>154 017</b>	<b>0</b>	<b>177 701</b>

## 22. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne	603	1 336
<b>Razem</b>	<b>603</b>	<b>1 336</b>

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne	377	94
<b>Razem</b>	<b>377</b>	<b>94</b>

Instrumenty pochodne - struktura rodzajowa	Stan na		Stan na	
	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Swap walutowy	0	0	0	9
FRA	0	18	0	85
IRS	603	359	1 336	0
<b>Razem</b>	<b>603</b>	<b>377</b>	<b>1 336</b>	<b>94</b>

**Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2015 roku**

	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Instrumenty pochodne stopy procentowej:</b>						
<b>FRA</b>						
kupno	0	0	150 000	0	0	150 000
<b>IRS</b>						
kupno	0	0	0	95 000	0	95 000
sprzedaż	0	0	0	95 000	0	95 000

**Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2014 roku**

	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Walutowe instrumenty pochodne:</b>						
<b>Swap walutowy</b>						
kupno	886	0	0	0	0	886
sprzedaż	877	0	0	0	0	877
<b>Instrumenty pochodne stopy procentowej:</b>						
<b>FRA</b>						
kupno	0	0	100 000	0	0	100 000
<b>IRS</b>						
kupno	0	0	50 000	20 000	0	70 000
sprzedaż	0	0	50 000	20 000	0	70 000



## 23. Instrumenty finansowe zabezpieczające

Grupa na dzień sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego stosował rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

### Opis relacji zabezpieczającej

Eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w złotych o zmiennym oprocentowaniu wynikającego ze zmienności rynkowych stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem. Grupa zabezpiecza ryzyko stopy procentowej wynikającej ze zmienności przepływów pieniężnych poprzez transakcje *swap* stopy procentowej (IRS).

### Zabezpieczane ryzyko

Ryzyko stopy procentowej.

### Instrument zabezpieczający

Transakcje IRS, w których Grupa płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

### Pozycja zabezpieczana

Portfel kredytów w złotych indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M.

### Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki

Od 1 kwietnia 2015 roku do 3 kwietnia 2017 roku.

### Pomiar efektywności zabezpieczenia

W celu pomiaru efektywności zabezpieczenia Grupa stosuje metodę tzw. „derywatu hipotetycznego”, polegającą na porównaniu zmian wartości godziwej rzeczywistej transakcji zabezpieczającej z wartością godziwą hipotetycznej transakcji pochodnej, której parametry są dopasowane do parametrów pozycji zabezpieczanej.

Instrumenty zabezpieczające - wartość godziwa	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty pochodne:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
IRS	1 140	0	0	0
<b>Razem</b>	<b>1 140</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

### Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2015 roku

Stan na 31 grudnia 2015	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>IRS</b>						
kupno	0	0	0	140 000	0	140 000
sprzedaż	0	0	0	140 000	0	140 000

**Wpływ rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych na dochody całkowite netto**

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015 tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny - zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, w tym:	25
- <i>podatek dochodowy</i>	(6)
Koszty odsetkowe na instrumentach pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	(104)
- <i>podatek dochodowy</i>	24
Nieefektywana część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym:	44
- <i>podatek dochodowy</i>	(10)
<b>Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na całkowite dochody netto</b>	<b>(35)</b>

## 24. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa dokonała zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku poprzez uszczegółowienie prezentacji kredytów i pożyczek dla osób fizycznych i wydzielenie pozycji „Kredytów gotówkowych i ratalnych” oraz pozycji „Pożyczek hipotecznych”.

### 24.1. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według rodzaju)

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>4 711 355</b>	<b>4 423 563</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	32 478	35 836
- kredyty gotówkowe i ratalne	2 031 277	1 680 009
- pożyczki hipoteczne	228 598	245 792
- kredyty na nieruchomości	2 402 034	2 444 023
- kredyty w rachunku karty kredytowej	16 968	17 903
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>578 292</b>	<b>598 760</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	29 007	34 627
- kredyty na nieruchomości	302 556	297 997
- kredyty operacyjne	69 630	78 595
- kredyty inwestycyjne	138 338	147 337
- pożyczki hipoteczne	33 352	37 063
- pozostałe należności	2 554	3 141
- fundusze i depozyty zabezpieczające	2 855	0
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>252 842</b>	<b>303 362</b>
- kredyty na nieruchomości	351	507
- kredyty inwestycyjne	252 491	302 855
<b>Kredyty i pożyczki brutto</b>	<b>5 542 489</b>	<b>5 325 685</b>
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	229 607	173 908
<b>Kredyty i pożyczki netto</b>	<b>5 312 882</b>	<b>5 151 777</b>

### 24.2. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według terminów zapadalności)

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	91 086	88 663
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	102 648	91 010
Od 3 miesięcy do 1 roku	382 304	377 408
Od 1 roku do 5 lat	1 504 579	1 354 549
Powyżej 5 lat	3 096 723	3 122 273
Dla których termin zapadalności upłynął	135 542	117 874
<b>Razem</b>	<b>5 312 882</b>	<b>5 151 777</b>

## 24.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości			Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo		oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	Razem
			bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości				
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>6 285</b>	<b>4 705 070</b>	<b>3 497</b>	<b>22 865</b>	<b>150 302</b>	<b>2 788</b>	<b>4 531 903</b>	<b>4 534 691</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	0	32 478	0	349	3 520	0	28 609	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	(2)	2 031 279	0	20 789	100 451	(2)	1 910 039	1 910 037
- pożyczki hipoteczne	6 287	222 311	3 497	260	9 762	2 790	212 289	215 079
- kredyty na nieruchomości	0	2 402 034	0	1 257	34 125	0	2 366 652	2 366 652
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	16 968	0	210	2 444	0	14 314	14 314
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>52 345</b>	<b>525 947</b>	<b>27 930</b>	<b>3 159</b>	<b>21 837</b>	<b>24 415</b>	<b>500 951</b>	<b>525 366</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>252 842</b>	<b>0</b>	<b>17</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>252 825</b>	<b>252 825</b>
<b>Razem</b>	<b>58 630</b>	<b>5 483 859</b>	<b>31 427</b>	<b>26 041</b>	<b>172 139</b>	<b>27 203</b>	<b>5 285 679</b>	<b>5 312 882</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości			Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo		oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	Razem
			bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości				
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>6 231</b>	<b>4 417 332</b>	<b>3 320</b>	<b>19 357</b>	<b>103 944</b>	<b>2 911</b>	<b>4 294 031</b>	<b>4 296 942</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	0	35 836	0	422	3 044	0	32 370	32 370
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	1 680 009	0	16 018	59 954	0	1 604 037	1 604 037
- pożyczki hipoteczne	6 231	239 561	3 320	366	7 060	2 911	232 135	235 046
- kredyty na nieruchomości	0	2 444 023	0	2 293	31 768	0	2 409 962	2 409 962
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	17 903	0	258	2 118	0	15 527	15 527
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>47 005</b>	<b>551 755</b>	<b>27 089</b>	<b>4 358</b>	<b>15 775</b>	<b>19 916</b>	<b>531 622</b>	<b>551 538</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>303 362</b>	<b>0</b>	<b>20</b>	<b>45</b>	<b>0</b>	<b>303 297</b>	<b>303 297</b>
<b>Razem</b>	<b>53 236</b>	<b>5 272 449</b>	<b>30 409</b>	<b>23 735</b>	<b>119 764</b>	<b>22 827</b>	<b>5 128 950</b>	<b>5 151 777</b>

Ekspozycje indywidualnie znaczące, dla których wystąpiła przesłanka utraty wartości, ale finalnie nie stwierdzono utraty wartości, włączane są do kalkulacji grupowej szacowania odpisów z tytułu strat poniesionych, lecz niezareportowanych (IBNR).

## 24.4. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg przesłanki utraty wartości

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
<b>osoby fizyczne</b>	<b>300 766</b>	<b>4 410 589</b>	<b>153 799</b>	<b>22 865</b>	<b>146 967</b>	<b>4 387 724</b>	<b>4 534 691</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	6 330	26 148	3 520	349	2 810	25 799	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	185 551	1 845 726	100 451	20 789	85 100	1 824 937	1 910 037
- pożyczki hipoteczne	36 237	192 361	13 259	260	22 978	192 101	215 079
- kredyty na nieruchomości	68 478	2 333 556	34 125	1 257	34 353	2 332 299	2 366 652
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 170	12 798	2 444	210	1 726	12 588	14 314
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>89 072</b>	<b>489 220</b>	<b>49 767</b>	<b>3 159</b>	<b>39 305</b>	<b>486 061</b>	<b>525 366</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>252 842</b>	<b>0</b>	<b>17</b>	<b>0</b>	<b>252 825</b>	<b>252 825</b>
<b>Razem</b>	<b>389 838</b>	<b>5 152 651</b>	<b>203 566</b>	<b>26 041</b>	<b>186 272</b>	<b>5 126 610</b>	<b>5 312 882</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
<b>osoby fizyczne</b>	<b>247 265</b>	<b>4 176 298</b>	<b>107 264</b>	<b>19 357</b>	<b>140 001</b>	<b>4 156 941</b>	<b>4 296 942</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	5 457	30 379	3 044	422	2 413	29 957	32 370
- kredyty gotówkowe i ratalne	122 817	1 557 192	59 954	16 018	62 863	1 541 174	1 604 037
- pożyczki hipoteczne	38 539	207 253	10 380	366	28 159	206 887	235 046
- kredyty na nieruchomości	76 414	2 367 609	31 768	2 293	44 646	2 365 316	2 409 962
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 038	13 865	2 118	258	1 920	13 607	15 527
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>78 026</b>	<b>520 734</b>	<b>42 864</b>	<b>4 358</b>	<b>35 162</b>	<b>516 376</b>	<b>551 538</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>100</b>	<b>303 262</b>	<b>45</b>	<b>20</b>	<b>55</b>	<b>303 242</b>	<b>303 297</b>
<b>Razem</b>	<b>325 391</b>	<b>5 000 294</b>	<b>150 173</b>	<b>23 735</b>	<b>175 218</b>	<b>4 976 559</b>	<b>5 151 777</b>

## 24.5. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

W poniższej tabeli zaprezentowano zmiany stanów odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

	Stan odpisów aktualizujących na 1 stycznia 2015	Utworzone w okresie	Rozwiązane w okresie	Wykorzystanie*	Stan odpisów aktualizujących na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>126 621</b>	<b>79 150</b>	<b>(19 457)</b>	<b>(9 650)</b>	<b>176 664</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	3 466	1 614	(837)	(374)	3 869
- kredyty gotówkowe i ratalne	75 972	64 917	(11 215)	(8 434)	121 240
- pożyczki hipoteczne	10 746	3 899	(984)	(142)	13 519
- kredyty na nieruchomości	34 061	7 806	(5 891)	(594)	35 382
- kredyty w rachunku karty kredytowej	2 376	914	(530)	(106)	2 654
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>47 222</b>	<b>11 704</b>	<b>(4 979)</b>	<b>(1 021)</b>	<b>52 926</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>65</b>	<b>0</b>	<b>(48)</b>	<b>0</b>	<b>17</b>
<b>Razem</b>	<b>173 908</b>	<b>90 854</b>	<b>(24 484)</b>	<b>(10 671)</b>	<b>229 607</b>

\* Spisanie w ciężar odpisów i sprzedaż wierzytelności.

	Stan odpisów aktualizujących na 1 stycznia 2014	Utworzone w okresie	Rozwiązane w okresie	Wykorzystanie*	Stan odpisów aktualizujących na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>89 997</b>	<b>60 138</b>	<b>(11 336)</b>	<b>(12 178)</b>	<b>126 621</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	2 838	1 808	(1 180)	0	3 466
- kredyty gotówkowe i ratalne	45 804	47 584	(5 260)	(12 156)	75 972
- pożyczki hipoteczne	9 811	2 125	(1 168)	(22)	10 746
- kredyty na nieruchomości	30 098	7 426	(3 463)	0	34 061
- kredyty w rachunku karty kredytowej	1 446	1 195	(265)	0	2 376
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>34 771</b>	<b>17 413</b>	<b>(4 749)</b>	<b>(213)</b>	<b>47 222</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>24</b>	<b>45</b>	<b>(4)</b>	<b>0</b>	<b>65</b>
<b>Razem</b>	<b>124 792</b>	<b>77 596</b>	<b>(16 089)</b>	<b>(12 391)</b>	<b>173 908</b>

\* Spisanie w ciężar odpisów i sprzedaż wierzytelności

## 25. Inwestycyjne aktywa finansowe

Stan na 31 grudnia 2015	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Notowane</b>	<b>788 533</b>	<b>424 481</b>	<b>1 213 014</b>
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	779 609	394 645	1 174 254
- na pokrycie BFG	0	32 838	32 838
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	8 924	29 836	38 760
<b>Nienotowane</b>	<b>14 814</b>	<b>20 209</b>	<b>35 023</b>
Akcje	14 814	0	14 814
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	0	20 209	20 209
<b>Razem inwestycyjne aktywa finansowe</b>	<b>803 347</b>	<b>444 690</b>	<b>1 248 037</b>

W pozycji „Akcje” ujęta została wartość godziwa akcji Visa Europe Limited („Visa Europe”). W grudniu 2015 roku Bank otrzymał od Visa Europe informację, że potencjalny wpływ rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. alokowany na Bank wyniesie w sumie 3 511 tys. euro, w tym 2 614 tys. euro w gotówce i 897 tys. euro w akcjach uprzywilejowanych zamiennych na akcje Visa Inc. Powyższe kwoty mogą zostać skorygowane o koszty transakcji i w wyniku ewentualnych uznanych odwołań członków Visa Europe dotyczących korekty przyznanych kwot z tytułu rozliczenia transakcji. Ponadto, transakcja przewiduje odroczoną płatność typu *earn-out* dla członków Visa Europe płatną po 16 kwartałach od zamknięcia transakcji. Udział w opcji *earn-out* uzależniony jest od kwalifikowania się do podziału płatności w gotówce i akcjach oraz udziału w Visa przez 4 lata od daty finalizacji transakcji. Na 31 grudnia 2015 roku wartość odroczonej płatności typu *earn-out* alokowana na Bank nie została określona.

Na bazie powyższej informacji Bank dokonał przeszacowania wartości akcji w Visa Europe do wartości godziwej, gdzie jako wartość godziwą przyjęto alokowaną na Bank wartość gotówkową rozliczenia transakcji oraz wartość przyznanych akcji z uwzględnieniem 6% dyskonta tj. w sumie 3 457 tys. euro (14 733 tys. zł). Wycena została ujęta w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”. W związku z tym, że wartość odroczonej płatności typu *earn-out* na dzień bilansowy nie jest znana, Bank nie uwzględnił jej w wycenie akcji Visa Europe.

Stan na 31 grudnia 2014	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Notowane</b>	<b>620 592</b>	<b>393 688</b>	<b>1 014 280</b>
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	611 726	393 688	1 005 414
- na pokrycie BFG	0	37 383	37 383
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	8 866	0	8 866
<b>Nienotowane</b>	<b>479 955</b>	<b>25 031</b>	<b>504 986</b>
Akcje	8	0	8
Instrumenty dłużne wyemitowane przez Narodowy Bank Polski	479 947	0	479 947
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	0	25 031	25 031
<b>Razem inwestycyjne aktywa finansowe</b>	<b>1 100 547</b>	<b>418 719</b>	<b>1 519 266</b>



### Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – według terminów zapadalności

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	0	479 947
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	86 655	91 491
Od 1 roku do 5 lat	662 483	520 235
Powyżej 5 lat	39 395	8 866
O nieokreślonej zapadalności	14 814	8
<b>Razem</b>	<b>803 347</b>	<b>1 100 547</b>

### Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności – według terminów zapadalności

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	0	4 996
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	35 154	9 957
Od 3 miesięcy do 1 roku	118 160	214 905
Od 1 roku do 5 lat	291 376	178 233
Powyżej 5 lat	0	10 628
<b>Razem</b>	<b>444 690</b>	<b>418 719</b>

### Reklasyfikacja papierów wartościowych

W wyniku zmiany intencji, w 2010 roku i w 2014 roku Grupa dokonała reklasyfikacji papierów wartościowych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności zgodnie z kryteriami klasyfikacji opisanymi w MSR 39.

Poniższa tabela prezentuje informacje dotyczące wartości nominalnej, wartości bilansowej i wartości godziwej reklasyfikowanych papierów wartościowych na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku.

Nazwa	Stan na 31 grudnia 2015			Stan na 31 grudnia 2014		
	Wartość nominalna podlegająca reklasyfikacji	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Wartość nominalna podlegająca reklasyfikacji	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	185 000	189 442	195 302	382 271	393 688	406 348
<b>Razem</b>	<b>185 000</b>	<b>189 442</b>	<b>195 302</b>	<b>382 271</b>	<b>393 688</b>	<b>406 348</b>

**Wartości, jakie byłyby ujęte w rachunku zysków i strat oraz pozostałych całkowitych dochodach, gdyby reklasyfikacja nie nastąpiła**

Nazwa	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015		okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	
	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	13 881	(6 162)	19 684	(2 159)
<b>Razem</b>	<b>13 881</b>	<b>(6 162)</b>	<b>19 684</b>	<b>(2 159)</b>

**Wartości, jakie zostały ujęte w rachunku zysków i strat oraz pozostałych całkowitych dochodach po dokonanej reklasyfikacji**

Nazwa	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015		okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	
	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	13 881	442	19 684	207
<b>Razem</b>	<b>13 881</b>	<b>442</b>	<b>19 684</b>	<b>207</b>

W wyniku weryfikacji przedstawionego w tej notcie wpływu reklasyfikowanych papierów wartościowych na rachunek zysków i strat oraz pozostałe całkowite dochody, Grupa dokonała zmiany zaprezentowanych wartości w niniejszej notcie w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku.

## 26. Rzeczowe aktywa trwałe

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Budynki i budowle	11 992	12 521
Grunty i inne	499	499
Ulepszenia w obcych obiektach	5 829	6 674
Urządzenia i maszyny	18 044	16 079
Środki trwałe w budowie	3 659	7 385
Środki transportu	51	0
Wypożyczenie	5 941	4 763
<b>Razem</b>	<b>46 015</b>	<b>47 921</b>

Na 31 grudnia 2015 roku Grupa była stroną umów skutkujących powstaniem zobowiązań umownych z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 337 tys. zł.

**Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku**

	Budynki i budowle	Grunty i inne	Ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia i maszyny	Środki trwałe w budowie	Środki transportu	Wyposażenie	Leasing	Środki trwałe razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Wartość brutto środków trwałych na początek okresu</b>	<b>19 513</b>	<b>499</b>	<b>16 808</b>	<b>49 424</b>	<b>7 385</b>	<b>224</b>	<b>27 529</b>	<b>0</b>	<b>121 382</b>
Zwiększenia	50	0	1 470	7 657	3 574	74	3 299	0	16 124
Zakupy bezpośrednie	13	0	395	3 512	3 574	1	1 344	0	8 839
Inne zwiększenia	37	0	1 075	4 145	0	73	1 955	0	7 285
Zmniejszenia	0	0	(194)	(1 723)	(7 300)	(211)	(1 649)	0	(11 077)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(194)	(1 723)	(15)	(211)	(1 649)	0	(3 792)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	(7 285)	0	0	0	(7 285)
<b>Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu</b>	<b>19 563</b>	<b>499</b>	<b>18 084</b>	<b>55 358</b>	<b>3 659</b>	<b>87</b>	<b>29 179</b>	<b>0</b>	<b>126 429</b>
<b>Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu</b>	<b>6 992</b>	<b>0</b>	<b>10 134</b>	<b>33 345</b>	<b>0</b>	<b>224</b>	<b>22 766</b>	<b>0</b>	<b>73 461</b>
Zwiększenia	579	0	2 292	5 632	0	20	1 849	0	10 372
Amortyzacja	579	0	2 292	5 632	0	20	1 849	0	10 372
Inne zwiększenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmniejszenia	0	0	(171)	(1 663)	0	(208)	(1 377)	0	(3 419)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(171)	(1 663)	0	(208)	(1 377)	0	(3 419)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Skumulowana amortyzacja (umorzenia) na koniec okresu</b>	<b>7 571</b>	<b>0</b>	<b>12 255</b>	<b>37 314</b>	<b>0</b>	<b>36</b>	<b>23 238</b>	<b>0</b>	<b>80 414</b>
<b>Wartość netto środków trwałych na początek okresu</b>	<b>12 521</b>	<b>499</b>	<b>6 674</b>	<b>16 079</b>	<b>7 385</b>	<b>0</b>	<b>4 763</b>	<b>0</b>	<b>47 921</b>
<b>Wartość netto środków trwałych na koniec okresu</b>	<b>11 992</b>	<b>499</b>	<b>5 829</b>	<b>18 044</b>	<b>3 659</b>	<b>51</b>	<b>5 941</b>	<b>0</b>	<b>46 015</b>

**Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku**

	Budynki i budowle	Grunty i inne	Ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia i maszyny	Środki trwałe w budowie	Środki transportu	Wyposażenie	Leasing	Środki trwałe razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Wartość brutto środków trwałych na początek okresu</b>	<b>19 469</b>	<b>499</b>	<b>23 331</b>	<b>44 062</b>	<b>3 510</b>	<b>230</b>	<b>27 566</b>	<b>2 188</b>	<b>120 855</b>
Zwiększenia	44	0	2 873	7 340	9 491	7	1 323	0	21 078
Zakupy bezpośrednie	44	0	1 018	3 924	9 491	2	1 008	0	15 487
Inne zwiększenia	0	0	1 855	3 416	0	5	315	0	5 591
Zmniejszenia	0	0	(9 396)	(1 978)	(5 616)	(13)	(1 360)	(2 188)	(20 551)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(9 396)	(1 978)	(25)	(13)	(1 360)	(2 188)	(14 960)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	(5 591)	0	0	0	(5 591)
<b>Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu</b>	<b>19 513</b>	<b>499</b>	<b>16 808</b>	<b>49 424</b>	<b>7 385</b>	<b>224</b>	<b>27 529</b>	<b>0</b>	<b>121 382</b>
<b>Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu</b>	<b>6 412</b>	<b>0</b>	<b>16 978</b>	<b>29 640</b>	<b>0</b>	<b>171</b>	<b>21 106</b>	<b>1 882</b>	<b>76 189</b>
Zwiększenia	580	0	2 372	5 654	0	60	2 982	306	11 954
Amortyzacja	580	0	2 362	5 647	0	60	2 982	306	11 937
Inne zwiększenia	0	0	10	7	0	0	0	0	17
Zmniejszenia	0	0	(9 216)	(1 949)	0	(7)	(1 322)	(2 188)	(14 682)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(9 216)	(1 944)	0	(7)	(1 302)	(2 188)	(14 657)
Inne zmniejszenia	0	0	0	(5)	0	0	(20)	0	(25)
<b>Skumulowana amortyzacja (umorzenia) na koniec okresu</b>	<b>6 992</b>	<b>0</b>	<b>10 134</b>	<b>33 345</b>	<b>0</b>	<b>224</b>	<b>22 766</b>	<b>0</b>	<b>73 461</b>
<b>Wartość netto środków trwałych na początek okresu</b>	<b>13 057</b>	<b>499</b>	<b>6 353</b>	<b>14 422</b>	<b>3 510</b>	<b>59</b>	<b>6 460</b>	<b>306</b>	<b>44 666</b>
<b>Wartość netto środków trwałych na koniec okresu</b>	<b>12 521</b>	<b>499</b>	<b>6 674</b>	<b>16 079</b>	<b>7 385</b>	<b>0</b>	<b>4 763</b>	<b>0</b>	<b>47 921</b>

## 27. Wartości niematerialne

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Koszty zakończonych prac rozwojowych	7 187	6 537
Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	33 783	22 279
Nakłady na wartości niematerialne	13 152	3 585
<b>Wartości niematerialne razem</b>	<b>54 122</b>	<b>32 401</b>

Na 31 grudnia 2015 roku Grupa była stroną umów skutkujących powstaniem zobowiązań umownych z tytułu nabycia wartości niematerialnych w kwocie 13 721 tys. zł.

### Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Wartości niematerialne razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	8 057	83 191	3 585	94 833
Zwiększenia	2 227	17 733	20 535	40 495
Przeniesienie z nakładów	2 227	8 741	0	10 968
Zakupy bezpośrednie	0	8 992	20 535	29 527
Zmniejszenia	0	(2)	(10 968)	(10 970)
Sprzedaż, likwidacja	0	(2)	0	(2)
Rozliczenie nakładów	0	0	(10 968)	(10 968)
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	10 284	100 922	13 152	124 358
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	1 520	60 912	0	62 432
Zwiększenia	1 577	6 229	0	7 806
Amortyzacja	1 577	6 229	0	7 806
Zmniejszenia	0	(2)	0	(2)
Sprzedaż, likwidacja	0	(2)	0	(2)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	3 097	67 139	0	70 236
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	6 537	22 279	3 585	32 401
<b>Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu</b>	<b>7 187</b>	<b>33 783</b>	<b>13 152</b>	<b>54 122</b>

**Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku**

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Wartości niematerialne razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	4 482	79 945	2 363	86 790
Zwiększenia	3 762	6 235	6 984	16 981
Przeniesienie z nakładów	2 355	3 211	0	5 566
Zakupy bezpośrednie	1 407	3 024	6 984	11 415
Zmniejszenia	(187)	(2 989)	(5 762)	(8 938)
Sprzedaż, likwidacja	(187)	(2 989)	(196)	(3 372)
Rozliczenie nakładów	0	0	(5 566)	(5 566)
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	8 057	83 191	3 585	94 833
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	470	56 105	0	56 575
Zwiększenia	1 071	7 796	0	8 867
Amortyzacja	1 071	7 796	0	8 867
Zmniejszenia	(21)	(2 989)	0	(3 010)
Sprzedaż, likwidacja	(21)	(2 989)	0	(3 010)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	1 520	60 912	0	62 432
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	4 012	23 840	2 363	30 215
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	6 537	22 279	3 585	32 401



## 28. Pozostałe aktywa

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Dłużnicy różni i inne aktywa	25 301	15 432
Przychody do otrzymania	18 671	17 669
Rozliczenia kart płatniczych	5 974	6 854
Koszty do rozliczenia w czasie	3 372	2 914
Zapasy związane z działalnością uboczną Banku	1 650	1 284
Pozostałe aktywa	432	254
<b>Razem pozostałe aktywa brutto</b>	<b>55 400</b>	<b>44 407</b>
Odpisy aktualizujące pozostałe aktywa	(17 211)	(15 133)
<b>Razem pozostałe aktywa netto</b>	<b>38 189</b>	<b>29 274</b>

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Wartość odpisów aktualizujących pozostałe aktywa na początek okresu</b>	<b>15 133</b>	<b>10 210</b>
Utworzenie/aktualizacja odpisów	5 432	5 779
Wykorzystanie odpisów	(65)	(4)
Rozwiązanie odpisów	(3 289)	(852)
<b>Wartość odpisów aktualizujących pozostałe aktywa na koniec okresu</b>	<b>17 211</b>	<b>15 133</b>

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	28 407	26 329
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	68	180
Od 3 miesięcy do 1 roku	7 290	2 695
<b>Razem krótkoterminowe</b>	<b>35 765</b>	<b>29 204</b>
Od 1 roku do 5 lat	2 362	4
<b>Razem długoterminowe</b>	<b>2 362</b>	<b>4</b>
Nieokreślony termin zapadalności	62	66
<b>Razem pozostałe aktywa netto</b>	<b>38 189</b>	<b>29 274</b>

## 29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące loro	10	11
<b>Razem zobowiązania wobec Banku Centralnego</b>	<b>10</b>	<b>11</b>

### 30. Zobowiązania wobec innych banków

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	15 883,00	tys. zł
Rachunki bieżące	15 883	4 020
Depozyty terminowe	18 557	0
<b>Razem zobowiązania wobec innych banków</b>	<b>34 440</b>	<b>4 020</b>
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	34 440	4 020
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	0

### 31. Zobowiązania wobec klientów

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Klienci instytucjonalni:</b>		
Rachunki bieżące	648 379	593 056
Depozyty terminowe	582 159	1 173 795
Inne zobowiązania, w tym:	17 205	17 021
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	13 034	13 427
<b>Razem - Klienci instytucjonalni</b>	<b>1 247 743</b>	<b>1 783 872</b>
<b>Klienci indywidualni:</b>		
Rachunki bieżące	2 472 821	2 265 200
Depozyty terminowe	1 943 434	2 323 793
Inne zobowiązania, w tym:	28 619	61 333
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	4	4
<b>Razem - Klienci indywidualni</b>	<b>4 444 874</b>	<b>4 650 326</b>
<b>Klienci instytucje rządowe i samorządowe:</b>		
Rachunki bieżące	33 545	50 312
Depozyty terminowe	16 208	7 506
Inne zobowiązania, w tym:	7	7
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	7	7
<b>Razem - Klienci instytucje rządowe i samorządowe</b>	<b>49 760</b>	<b>57 825</b>
<b>Razem</b>	<b>5 742 377</b>	<b>6 492 023</b>
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	2 094 121	3 206 320
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	489 760	377 128
O nieokreślonej zapadalności	3 158 496	2 908 575

## 32. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Klasyfikacja	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	503 500	358 256
<b>Razem</b>	<b>503 500</b>	<b>358 256</b>

Według terminów zapadalności	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	232
Od 3 miesięcy do 1 roku	148 903	826
Od 1 roku do 5 lat	354 597	357 198
<b>Razem</b>	<b>503 500</b>	<b>358 256</b>

Stan na 31 grudnia 2015					
	Nr serii obligacji	Wartość nominalna	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań
		tys. zł			tys. zł
Obligacje					
Notowane	B2	147 850	WIBOR 6M+1,40pp	13 grudnia 2016	147 960
Nienotowane	B3	40 000	4,0%	20 sierpnia 2018	40 569
Nienotowane	B4	170 000	WIBOR 6M+1,45pp	17 grudnia 2018	169 910
Nienotowane	B5	145 000	WIBOR 6M+1,80pp	22 grudnia 2019	145 061
Razem		502 850			503 500

Bank wprowadził w I kwartale 2014 roku obligacje serii B2 do obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. (*Catalyst*). Wszystkie wyemitowane obligacje są obligacjami niezabezpieczonymi. Bank wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z warunków emisji obligacji.

W dniu 29 czerwca 2015 roku Bank wyemitował obligacje serii D8 o wartości nominalnej 30 mln zł. Emisja obejmowała 300 sztuk obligacji o wartości nominalnej 100 000 zł każda. Cena emisyjna obligacji wynosiła 99 205,50 zł. Wykup tych obligacji po ich cenie nominalnej nastąpił 2 listopada 2015 roku.

Stan na 31 grudnia 2014					
	Nr serii obligacji	Wartość nominalna	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań
		tys. zł			tys. zł
Obligacje					
Notowane	B2	147 850	WIBOR 6M + 1,40pp	13 grudnia 2016	147 845
Nienotowane	B4	170 000	WIBOR 6M + 1,45pp	17 grudnia 2018	169 847
Nienotowane	B3	40 000	4,0%	20 sierpnia 2018	40 564
Razem		357 850			358 256

W roku zakończonym 31 grudnia 2014 roku Bank wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z warunków emisji obligacji. Wszystkie wyemitowane obligacje są obligacjami niezabezpieczonymi.

### 33. Zobowiązania podporządkowane

Klasyfikacja	Stan na 31 grudnia 2015 tys. zł	Stan na 31 grudnia 2014 tys. zł
Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:		
- pożyczki	43 100	43 106
- obligacje	98 787	98 984
<b>Razem</b>	<b>141 887</b>	<b>142 090</b>

Stan na 31 grudnia 2015	Wartość nominalna tys. zł	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań podporządkowanych tys. zł
<b>Pożyczki</b>				
Poczta Polska	43 000	WIBOR6M+3,25pp	15 stycznia 2021	43 100
<b>Obligacje</b>				
Notowane	47 340	WIBOR 6M+3,75pp (do 7 lipca 2016) WIBOR 6M+5,25pp (od 8 lipca 2016 do dnia wykupu)	8 lipca 2021	48 521
Notowane	50 000	WIBOR 6M+3,50pp	5 października 2022	50 266
<b>Razem</b>	<b>140 340</b>			<b>141 887</b>

Obligacje podporządkowane są przedmiotem obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu, na rynku *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Stan na 31 grudnia 2014	Wartość nominalna tys. zł	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan Zobowiązań podporządkowanych tys. zł
<b>Pożyczki</b>				
Poczta Polska	43 000	WIBOR6M+3,25pp	15 stycznia 2021	43 106
<b>Obligacje</b>				
Notowane	47 340	WIBOR 6M+3,75pp (do 7 lipca 2016) WIBOR 6M+5,25pp (od 8 lipca 2016 do dnia wykupu)	8 lipca 2021	48 714
Notowane	50 000	WIBOR6M+3,50pp	5 października 2022	50 270
<b>Razem</b>	<b>140 340</b>			<b>142 090</b>

### 34. Rezerwy

	Rezerwy na sprawy sporne	Rezerwa na odprawy emerytalno- rentowe	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Inne rezerwy	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Stan na 1 stycznia 2015</b>	<b>1 260</b>	<b>668</b>	<b>631</b>	<b>296</b>	<b>2 855</b>
Utworzenie rezerw	182	114	1 837	200	2 333
Aktualizacja rezerw	0	116	0	0	116
Wykorzystanie rezerw	(1 114)	(40)	0	(330)	(1 484)
Rozwiązanie rezerw	(299)	0	(2 062)	0	(2 361)
<b>Stan na 31 grudnia 2015</b>	<b>29</b>	<b>858</b>	<b>406</b>	<b>166</b>	<b>1 459</b>
w tym:					
Krótkoterminowe (do 1 roku)	29	13	406	166	614
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	845	0	0	845
<b>Stan na 31 grudnia 2015</b>	<b>29</b>	<b>858</b>	<b>406</b>	<b>166</b>	<b>1 459</b>

	Rezerwy na sprawy sporne	Rezerwa na odprawy emerytalno- rentowe	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Inne rezerwy	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Stan na 1 stycznia 2014</b>	<b>1 371</b>	<b>757</b>	<b>1 125</b>	<b>166</b>	<b>3 419</b>
Utworzenie rezerw	576	107	2 225	224	3 132
Aktualizacja rezerw	0	(153)	0	0	(153)
Wykorzystanie rezerw	(44)	(43)	0	(94)	(181)
Rozwiązanie rezerw	(643)	0	(2 719)	0	(3 362)
<b>Stan na 31 grudnia 2014</b>	<b>1 260</b>	<b>668</b>	<b>631</b>	<b>296</b>	<b>2 855</b>
w tym:					
Krótkoterminowe (do 1 roku)	1 225	15	631	296	2 167
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	35	653	0	0	688
<b>Stan na 31 grudnia 2014</b>	<b>1 260</b>	<b>668</b>	<b>631</b>	<b>296</b>	<b>2 855</b>

### Opis najistotniejszych spraw spornych Grupy

W dniu 29 grudnia 2006 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Prezes UOKiK”) uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu przez banki opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski oraz nakazał zaniechanie ich stosowania, jednocześnie nakładając na banki kary pieniężne, w tym na Bank Pocztowy S.A. w wysokości 2 895 tys. zł (uczestniczący tylko w systemie VISA) (decyzja Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006).

Od powyższej decyzji odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („SOKiK”) złożył Bank oraz inni uczestnicy postępowania. Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmienił kary nałożone na banki, w tym m.in. znacząco zmniejszył wysokość kary nałożonej na Bank. Pomimo obniżenia kary do kwoty 25 tys. zł. Bank postanowił utrzymać rezerwę na kwotę 1 043 tys. zł, z uwagi na apelację złożoną przez Prezesa UOKiK.

Na skutek apelacji banków oraz Prezesa UOKiK Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał dnia 6 października 2015 roku prawomocny wyrok oddalający wszystkie odwołania banków w całości i uwzględniający apelację Prezesa UOKiK. W konsekwencji uprawomocniła się decyzja Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006 nakładająca na Bank karę w wysokości 2 895 tys. zł, która została wykonana w dniu 20 października 2015 roku. Koszty poniesionej kary nie objęte rezerwą zostały ujęte w „Pozostałych kosztach operacyjnych”.

### Opis najistotniejszych czynników wpływających na ustalenie rezerw na odprawy emerytalno-rentowe

Wyznaczanie rezerw emerytalno-rentowych przy wykorzystaniu metod aktuarialnych, naraża Bank na ryzyko aktuarialne obejmujące przede wszystkim ryzyko stopy procentowej, ryzyko długowieczności i ryzyko związane z wynagrodzeniem.

Ryzyko	Wpływ na wycenę
Ryzyko stopy procentowej	Spadek stóp oprocentowania nieobciążonych ryzykiem kredytowym instrumentów finansowych spowoduje wzrost wyceny wartości bieżącej rezerw emerytalno-rentowych.
Ryzyko długowieczności	Wartość bieżącą zobowiązań programu określonych świadczeń oblicza się przez odniesienie do najlepszych szacunków śmiertelności uczestników programu zarówno w okresie zatrudnienia, jak i po okresie zatrudnienia. Zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia uczestników programu spowoduje wzrost wartości rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.
Ryzyko wynagrodzeń	Wartość bieżącą zobowiązań programu określonych świadczeń oblicza się przez odniesienie do przyszłego poziomu wynagrodzeń uczestników programu. Wobec tego wzrost wynagrodzeń uczestników programu spowoduje zwiększenie wartości rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.

Poniższa tabela zawiera podstawowe parametry wykorzystane do kalkulacji rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
Stopy dyskonta	3,1%	3,5%
Oczekiwane tempo wzrostu wynagrodzeń	2,5% - 3,5%	2% - 3,5%
Tablice śmiertelności przyjęte do wyliczeń*	100% PTIZ 2014	100% PTIZ 2013
Stopa inflacji	1,1% - 2,5%	2,5%
Rotacja (rocznie)	6,0% - 10,0%	6,0% - 10,0%

\* Zakłada się, że fakt posiadania pracy powoduje obniżenie śmiertelności o 10%.

Poniższa tabela prezentuje kwoty ujmowane w rachunku zysków i strat oraz w pozostałych całkowitych dochodach w odniesieniu do programu określonych świadczeń.

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe na początek okresu</b>	<b>668</b>	<b>757</b>
Wartości ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, w tym:		
- koszty bieżącego zatrudnienia	91	65
- koszty przeszłego zatrudnienia	0	11
- koszty odsetkowe netto	23	31
<b>Koszty ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat</b>	<b>114</b>	<b>107</b>
Wartości ujęte w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach, w tym:		
- aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	(49)	(60)
- aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	165	(93)
<b>Składniki kosztów ujęte w skonsolidowanych pozostałych całkowitych dochodach</b>	<b>116</b>	<b>(153)</b>
Wypłacone świadczenia	(40)	(43)
<b>Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe na koniec okresu</b>	<b>858</b>	<b>668</b>



### 35. Pozostałe zobowiązania

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	32 533	38 912
Rozliczenia z tytułu zastępczej obsługi kasowej z Poczta Polska	28 550	23 338
Rozliczenia międzyokresowe kosztów	16 037	15 792
Rozliczenia publiczno - prawne	4 103	4 364
Rozrachunki międzybankowe	3 196	4 410
Rezerwy na premie, nagrody, wynagrodzenia	2 544	7 009
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	1 388	2 038
Przychody przyszłych okresów	1 217	2 136
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	765	1 367
<b>Razem</b>	<b>90 333</b>	<b>99 366</b>
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	90 089	99 079
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	244	287

### 36. Kapitały własne

#### 36.1. Kapitał zakładowy

	Akcje serii A	Akcje serii B	Akcje serii C1	Razem
Liczba akcji na dzień 1 stycznia 2015 roku	291 300	9 437 740	0	9 729 040
Emisja akcji serii C1	0	0	1 284 248	1 284 248
<b>Liczba akcji na dzień 31 grudnia 2015 roku</b>	<b>291 300</b>	<b>9 437 740</b>	<b>1 284 248</b>	<b>11 013 288</b>
Wartość akcji na dzień 31 grudnia 2015 roku (tys. zł)	2 913	94 377	12 843	110 133
Rok emisji	2 011	2 011	2 015	

Na 31 grudnia 2015 roku kapitał zakładowy Banku składał się z 11 013 288 akcji o wartości nominalnej 10 zł każda. Akcje Banku zostały całkowicie opłacone. Ogólna charakterystyka akcji została opisana poniżej:

- akcje imienne serii A – w liczbie 291 300 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) nie są uprzywilejowane,
- akcje imienne serii B - w liczbie 7 005 470 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) oraz w liczbie 2 432 270 sztuk (należące do Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.) nie są uprzywilejowane,
- akcje imienne serii C1 – w liczbie 963 186 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) oraz w liczbie 321 062 sztuk (należące do Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.) nie są uprzywilejowane.

Każda akcja daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

W dniu 24 kwietnia 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie oferty publicznej nie więcej niż 4 570 960 nowych akcji zwykłych na okaziciela serii C z wyłączeniem w całości prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy o wartości nominalnej 10 zł każda, zmiany statutu Banku w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego, dematerializacji akcji serii C i praw do akcji serii C oraz ubiegania się o dopuszczenie tych akcji i praw do obrotu na rynku regulowanym. Akcje serii C i prawa do akcji serii C miały być przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie i wprowadzenie do obrotu na rynku regulowanym, prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

W dniu 30 czerwca 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie zmiany statutu Banku m.in. dotyczącą zmiany statusu akcji. Akcje serii A utraciły swoje uprzywilejowanie co do podziału majątku w razie likwidacji Banku w proporcji 5 do 1 w stosunku do akcji zwykłych i obecnie są akcjami imiennymi nieuprzywilejowanymi.

W dniu 23 września 2015 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę nr 1 w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie subskrypcji prywatnej nie więcej niż 1 284 248 nowych akcji

zwykłych imiennych serii C1, z wyłączeniem w całości prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy o wartości nominalnej 10 zł każda, zmiany statutu Banku w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego, dematerializacji akcji serii C1 oraz ubiegania się o dopuszczenie tych akcji do obrotu na rynku regulowanym, prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Cenę emisyjną akcji serii C1 ustalono na 46,72 zł za sztukę.

Ponadto, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę nr 2 w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku poprzez emisję w trybie oferty publicznej nie więcej niż 4 570 960 nowych akcji zwykłych na okaziciela serii D z wyłączeniem w całości prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy o wartości nominalnej 10 zł każda, zmiany statutu Banku w związku z podwyższeniem kapitału zakładowego, dematerializacji akcji serii D i praw do akcji serii D oraz ubiegania się o dopuszczenie tych akcji i praw do akcji do obrotu na rynku regulowanym, prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Wyemitowane akcje serii C1 zostały zaoferowane dotychczasowym akcjonariuszom Banku proporcjonalnie do ich udziału w kapitale zakładowym Banku przed podniesieniem kapitału zakładowego. Wartość nominalna zaoferowanych akcji serii C1 wyniosła 12 842 480,00 zł a ich wartość emisyjna wyniosła 60 000 066,56 zł. Wszystkie akcje zostały objęte przez akcjonariuszy i opłacone wkładami pieniężnymi, a KRS zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego Banku w dniu 20 listopada 2015 roku.

### 36.2. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy jest tworzony z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad ich ceną nominalną oraz z obligatoryjnego 8% odpisu z zysku netto. Szczegółowy podział kapitału zapasowego zaprezentowano w zestawieniu zmian w kapitale własnym.

### 36.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny powstaje w wyniku rozpoznania efektu wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży w kwocie netto, efektywnej części wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne netto oraz zysków i strat aktuarialnych netto dotyczących wyceny programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia (rezerw emerytalno-rentowych).

Składniki te zostają przeniesione z kapitału z aktualizacji wyceny (z wyjątkiem zysków/strat aktuarialnych netto z wyceny programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia) w momencie wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części wycenianych aktywów, zakończenia stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych lub w momencie rozpoznania utraty wartości (efekt wyceny jest wtedy odnoszony do rachunku zysków i strat).

Kapitał z aktualizacji wyceny	Stan na 1 stycznia 2015	Pozostałe skonsolidowane całkowite dochody						Stan na 31 grudnia 2015
		Aktualizacja wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Przeniesienie do rachunku zysków i strat w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Rozliczenie wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży utrzymywanych do terminu zapadalności	Zyski/straty z tytułu wyceny zobowiązań dotyczących programu określonych świadczeń	Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Przeniesienie do rachunku zysków i strat aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej nieefektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł			tys. zł
Z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	4 053	12 678	(3 980)	0	0	0	0	12 751
- podatek odroczony	(952)	(2 974)	934	0	0	0	0	(2 992)
Z tytułu wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży reklasifikowanych do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:	(1 523)	0	0	358	0	0	0	(1 165)
- podatek odroczony	359	0	0	(84)	0	0	0	275
Zyski i straty aktuarialne z wyceny wartości zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń, w tym:	347	0	0	0	(93)	0	0	254
- podatek odroczony	(83)	0	0	0	21	0	0	(62)
Z tytułu instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	0	0	0	0	0	69	(44)	25
- podatek odroczony	0	0	0	0	0	(16)	10	(6)
<b>Kapitał z aktualizacji wyceny razem</b>	<b>2 877</b>	<b>12 678</b>	<b>(3 980)</b>	<b>358</b>	<b>(93)</b>	<b>69</b>	<b>(44)</b>	<b>11 865</b>

	Stan na 1 stycznia 2014	Pozostałe skonsolidowane całkowite dochody				Stan na 31 grudnia 2014
		Aktualizacja wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Przeniesienie do rachunku zysków i strat w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Rozliczenie wyceny aktywów finansowych reklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności	Zyski/straty z tytułu wyceny zobowiązań dotyczących programu określonych świadczeń	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny						
Z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(1 871)	7 151	(1 227)	0	0	4 053
- podatek odroczony	438	(1 678)	288	0	0	(952)
Z tytułu wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży reklasyfikowanych do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:	297	0	0	(1 820)	0	(1 523)
- podatek odroczony	(69)	0	0	428	0	359
Zyski i straty aktuarialne z wyceny wartości zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń, w tym:	223	0	0	0	124	347
- podatek odroczony	(54)	0	0	0	(29)	(83)
<b>Kapitał z aktualizacji wyceny razem</b>	<b>(1 351)</b>	<b>7 151</b>	<b>(1 227)</b>	<b>(1 820)</b>	<b>124</b>	<b>2 877</b>

### 36.4. Pozostałe kapitały rezerwowe

Kapitał rezerwowy tworzony jest zgodnie z Prawem bankowym i statutem Banku z podziału zysku netto. Składa się na niego fundusz ogólnego ryzyka bankowego oraz kapitał rezerwowy. Wartości funduszu ogólnego ryzyka i kapitału rezerwowego zostały pokazane poniżej.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Fundusz ogólnego ryzyka	114 345	108 345
Kapitał rezerwowy	201 451	158 893
<b>Pozostałe kapitały rezerwowe</b>	<b>315 796</b>	<b>267 238</b>

## 37. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa stanowi cenę, którą Grupa otrzymałaby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciłaby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku Grupa dokonała następującej klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej oraz tych aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są wycenione na bieżąco w wartości godziwej:

- Poziom I: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) na aktywnych rynkach za identyczne aktywa lub zobowiązania, do których Grupa ma dostęp w dniu wyceny.
- Poziom II: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o dane wejściowe inne niż ceny notowane uwzględnione na Poziomie I, które są obserwowalne w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, albo pośrednio, albo bezpośrednio.
- Poziom III: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o nieobserwowalne dane wejściowe dotyczące danego składnika aktywów lub zobowiązania.

### 37.1. Instrumenty finansowe niewyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej

Główne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy do wartości godziwej, stanowią składniki wyceniane według zamortyzowanego kosztu lub kosztu historycznego takie jak:

- udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności nieprzeznaczone do obrotu,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- zobowiązania finansowe nieprzeznaczone do obrotu.

#### **Kasa, środki w Banku Centralnym oraz należności od innych banków**

Na pozycję składa się wartość środków pieniężnych Grupy utrzymywanych na rachunkach bieżących w innych bankach oraz dłużne papiery wartościowe banków zaklasyfikowane do kategorii pożyczek i należności.

Dla bieżących należności oraz depozytów terminowych Grupy, których termin zapadalności nie przekracza jednego roku oraz pozostałych należności wartość godziwa jest zbieżna z ich wartością bilansową.

Wyznaczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych banków zaklasyfikowanych do kategorii pożyczek i należności odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla dłużnych papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną tego papieru z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z tego papieru przy założeniu utrzymania tego papieru do terminu zapadalności.

#### **Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu/Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu**

Wartość godziwa należności/zobowiązań z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu ustalana jest metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych z transakcji.

#### **Kredyty i pożyczki udzielone klientom**

W pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” Grupa ujmuje kredyty i pożyczki oraz dłużne papiery wartościowe zakwalifikowane zgodnie z MSR 39 do kategorii pożyczki i należności.

Wartość godziwa dla kredytów i pożyczek wyznaczona jest poprzez wyliczenie dla każdego kredytu korekty wartości bilansowej do wartości godziwej. Korekta ta została wyliczona, jako różnica pomiędzy sumą przyszłych przepływów pieniężnych kredytu lub pożyczki, zdyskontowanych rynkową stopą procentową (wg krzywej dochodowości zbudowanej z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS) powiększoną o rynkową marżę produktu a wartością niezapadłego kapitału kredytu na dzień bilansowy. Przyszłe przepływy pieniężne kredytu lub pożyczki obejmowały przepływy kapitałowe, wynikające z umowy oraz przepływy odsetkowe, wyznaczone kalkulacyjnie w oparciu

o rynkową krzywą dochodowości zbudowaną z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS według kwotowań z dnia bilansowego, powiększoną o indywidualną marżę kontraktową dla każdego kredytu lub pożyczki. Rynkowa marża produktu została natomiast wyznaczona jako średnia efektywna marża ważona wartością kapitału dla analogicznej grupy produktów udzielonych w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających datę bilansową, a w przypadku braku takich transakcji ostatnią dostępną marżę dla danego typu produktu. Korektę wartości bilansowej do wartości godziwej wyznaczano dla kredytów, dla których przyszłe przepływy finansowe są znane, natomiast dla pozostałych, w tym kredytów w rachunku bieżącym, kredytów z rozpoznaną utratą wartości, dla których utworzono odpis aktualizujący, przyjęto korektę zerową.

Wyznaczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną obligacji z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z obligacji przy założeniu utrzymania obligacji do terminu zapadalności.

### **Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności**

Wartość godziwa obligacji Skarbu Państwa jest wyznaczana bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku.

Wyznaczenie wartości godziwej innych dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla dłużnych papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną dłużnego papieru wartościowego z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z dłużnego papieru wartościowego przy założeniu utrzymania tego papieru do terminu zapadalności.

### **Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe nieujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej**

W przypadku grup aktywów finansowych utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości i zobowiązań finansowych Grupa uznaje, że wartość godziwa jest zbieżna z wartością bilansową, co wynika z charakteru tych grup np. krótki termin do zapadalności lub wymagalności, unikalny charakter instrumentu. Dotyczy to w szczególności gotówki i środków pieniężnych, bieżących należności i zobowiązań oraz zobowiązań z tytułu leasingu finansowego. Wartość godziwą dla depozytów terminowych banków, których termin zapadalności nie przekracza jednego roku oraz pozostałych zobowiązań finansowych stanowi ich wartość bilansowa.

### **Zobowiązania wobec klientów**

Wartość godziwa dla kategorii „Zobowiązania wobec klientów” została wyznaczona poprzez wyliczenie dla każdego depozytu terminowego korekty wartości bilansowej do wartości godziwej. Korekta ta została wyliczona, jako różnica pomiędzy sumą przyszłych przepływów kapitału i odsetek dla okresu od daty bilansowej do terminu wymagalności zdyskontowanych rynkową stopą procentową (wg krzywej dochodowości zbudowanej z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS) powiększoną o aktualną marżę produktu a wartością bilansową salda depozytu. Aktualna marża produktu została wyznaczona dla analogicznej grupy produktów udzielonych w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających datę bilansową jako średnia różnica pomiędzy efektywnym oprocentowaniem depozytu i stopą bazową z dnia bilansowego. Korektę wartości bilansowej do wartości godziwej wyznaczano dla depozytów, dla których przyszłe przepływy finansowe są znane, natomiast dla pozostałych, w tym dla depozytów terminowych z terminem zapadalności do 3 miesięcy od dnia bilansowego przyjęto zerową korektę.

### **Zobowiązania podporządkowane i zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych**

Wyznaczenie wartości godziwej pożyczki podporządkowanej i zobowiązań z tytułu wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji.

W poniższych tabelach przedstawiono różnice pomiędzy wartością bilansową (wartość bilansowa oprocentowanych aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych została zaprezentowana wraz z narosłymi odsetkami) i szacowaną wartością godziwą aktywów i zobowiązań finansowych Grupy oraz klasyfikację według hierarchii wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy według wartości godziwej.

Grupa dokonała w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku poprzez uszczegółowienie prezentacji kredytów i pożyczek dla osób fizycznych i wydzielenie pozycji „Kredytów gotówkowych i ratalnych” oraz pozycji „Pożyczek hipotecznych”.

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	426 875	426 875	757 643	757 643
Należności od innych banków	45 346	45 369	158 269	164 343
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	19 792	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 312 882	5 404 635	5 151 777	5 101 071
osoby fizyczne	4 534 691	4 596 689	4 296 942	4 285 668
- kredyty w rachunku bieżącym	28 609	28 609	32 370	32 370
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 910 037	1 837 630	1 604 037	1 520 074
- pożyczki hipoteczne	215 079	240 159	235 046	253 393
- kredyty na nieruchomości	2 366 652	2 475 977	2 409 962	2 464 304
- kredyty w rachunku karty kredytowej	14 314	14 314	15 527	15 527
klienci instytucjonalni	525 366	554 876	551 538	512 111
instytucje samorządowe	252 825	253 070	303 297	303 292
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	444 690	453 051	418 719	431 636
Inne aktywa	38 189	38 189	29 274	29 274
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	10	11	11
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	34 440	4 020	4 020
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	154 003	177 701	177 683
Zobowiązania wobec klientów	5 742 377	5 753 962	6 492 023	6 506 449
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	503 500	505 187	358 256	359 920
Zobowiązania podporządkowane	141 887	140 631	142 090	140 563
Pozostałe zobowiązania	90 333	90 333	99 366	99 366



Stan na 31 grudnia 2015	Poziom I tys. zł	Poziom II tys. zł	Poziom III tys. zł	Razem tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	0	426 875	0	426 875
Należności od innych banków	0	5 155	40 214	45 369
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	19 792	0	19 792
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	0	74 785	5 329 850	5 404 635
osoby fizyczne	0	42 923	4 553 766	4 596 689
- kredyty w rachunku bieżącym	0	28 609	0	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	1 837 630	1 837 630
- pożyczki hipoteczne	0	0	240 159	240 159
- kredyty na nieruchomości	0	0	2 475 977	2 475 977
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	14 314	0	14 314
klienci instytucjonalni	0	31 862	523 014	554 876
instytucje samorządowe	0	0	253 070	253 070
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	403 002	0	50 049	453 051
Inne aktywa	0	0	38 189	38 189
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	10	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	0	34 440	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	154 003	0	154 003
Zobowiązania wobec klientów	0	3 158 496	2 595 466	5 753 962
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	505 187	505 187
Zobowiązania podporządkowane	0	0	140 631	140 631
Pozostałe zobowiązania	0	0	90 333	90 333

Stan na 31 grudnia 2014	Poziom I tys. zł	Poziom II tys. zł	Poziom III tys. zł	Razem tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	0	757 643	0	<b>757 643</b>
Należności od innych banków	0	6 452	157 891	<b>164 343</b>
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	0	75 139	5 025 932	<b>5 101 071</b>
osoby fizyczne	0	47 897	4 237 771	<b>4 285 668</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	0	32 370	0	<b>32 370</b>
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	1 520 074	<b>1 520 074</b>
- pożyczki hipoteczne	0	0	253 393	<b>253 393</b>
- kredyty na nieruchomości	0	0	2 464 304	<b>2 464 304</b>
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	15 527	0	<b>15 527</b>
klienci instytucjonalni	0	27 242	484 869	<b>512 111</b>
instytucje samorządowe	0	0	303 292	<b>303 292</b>
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	406 556	0	25 080	<b>431 636</b>
Inne aktywa	0	0	29 274	<b>29 274</b>
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	11	0	<b>11</b>
Zobowiązania wobec innych banków	0	4 020	0	<b>4 020</b>
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	177 683	0	<b>177 683</b>
Zobowiązania wobec klientów	0	2 907 744	3 598 705	<b>6 506 449</b>
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	359 920	<b>359 920</b>
Zobowiązania podporządkowane	0	0	140 563	<b>140 563</b>
Pozostałe zobowiązania	0	0	99 366	<b>99 366</b>

## 37.2. Instrumenty finansowe wyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej

Poniższa tabela pokazuje klasyfikację aktywów i zobowiązań finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentowane są w wartości godziwej, według hierarchii wartości godziwej.

Stan na 31 grudnia 2015				
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Aktywa finansowe, w tym:</b>	<b>779 609</b>	<b>1 609</b>	<b>23 657</b>	<b>804 875</b>
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	603	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	1 006	0	1 006
Inwestycyjne aktywa finansowe	779 609	0	23 657	803 266
- dostępne do sprzedaży	779 609	0	23 657	803 266
<b>Zobowiązania finansowe, w tym:</b>	<b>0</b>	<b>377</b>	<b>0</b>	<b>377</b>
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	377	0	377

Stan na 31 grudnia 2014				
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Aktywa finansowe, w tym:</b>	<b>611 726</b>	<b>481 283</b>	<b>8 866</b>	<b>1 101 875</b>
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	1 336	0	1 336
Inwestycyjne aktywa finansowe	611 726	479 947	8 866	1 100 539
- dostępne do sprzedaży	611 726	479 947	8 866	1 100 539
<b>Zobowiązania finansowe, w tym:</b>	<b>0</b>	<b>94</b>	<b>0</b>	<b>94</b>
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	94	0	94

W analizowanym okresie nie miały miejsca przesunięcia pomiędzy Poziomem I i Poziomem II. Ponadto, nie miały miejsca przesunięcia z oraz do Poziomu III.

Z uwagi na niewielką skalę transakcji na instrumentach pochodnych do czerwca 2015 roku zawieranych wyłącznie z bankami posiadającymi rating inwestycyjny a od lipca 2015 roku wyłącznie poprzez KDPW CCP, Grupa w wycenie instrumentów pochodnych nie uwzględnia ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego, które w opinii Grupy ma nieznaczący wpływ na wycenę zawartych transakcji na instrumentach pochodnych.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmiany stanu instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do Poziomu III w 2015 i 2014 roku, których wartość godziwa ustalana jest na podstawie technik wyceny z wykorzystaniem nieobserwowalnych danych wejściowych.

Poziom III	Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	tys. zł
<b>Stan na 1 stycznia 2015</b>	<b>8 866</b>
<b>Zyski lub straty</b>	<b>15 300</b>
rozpoznane w rachunku zysków i strat:	504
- przychody z tytułu odsetek	506
- wynik na pozostałych instrumentach finansowych	(2)
rozpoznane w pozostałych dochodach całkowitych:	14 796
- zyski/straty z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	14 796
Zakupy	0
Sprzedaże	0
Zapłacone odsetki	(509)
Transfery	0
<b>Stan na 31 grudnia 2015</b>	<b>23 657</b>

Potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do Poziomu III przy wzroście spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi -1 tys. zł, natomiast przy spadku spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi 1 tys. zł. W przypadku instrumentów kapitałowych, które są nominowane w EUR, zaklasyfikowanych do Poziomu III przy wzroście kursu EUR/PLN o 1% potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej wynosi 148 tys. zł, natomiast przy spadku kursu EUR/PLN o 1% wynosi -148 tys. zł.

Poziom III	Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	tys. zł
<b>Stan na 1 stycznia 2014</b>	<b>29 740</b>
<b>Zyski lub straty</b>	<b>1 595</b>
rozpoznane w rachunku zysków i strat:	1 771
- przychody z tytułu odsetek	3 072
- wynik na pozostałych instrumentach finansowych	(1 301)
<b>rozpoznane w pozostałych dochodach całkowitych:</b>	<b>(176)</b>
- zyski/straty z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(176)
Zakupy	103 427
Sprzedaże	(118 500)
Zapłacone odsetki	(7 396)
Transfery	0
<b>Stan na 31 grudnia 2014</b>	<b>8 866</b>

Poniższa tabela prezentuje informacje o danych wejściowych wykorzystywanych do wyceny aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Lp.	Aktywa/zobowiązania finansowe	Wartość godziwa na		Hierarchia wartości godziwej	Techniki wyceny i podstawowe dane wsadowe	Znaczące nieobserwowalne informacje	Zależność wartości godziwej od danych nieobserwowalnych
		31 grudnia 2015	31 grudnia 2014				
		tys. zł	tys. zł				
1	Obligacje i bony Skarbu Państwa	Aktywa: 779 609	Aktywa: 611 726	Poziom 1	Cena BID dla pozycji długiej oraz cena ASK dla pozycji krótkiej w danym papierze, kwotowane na aktywnym rynku międzybankowym.	nd.	nd.
2	Bony pieniężne	Aktywa: 0	Aktywa: 479 947	Poziom 2	Zdyskontowany przepływ z papieru przy stopie dyskontowej równej rentowności kupionej.	nd.	nd.
3	Swapy stóp procentowych	Aktywa: 1 609 Zobowiązania: 359	Aktywa: 1 336 Zobowiązania: 0	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy oraz czynniki dyskontowe wyznaczone są na podstawie krzywych dochodowości zbudowanych z notowanych stawek WIBOR/LIBOR, FRA oraz IRS.	nd.	nd.
4	FRA	Zobowiązania: 18	Zobowiązania: 85	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy oraz czynniki dyskontowe wyznaczone są na podstawie krzywych dochodowości zbudowanych z notowanych stawek WIBOR/LIBOR, FRA oraz IRS.	nd.	nd.
5	FX swap	Zobowiązania: 0	Zobowiązania: 9	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Krzywe wykorzystywane do dyskontowania zbudowane są na podstawie notowanych: stawek depo oraz punktów swapowych dla par walutowych.	nd.	nd.
6	Dłużne papiery wartościowe (obligacje komercyjne)	Aktywa: 8 924	Aktywa: 8 866	Poziom 3	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Dyskontowanie przyszłych płatności z papieru wartościowego odbywa się z wykorzystaniem krzywych dochodowości powiększonych o spread kredytowy z tytułu ryzyka kontrahenta.	Stosowane spready obligacji BPS: na 31.12.2015 - 463pb na 31.12.2014 - 463pb	Im wyższy spread, tym niższa wartość godziwa.

W pozycji „Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” sprawozdania z sytuacji finansowej Grupa prezentuje instrumenty kapitałowe o wartości godziwej 14 733 tys. zł. Szczegółowy opis wyceny tych instrumentów został zaprezentowany w notce 25. Ponadto, w tej pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupa prezentuje instrumenty kapitałowe o wartości bilansowej 81 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku i 8 tys. zł na 31 grudnia 2014 roku, które wyceniane są w koszcie nabycia w związku z tym, że ich wartość godziwa nie może być w wiarygodny sposób określona. Grupa nie ujmuje tych instrumentów w analizie hierarchii wartości godziwej inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

### 38. Leasing operacyjny

#### Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres umowy.

Umowy leasingu operacyjnego, w których Grupa występuje jako leasingobiorca, dotyczą przede wszystkim:

- dzierżawy pomieszczeń – umowy zawarte z reguły na 5 lat z możliwością przedłużenia okresu najmu,
- umowy dzierżawy samochodów – zawarte na 48 miesięcy z opcją wykupu po cenie zbliżonej do rynkowej.

Umowy na czas nieokreślony zostały policzone za okres wypowiedzenia. W niektórych umowach zawarte są zapisy uzależniające czynsz od wskaźników inflacji. Nie wystąpiły nieodwoływalne umowy subleasingu.

Na dzień bilansowy Bank posiadała dwie istotne umowy leasingu operacyjnego dotyczące najmu pomieszczeń:

- umowę ramową w zakresie najmu nieruchomości Poczty Polskiej S.A. przez Bank Poczty S.A. zawartą 2 września 2011 roku. Umowa dotyczy najmu pomieszczeń na potrzeby placówek terenowych Banku. Umowa została zawarta na okres 5 lat. Jeżeli najpóźniej na 12 miesięcy przed upływem tego okresu, żadna ze stron nie złoży wypowiedzenia - po upływie pierwotnego okresu 5-letniego, umowa ramowa przekształci się w umowę zawartą na czas nieokreślony, która będzie mogła zostać rozwiązana z zachowaniem 18 miesięcznego okresu wypowiedzenia. Na warunkach określonych w umowie ramowej zawarte są umowy najmu dla poszczególnych lokalizacji Banku.
- umowę najmu powierzchni dla lokalizacji biura Centrali Banku w Warszawie. Umowa została zawarta 21 maja 2013 roku na czas określony do 14 czerwca 2019 roku, z możliwością przedłużenia na kolejne 5 lat.

Na 31 grudnia 2015 roku oraz na 31 grudnia 2014 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 roku	8 902	9 606
Od 1 do 5 lat	14 956	15 145
Powyżej 5 lat	0	0
<b>Razem</b>	<b>23 858</b>	<b>24 751</b>

#### Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych na podstawie, których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków własne środki trwałe przez uzgodniony okres umowny.

Umowy leasingu operacyjnego, w których Grupa występuje jako leasingodawca, dotyczą przede wszystkim dzierżawy pomieszczeń oraz udostępniania powierzchni w Centrali Banku w Bydgoszczy. Umowy zostały zawarte na czas nieokreślony. Umowy na czas nieokreślony zostały policzone za okres wypowiedzenia. W niektórych umowach zawarte są zapisy uzależniające czynsz od wskaźników inflacji. Nie wystąpiły nieodwoływalne umowy subleasingu.

Na 31 grudnia 2015 roku oraz na 31 grudnia 2014 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Do 1 roku	243	254
Od 1 do 5 lat	61	150
Powyżej 5 lat	0	0
<b>Razem</b>	<b>304</b>	<b>404</b>

### 39. Leasing finansowy

#### Grupa jako leasingobiorca

Na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku Grupa nie posiadała istotnych umów leasingu finansowego.

#### 40. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

##### Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera następujące salda o terminie zapadalności krótszym niż trzy miesiące.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Kasa i środki w Banku Centralnym	426 875	757 643
Rachunki bieżące w innych bankach	3 925	4 841
<b>Razem</b>	<b>430 800</b>	<b>762 484</b>

Różnice między bilansowymi zmianami stanu pozycji oraz zmianami stanu tych pozycji wykazywanych w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku przedstawiały się następująco:

Zmiana stanu należności od innych banków	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu	112 923	(121 940)
Zmiana stanu rachunków nostro - środki pieniężne	(918)	382
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(1 207)	456
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>110 798</b>	<b>(121 102)</b>

Zmiana stanu aktywów z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Bilansowa zmiana aktywów z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(19 794)	0
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	12	0
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(19 782)</b>	<b>0</b>

Zmiana wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
Bilansowa zmiana aktywów z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(1 140)	0
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	1 055	0
Wycena instrumentów zabezpieczających ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny	31	0
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(54)</b>	<b>0</b>

Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	okres	okres
	od 01.01.2015	od 01.01.2014
	do 31.12.2015	do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(161 105)	(96 065)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	37 597	31 203
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(123 508)</b>	<b>(64 862)</b>

Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	okres	okres
	od 01.01.2015	od 01.01.2014
	do 31.12.2015	do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w działalności operacyjnej	297 200	354 471
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny oraz efekt reklasyfikacji aktywów finansowych pomiędzy kategoriami	11 180	5 066
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	944	7 768
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>309 324</b>	<b>367 305</b>

Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	okres	okres
	od 01.01.2015	od 01.01.2014
	do 31.12.2015	do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	(25 971)	(31 701)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(5 487)	(526)
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(31 458)</b>	<b>(32 227)</b>

Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	okres	okres
	od 01.01.2015	od 01.01.2014
	do 31.12.2015	do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	30 420	(37 742)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(56)	43
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>30 364</b>	<b>(37 699)</b>

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	okres	okres
	od 01.01.2015	od 01.01.2014
	do 31.12.2015	do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(23 684)	128 091
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(11)	0
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(23 695)</b>	<b>128 091</b>



Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	okres	okres
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	(749 646)	261 445
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	8 150	(970)
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(741 496)</b>	<b>260 475</b>

Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	okres	okres
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu pozostałych zobowiązań	(9 033)	10 545
Splata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	0	306
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>(9 033)</b>	<b>10 851</b>

Inne pozycje	okres	okres
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Likwidacja środków trwałych i wartości niematerialnych	360	649
Wycena zysków aktuarialnych	(114)	156
<b>Zmiana stanu zaprezentowana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych</b>	<b>246</b>	<b>805</b>

Grupa przyjęła następujący podział działalności na operacyjną, inwestycyjną i finansową w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych.

Działalność operacyjna stanowi podstawową działalność Grupy, która nie zalicza się do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i sprzedaży składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz uzyskiwaniu wpływów w postaci dywidend otrzymanych w tytułu posiadania udziałów w jednostkach zależnych.

Działalność finansowa polega na zawieraniu długoterminowych (powyżej 12 miesięcy) operacji finansowych stanowiących źródło finansowania działalności Grupy tj. emisji dłużnych papierów wartościowych, zaciąganie pożyczek, wykup wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i spłata zaciągniętych pożyczek oraz spłata związanych z nimi odsetek.

## 41. Pozabilansowe zobowiązania warunkowe

### Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Finansowe</b>	<b>171 306</b>	<b>125 543</b>
- niewykorzystane linie kredytowe	159 527	111 666
- limity na kartach kredytowych	11 779	13 877
<b>Gwarancyjne</b>	<b>45 844</b>	<b>49 959</b>
- gwarancje udzielone	45 844	49 959
<b>Razem</b>	<b>217 150</b>	<b>175 502</b>

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone według terminów zapadalności	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Finansowe</b>	<b>171 306</b>	<b>125 543</b>
Bez określonego terminu	111 788	79 479
Do 1 miesiąca	4 620	3 017
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	8 171	7 964
Od 3 miesięcy do 1 roku	42 829	21 034
Od 1 roku do 5 lat	3 898	14 049
<b>Gwarancyjne</b>	<b>45 844</b>	<b>49 959</b>
Do 1 miesiąca	0	1 087
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	98
Od 3 miesięcy do 1 roku	1 297	3 564
Od 1 roku do 5 lat	44 547	45 210
<b>Razem</b>	<b>217 150</b>	<b>175 502</b>

W ramach zobowiązań warunkowych dominują linie kredytowe. W procesie zarządzania ryzykiem w Grupie udzielone gwarancje oraz zobowiązania dotyczące finansowania traktowane są jako element zaangażowania obciążonego ryzykiem kredytowym. Ocena ryzyka wynikającego z udzielonych gwarancji i zobowiązań dotyczących finansowania stanowi element procesu oceny ryzyka kredytowego wynikającego z innych produktów kredytowych posiadanych przez danych klientów, tzn. wszystkie produkty kredytowe, łącznie z gwarancjami, udzielone konkretnym kredytobiorcom analizowane są równolegle zarówno pod kątem oceny przesłanek utraty wartości, jak i pomiaru odpisów aktualizujących.

W tabeli poniżej prezentujemy zaangażowanie pozabilansowe brutto (linie kredytowe, gwarancje) wobec pięciu największych klientów według stanu na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku.

Nazwa kredytobiorcy	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł
Klient 1	85 000
Klient 2	8 501
Klient 3	8 168
Klient 4	1 054
Klient 5	1 000
<b>Razem wybrani klienci</b>	<b>103 723</b>

Nazwa kredytobiorcy	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł
Klient 1	48 800
Klient 2	12 923
Klient 3	10 832
Klient 4	4 643
Klient 5	1 611
<b>Razem wybrani klienci</b>	<b>78 809</b>

Oszacowana kwota rezerw na udzielone zobowiązania gwarancyjne i zobowiązania dotyczące finansowania na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 406 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku wynosiła 631 tys. zł). Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe są ewidencjonowane na kontach bilansowych i prezentowane w notcie 34 jako pozycja „Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

#### Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane według rodzaju	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Gwarancyjne	1 264	1 235
- gwarancje otrzymane	1 264	1 235
<b>Razem</b>	<b>1 264</b>	<b>1 235</b>

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane według terminów zapadalności	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Gwarancyjne	1 264	1 235
Do 1 miesiąca	0	60
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	234
Od 3 miesięcy do 1 roku	941	941
Od 1 roku do 5 lat	323	0
<b>Razem</b>	<b>1 264</b>	<b>1 235</b>

Główną pozycją w kwocie zobowiązań warunkowych otrzymanych jest gwarancja otrzymana na zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynikających z umowy najmu powierzchni biurowej.

#### Sprawy sądowe

W 2015 roku Grupa nie była stroną w żadnym postępowaniu toczącym się przed sądem lub organem administracji publicznej, którego wartość stanowiłaby, co najmniej 10% kapitałów własnych Grupy. Wszelkie ryzyka wiążące się z postępowaniami toczącymi się przed sądem lub organem administracji publicznej są odpowiednio zabezpieczone poziomem utworzonych rezerw.

Suma roszczeń z tytułu toczących się postępowań, w których Grupa jest stroną pozwaną, dla których Grupa szacuje prawdopodobieństwo przegranej na poniżej 50%, wynosiła odpowiednio: na 31 grudnia 2015 roku 466 tys. zł oraz na 31 grudnia 2014 roku 323 tys. zł.

## 42. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Stan na 31 grudnia 2015			
Rodzaj aktywów Banku stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
		tys. zł	tys. zł
Obligacje skarbowe	Fundusz ochrony środków gwarantowanych *	21 474	32 838
	Zastaw z tytułu umowy o współpracy w zakresie obsługi kart płatniczych i kredytowych **	zmienne	2 011
	Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ***	154 006	154 017
<b>Razem</b>		<b>175 480</b>	<b>188 866</b>

\* Zabezpieczeniu podlega wartość tworzonego przez Bank Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (t. jedn. Dz. U. z 2014 roku nr 1866).

Wartość bilansową aktywów stanowiących zabezpieczenie na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

\*\* Zabezpieczeniu podlegają wszelkie zobowiązania wynikające z zawartej umowy o współpracy w zakresie personalizacji kart płatniczych organizacji VISA/MasterCard, obsługi i rozliczania transakcji dokonanych na terenie Polski i za granicą przy użyciu kart VISA/MasterCard Banku Pocztowego S.A. oraz obsługi rachunków kart kredytowych.

\*\*\* Zabezpieczeniu podlega zobowiązanie do odkupu dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji *sell-buy-back*.

Stan na 31 grudnia 2014			
Rodzaj aktywów Banku stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu tys. zł	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie tys. zł
Obligacje skarbowe	Fundusz ochrony środków gwarantowanych *	34 415	37 383
	Zastaw z tytułu umowy o współpracy w zakresie obsługi kart płatniczych i kredytowych **	zmienne	9 088
	Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ***	177 674	177 701
<b>Razem</b>		<b>212 089</b>	<b>224 172</b>

\* Zabezpieczeniu podlega wartość tworzonego przez Bank Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (t. jedn. Dz. U. z 2014 roku nr 1866).

Wartość bilansową aktywów stanowiących zabezpieczenie na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

\*\* Zabezpieczeniu podlegają wszelkie zobowiązania wynikające z zawartej umowy o współpracy w zakresie personalizacji kart płatniczych organizacji VISA/MasterCard, obsługi i rozliczania transakcji dokonanych na terenie Polski i za granicą przy użyciu kart VISA/MasterCard Banku Pocztowego S.A. oraz obsługi rachunków kart kredytowych

\*\*\*Zabezpieczeniu podlega zobowiązanie do odkupu dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji *sell-buy-back*.

#### 43. Sprzedaż pakietów wierzytelności

W 2015 roku Bank zrealizował jedną transakcję sprzedaży pakietów wierzytelności kredytowych. Transakcja ta została zawarta w dniu 17 września 2015 roku, nabywcą został fundusz sekurytyzacyjny, który w toku przeprowadzonego postępowania przetargowego zaoferował najkorzystniejszą cenę.

W wyniku tej realizacji transakcji dokonano zbycia 1 480 szt. kredytów o wartości nominalnej kapitału 11,76 mln zł. oraz wartości odsetek i innych kosztów w kwocie 7,5 mln zł, objętych w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości tych aktywów (10,33 mln. zł). Wynik brutto na transakcji sprzedaży pakietu wierzytelności wyniósł 987,22 tys. zł i został ujęty w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

#### 44. Informacje o podmiotach powiązanych

Podmioty powiązane z Grupą to:

- podmiot dominujący: Poczta Polska S.A.,
- podmiot o znaczącym wpływie na Bank: PKO Bank Polski S.A.,
- inne podmioty wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej,
- inne podmioty zależne od PKO Bank Polski S.A.,
- główna kadra kierownicza Grupy: główna kadra kierownicza Banku (członkowie Zarządu, członkowie Rady Nadzorczej, dyrektorzy zarządzający i ich zastępcy, dyrektorzy departamentów i ich zastępcy oraz dyrektorzy biur i ich zastępcy) oraz główna kadra kierownicza spółek zależnych Banku,
- główna kadra kierownicza podmiotu dominującego wobec Banku.

Zgodnie z MSR 24 do podmiotów powiązanych Grupa zalicza jednostki zależne od Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, który sprawuje kontrolę nad Bankiem za pośrednictwem głównego akcjonariusza. Na potrzeby skonsolidowanego sprawozdania finansowego przez jednostki zależne od Skarbu Państwa należy rozumieć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe, spółki z większościovym udziałem Skarbu Państwa, których lista jest publikowana na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, Grupa skorzystała ze zwolnień przewidzianych w punktach 25-26 MSR 24 tj. do transakcji zawartych z podmiotami zależnymi Skarbu Państwa, przy braku indywidualnie znaczących transakcji, ograniczyła się do zbiorowego ujawnienia ich zakresu.

W 2015 roku nie miały miejsca niestandardowe znaczące transakcje z podmiotami powiązanymi, których charakter i warunki nie wynikały z bieżącej działalności operacyjnej. Wszystkie transakcje były zawierane na warunkach rynkowych.

Poniżej zaprezentowano charakter istotnych umów z podmiotami powiązanymi:

- umowa o współpracy zawarta w dniu 2 września 2011 roku z późniejszymi zmianami (zawarta przez Bank z Poczta Polską S.A.) określająca obszary i warunki współpracy, ogólne warunki dotyczące wzajemnych relacji, zakazu konkurencji, wzajemnej odpowiedzialności stron. Nie jest to umowa dotycząca bezpośrednio bieżącej działalności operacyjnej, ale ma istotny wpływ na jej kształtowanie,
- umowy związane z pośrednictwem finansowym realizowanym w imieniu i na rzecz Banku w zakresie całej gamy produktów i usług Banku, w tym w szczególności Umowa Agencyjna z 2 września 2011 roku zawarta z Poczta Polską S.A.,
- umowy związane z pośrednictwem finansowym realizowanym przez Bank w imieniu i na rzecz podmiotu powiązanego Poczty Polskiej S.A. (w tym umowa rachunku bankowego wraz z produktami dodatkowymi),
- umowy zawierane w ramach działalności *bancassurance*, w tym w szczególności umowa generalna grupowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków dla kredytobiorców Banku Pocztowego S.A. z 10 stycznia 2010 roku (obowiązująca do końca marca 2015 roku), umowa agencyjna z Pocztowym Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie S.A. z dnia 8 kwietnia 2015 roku oraz umowa agencyjna z Pocztowym Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych z dnia 30 listopada 2010 roku,
- pakiet umów związanych z obsługą finansową przez Bank, w tym w szczególności umowy o charakterze *cash processingu* (m.in. umowa z Poczta Polską S.A. w sprawie obsługi gotówkowej placówek własnych Banku),
- umowa najmu regulująca zasady i warunki najmu/podnajmu lokali lub pomieszczeń na placówki Banku w ramach infrastruktury sieci placówek Poczty Polskiej S.A.

Rozrachunki oraz przychody i koszty z podmiotami powiązanymi zostały zaprezentowane w poniższych tabelach:

Stan na 31 grudnia 2015	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Należności</b>	<b>13 748</b>	<b>125</b>	<b>6 903</b>	<b>3 009</b>
Rachunki nostro	0	19	0	0
Kredyty udzielone	0	0	6 903	0
Inne należności*	13 748	106	0	3 009
<b>Zobowiązania</b>	<b>273 358</b>	<b>14 057</b>	<b>867</b>	<b>31 559</b>
Depozyty otrzymane**	198 680	14 057	866	28 282
Zobowiązania z tyt. sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	3 000
Inne zobowiązania *	74 678	0	1	277
<b>Operacje pozabilansowe</b>	<b>85 000</b>	<b>941</b>	<b>120</b>	<b>277</b>
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	85 000	941	120	277
- udzielone	85 000	0	120	277
- otrzymane	0	941	0	0

\* Wartość rozliczeń z podmiotem dominującym z tytułu wpłat i wypłat na rachunki bankowe oraz na lokaty prezentowana jest w bilansie Grupy w ujęciu netto.

\*\* Obejmują środki podmiotu dominującego zgromadzone na rachunkach bieżących i rachunkach celowych z tytułu prowadzonej przez ten podmiot działalności, regulowanych na podstawie umów zawartych z Bankiem, w tym środki transferowe, ZUS i wpłaty standard.

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta (tj. w ujęciu kasowym).

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Przychody</b>	<b>17 031</b>	<b>132</b>	<b>201</b>	<b>7 373</b>
- z tytułu odsetek	0	0	198	0
- z tytułu prowizji	17 013	132	3	7 195
- z tytułu innych przychodów	18	0	0	178
<b>Koszty</b>	<b>(53 637)</b>	<b>(1 917)</b>	<b>(20 892)</b>	<b>(716)</b>
- z tytułu odsetek	(3 978)	(213)	(13)	(716)
- z tytułu prowizji	(38 631)	(111)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(11 028)	(1 593)	0	0
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(20 879)	0

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane zgodnie z ujęciem rachunkowym zaprezentowanym w rachunku zysków i strat.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Przychody</b>	<b>3 837</b>	<b>132</b>	<b>195</b>	<b>11 464</b>
- z tytułu odsetek*	(13 194)	0	190	9 872
- z tytułu prowizji	17 013	132	5	1 414
- z tytułu innych przychodów	18	0	0	178
<b>Koszty</b>	<b>(42 074)</b>	<b>(1 917)</b>	<b>(20 892)</b>	<b>(716)</b>
- z tytułu odsetek	(4 954)	(213)	(13)	(716)
- z tytułu prowizji	(26 092)	(111)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(11 028)	(1 593)	0	0
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(20 879)	0

\* Ujemna wartość przychodów z tytułu odsetek dotyczy kosztów dystrybucji produktów bankowych rozliczanych według efektywnej stopy procentowej, które korygują przychody z tytułu odsetek.

Stan na 31 grudnia 2014	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Należności</b>	<b>57 611</b>	<b>12</b>	<b>6 860</b>	<b>294</b>
Rachunki nostro	0	12	0	0
Kredyty udzielone	0	0	6 860	0
Inne należności*	57 611	0	0	294
<b>Zobowiązania</b>	<b>764 578</b>	<b>0</b>	<b>927</b>	<b>68 838</b>
Depozyty otrzymane**	646 738	0	927	60 441
Zobowiązania z tyt. sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	5 312
Inne zobowiązania*	117 840	0	0	3 085
<b>Operacje pozabilansowe</b>	<b>48 800</b>	<b>941</b>	<b>27</b>	<b>277</b>
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	48 800	941	27	277
- udzielone	48 800	0	27	277
- otrzymane	0	941	0	0

\* Wartość rozliczeń z podmiotem dominującym z tytułu wpłat i wypłat na rachunki bankowe oraz na lokaty prezentowana jest w bilansie Grupy w ujęciu netto.

\*\* Obejmują środki podmiotu dominującego zgromadzone na rachunkach bieżących i rachunkach celowych z tytułu prowadzonej przez ten podmiot działalności, regulowanych na podstawie umów zawartych z Bankiem, w tym środki transferowe, ZUS i wpłaty standard.



Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta (tj. w ujęciu kasowym).

okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Przychody</b>	<b>16 648</b>	<b>157</b>	<b>265</b>	<b>30 768</b>
- z tytułu odsetek	0	0	262	4
- z tytułu prowizji	16 607	157	3	30 589
- z tytułu innych przychodów	41	0	0	175
<b>Koszty</b>	<b>(63 159)</b>	<b>(2 645)</b>	<b>(18 448)</b>	<b>(923)</b>
- z tytułu odsetek	(7 832)	0	(26)	(737)
- z tytułu prowizji	(38 795)	(1 102)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(16 532)	(1 543)	0	(186)
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(18 422)	0

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane zgodnie z ujęciem rachunkowym zaprezentowanym w rachunku zysków i strat.

okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	Podmiot dominujący	Podmiot o znaczącym wpływie na Grupę i jego jednostki zależne	Główna kadra kierownicza	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Przychody</b>	<b>8 350</b>	<b>157</b>	<b>265</b>	<b>15 313</b>
- z tytułu odsetek*	(8 298)	0	262	12 060
- z tytułu prowizji	16 607	157	3	3 078
- z tytułu innych przychodów	41	0	0	175
<b>Koszty</b>	<b>(53 246)</b>	<b>(2 645)</b>	<b>(18 448)</b>	<b>(923)</b>
- z tytułu odsetek	(9 570)	0	(26)	(737)
- z tytułu prowizji	(27 144)	(1 102)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(16 532)	(1 543)	0	(186)
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	(18 422)	0

\* Ujemna wartość przychodów z tytułu odsetek dotyczy kosztów dystrybucji produktów bankowych rozliczanych według efektywnej stopy procentowej, które korygują przychody z tytułu odsetek.

Grupa dokonała w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok finansowy zakończony 31 grudnia 2014 roku poprzez:

- ujednolicenie informacji w kolumnie „Główna kadra kierownicza Grupy”. Uwzględnione zostały tam należności, zobowiązania, operacje pozabilansowe, przychody i koszty dotyczące głównej kadry kierowniczej wymienionej we wstępie do niniejszej noty,
- przedstawienie przychodów i kosztów od podmiotów powiązanych w ujęciu kasowym (w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta) i ujęciu zgodnym z rachunkiem zysków i strat.

Poniższe tabele prezentują informacje o rozrachunkach, przychodach i kosztach z jednostkami Skarbu Państwa i samorządu terytorialnego z wyłączeniem spółek z Grupy Poczty Polskiej oraz Grupy PKO Banku Polskiego S.A.

	Stan na 31 grudnia 2015		Stan na 31 grudnia 2014	
	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Należności</b>	<b>20 149</b>	<b>252 825</b>	<b>131 775</b>	<b>303 395</b>
Należności od innych banków	20 147	0	131 775	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	252 825	0	303 395
Inne należności	2	0	0	0
<b>Zobowiązania</b>	<b>9 909</b>	<b>49 681</b>	<b>22 132</b>	<b>57 826</b>
Depozyty otrzymane	9 908	49 676	22 132	57 825
Inne zobowiązania	1	5	0	1

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015		okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	
	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Instytucje rządowe i samorządowe
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Przychody</b>	<b>1 047</b>	<b>7 302</b>	<b>2 753</b>	<b>11 243</b>
- z tytułu odsetek	986	7 188	2 655	11 018
- z tytułu prowizji	61	114	98	215
- z tytułu innych przychodów	0	0	0	10
<b>Koszty</b>	<b>(487)</b>	<b>(712)</b>	<b>(591)</b>	<b>(2 030)</b>
- z tytułu odsetek	(112)	(708)	(279)	(1 965)
- z tytułu prowizji	0	0	0	(57)
- z tytułu kosztów rzeczowych	(375)	0	(312)	0
- z tytułu innych kosztów	0	(4)	0	(8)

Transakcje z jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa innymi niż wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej i PKO Banku Polskiego S.A. są związane z działalnością bankową (udzielanie finansowania, deponowanie środków).

**Wysokość kredytów i pożyczek udzielonych członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku oraz podmiotu dominującego wobec Banku**

Transakcje zawierane z kadrą zarządzającą zawierane są w ramach standardowej oferty produktowej.

Stan na 31 grudnia 2015	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	153	0	0
Kredyty udzielone	153	0	0
Zobowiązania	83	51	0
Depozyty otrzymane	83	51	0
Operacje pozabilansowe	0	0	0

\* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	9	0	3
- z tytułu odsetek	9	0	3
Koszty	(2)	(1)	(1)
- z tytułu odsetek	(2)	(1)	(1)

\* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

Stan na 31 grudnia 2014	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	392	0	167
Kredyty udzielone	392	0	167
Zobowiązania	56	50	44
Depozyty otrzymane	56	50	44

\* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

okres od 01.01.2014 do 31.12.2014	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	14	0	9
- z tytułu odsetek	14	0	9
Koszty	(3)	0	(7)
- z tytułu odsetek	(1)	0	0
- z tytułu prowizji	(2)	0	(7)

\* Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

**Wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku i jednostek zależnych od Banku**

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Zarząd</b>	<b>3 466</b>	<b>3 065</b>
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	2 674	2 818
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	792	247
<b>Rada Nadzorcza</b>	<b>2 471</b>	<b>2 193</b>
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	2 471	2 193
<b>Razem</b>	<b>5 937</b>	<b>5 258</b>

**Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej Banku i jednostek zależnych Banku**

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	14 854	13 047
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	88	117
<b>Razem</b>	<b>14 942</b>	<b>13 164</b>

## 45. Struktura zatrudnienia

Struktura zatrudnienia w Grupie na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku kształtowała się następująco:

w pełnych etatach	Stan na 31.12.2015	Stan na 31.12.2014
Centrala Banku	685	669
Placówki i Oddział Banku	155	178
Mikrooddziały	546	554
Jednostki zależne	232	232
<b>Razem Grupa</b>	<b>1 618</b>	<b>1 633</b>

## 46. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

Do dnia sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2015 rok nie wystąpiły zdarzenia wpływające na sytuację majątkową i finansową Grupy na dzień 31 grudnia 2015 roku lub za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku.

W dniu 1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 68). Ustawa wprowadza opodatkowanie aktywów niektórych instytucji finansowych, w tym banków podatkiem w wysokości 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie (0,44% podstawy opodatkowania rocznie). Podstawą opodatkowania jest suma wartości aktywów banku na ostatni dzień miesiąca ponad kwotę 4 mld zł pomniejszona o wartość funduszy własnych na ten dzień ustaloną zgodnie z art. 127 Prawa bankowego oraz pomniejszona o wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych. Szacowane na bazie stanu aktywów Banku na 31 grudnia 2015 roku obciążenie z tytułu tego podatku wyniosłoby w 2016 roku około 6 mln zł.

## 47. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie

Głównym celem zarządzania ryzykiem w Grupie jest zapewnienie bezpieczeństwa środkom powierzonym przez klientów Grupy oraz zapewnienie skuteczności realizacji celów strategicznych Grupy poprzez podejmowanie decyzji nakierowanych na maksymalizację uzyskiwanych dochodów w dłuższym horyzoncie czasowym, przy podejmowaniu akceptowalnego poziomu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie jest procesem zintegrowanym i odbywa się w oparciu o wymogi nadzorcze oraz o wewnętrzne regulacje zatwierdzone przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Banku. Obowiązujące regulacje wewnętrzne w tym zakresie podlegają okresowej weryfikacji stosownie do zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych funkcjonowania Grupy. Jednostką integrującą podejście do zarządzania ryzykiem w ramach Grupy jest Bank.

W Grupie przyjęto 3-stopniowy schemat organizacji regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Ogólne ramy zarządzania ryzykiem zostały określone w następujących dokumentach przyjętych przez Radę Nadzorczą:

- Generalnych zasadach zarządzania ryzykiem w Banku Pocztowym S.A.,
- Generalnych zasadach zarządzania kapitałem w Banku Pocztowym S.A.,
- Strategii rozwoju Banku Pocztowego S.A. w latach 2015-2018,
- Planie Finansowym Banku Pocztowego S.A. na 2015 r.,
- Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Pocztowym S.A. na rok 2015.

Ich uszczegółowieniem są, zaakceptowane przez Zarząd Banku, zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Delegują one obowiązki na poziom poszczególnych Departamentów i Biur oraz zawierają wytyczne dla jednostek zależnych Banku. Na ich podstawie opracowano szczegółowe procedury operacyjne zawierające opis poszczególnych czynności (w tym kontrolnych) przeprowadzanych przez Wydziały, Zespoły i Stanowiska.

W systemie zarządzania ryzykiem uczestniczą:

- Rada Nadzorcza,
- Zarząd,
- komitety ds. zarządzania ryzykiem powołane przez Zarząd, zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi,
- komórki organizacyjne zarządzające poszczególnymi rodzajami ryzyka,
- komórki kontroli (w tym komórka audytu wewnętrznego oraz komórka compliance),
- pozostałe komórki organizacyjne,
- wybrane komórki organizacyjne jednostek zależnych.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz nad kontrolą procesu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, jak również zatwierdza jego główne cele i wytyczne.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za całość zarządzania ryzykiem w Banku oraz na poziomie Grupy, jak również podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływającym na skalę i strukturę ryzyka. Zarząd zatwierdza metody zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Obejmują one takie czynności jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie i kontrola, raportowanie, podejmowanie działań zaradczych, a także przegląd i weryfikacja procesu zarządzania wybranym rodzajem ryzyka.

Komitety ds. zarządzania ryzykiem w Banku powoływane są przez Zarząd Banku i uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem. Komitety w Banku pełnią także funkcje opiniodawczą i rekomendacyjną w stosunku do Zarządu Banku w zakresie strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, zasad i procedur realizacji poszczególnych etapów procesu zarządzania ryzykami, a także decyzyjną w zakresie uprawnień delegowanych przez Zarząd Banku. Dotyczy to w szczególności ustalania i monitorowania przestrzegania limitów, a także podejmowania decyzji kredytowych zgodnie z obowiązującym w Banku systemem limitów kompetencji decyzyjnych.

Ze względu na szeroki aspekt i przenikanie poszczególnych rodzajów ryzyka, każdy rodzaj ryzyka posiada komórkę wiodącą, która jest odpowiedzialna za koordynację procesu zarządzania danym rodzajem ryzyka. Komórki te odpowiadają za identyfikację, pomiar, monitoring i koordynację działań zaradczych w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka. Do zadań komórek należy także opracowywanie procedur dotyczących realizacji poszczególnych etapów procesu zarządzania ryzykiem.

W Banku funkcjonuje komórka audytu wewnętrznego, której celem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, procedur i mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. W celu zapewnienia zgodności działania Banku z odpowiednimi prawami, przepisami

oraz standardami, w Banku funkcjonuje także wydzielona komórka compliance, której celem działania jest również właściwe zarządzanie ryzykiem braku zgodności.

Docelowa struktura ryzyka Banku oraz na poziomie Grupy jest uwarunkowana zdefiniowanym „apetytem na ryzyko”. Apetyt na ryzyko Banku określa gotowość Banku oraz Grupy do podejmowania określonej wielkości ryzyka w określonym horyzoncie czasowym i jest akceptowany przez Zarząd. Apetyt na ryzyko stanowi istotny element konstrukcji Strategii Banku i Planu Finansowego zatwierdzanych przez Radę Nadzorczą.

Efektem prowadzonych działań w zakresie identyfikacji i pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka jest określenie, które z nich są istotne z punktu widzenia Grupy, ich klasyfikacja z punktu widzenia stałej oceny istotności (ryzyka trwale istotne i okresowo istotne), a także z perspektywy celowości pokrycia danego ryzyka kapitałem.

Jako ryzyko trwale istotne Grupa uznaje następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko stopy procentowej księgi bankowej,
- ryzyko płynności.

Dodatkowo Grupa identyfikuje następujące istotne rodzaje ryzyka:

- ryzyko strategiczne,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyka outsourcingu,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
- ryzyko rezydualne,
- ryzyko koncentracji,
- ryzyko cen instrumentów dłużnych księgi handlowej.

W 2015 roku działalność Banku oraz Grupy była zgodna z wymogami regulacyjnymi wynikającymi z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Dyrektywy Parlamentu i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniającej dyrektywę 2002/87/WE i uchylającej dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

#### 47.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko, na jakie narażona jest Grupa z tytułu zawarcia transakcji kredytowych, skutkujące możliwością nie odzyskania udzielonych kwot, utratą dochodu lub poniesieniem straty finansowej. Jest ono wypadkową z obszaru opracowania i wprowadzenia produktu kredytowego, procesu kredytowania, a z drugiej strony działań ograniczających możliwość poniesienia strat. W ramach ryzyka kredytowego Grupa uwzględnia zarówno ryzyko kontrahenta, jak również ryzyko rozliczenia i dostawy.

Ustalając bieżącą politykę zarządzania ryzykiem kredytowym, Grupa ma przede wszystkim na względzie utrzymanie ustalonego w strategii poziomu apetytu na ryzyko mierzonego wskaźnikiem NPL oraz kosztem ryzyka. Inne istotne czynniki brane pod uwagę to utrzymanie właściwego poziomu kapitału, przestrzeganie stosowanych przez Grupę limitów dotyczących działalności kredytowej, analiza mocnych i słabych stron działalności kredytowej Grupy oraz przewidywane możliwości i zagrożenia dla jej dalszego rozwoju. Polityka Grupy w zakresie akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego uwzględnia również cykliczność procesów ekonomicznych oraz zmiany zachodzące w samym portfelu ekspozycji kredytowych.

Grupa kieruje się m.in. następującymi zasadami w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym:

- analizuje ryzyko kredytowe pojedynczej ekspozycji kredytowej, portfela kredytowego i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego,
- stosuje limity wewnętrzne i zewnętrzne wynikające odpowiednio z apetytu na ryzyko w różnych obszarach portfela kredytowego oraz wynikające z Prawa bankowego i realizacji rekomendacji KNF,

- funkcje związane z bezpośrednią analizą wniosków, oceną ryzyka i podejmowaniem decyzji kredytowych są oddzielone od funkcji związanych z pozyskiwaniem klientów (sprzedażą produktów bankowych),
- podstawowym kryterium zawierania transakcji kredytowych jest posiadanie zdolności i wiarygodności kredytowej przez klienta,
- podejmowanie decyzji kredytowych w Grupie odbywa się zgodnie z trybem i kompetencjami określonymi w przepisach wewnętrznych dotyczących oceny ryzyka kredytowego i podejmowania decyzji kredytowych,
- każda transakcja kredytowa od momentu zawarcia do pełnego rozliczenia jest monitorowana w zakresie wykorzystania kredytu, terminowości spłat, prawnych zabezpieczeń kredytu, powiązań kapitałowo-organizacyjnych dłużnika, a w przypadku klientów instytucjonalnych również pod względem bieżącej sytuacji ekonomiczno – finansowej,
- okresowo monitorowana jest sytuacja ekonomiczno-finansowa poszczególnych zakładów ubezpieczeń dostarczających zabezpieczenia kredytów oraz dostarczanie i opłacanie przez klientów polis i cesji praw z polis ubezpieczeniowych,,
- okresowo monitorowane są zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz założenia i ramy prawno-ekonomiczne dokonywanych ocen wartości nieruchomości przyjmowanych jako zabezpieczenia ekspozycji kredytowych.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym odbywa się w Grupie na podstawie pisemnych instrukcji i procedur, w których są określone metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka kredytowego. W regulacjach jest określony zakres kompetencji poszczególnych jednostek Grupy w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

W celu wyznaczenia poziomu ryzyka kredytowego Grupa wykorzystuje m. in. następujące metody jego pomiaru:

- prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia powodującego stratę (PD),
- stopy odzysków (RR),
- strata w wyniku zdarzenia powodującego stratę (LGD),
- okres identyfikacji straty (LIP),
- udział i strukturę kredytów z utratą wartości (NPL),
- wskaźnik pokrycia kredytów z utratą wartości odpisami aktualizującymi (NPL coverage),
- miary efektywności modeli scoringowych (m.in. Gini, PSI ratio),
- koszt ryzyka.

Grupa przeprowadza cykliczne przeglądy realizacji przyjętej polityki zarządzania ryzykiem kredytowym. Przeglądowi i modyfikacji podlegają przede wszystkim:

- przepisy wewnętrzne dotyczące oceny i monitorowania ryzyka kredytowego klienta oraz weryfikacji wartości prawnych zabezpieczeń - dostosowywane są one do zmieniających się warunków rynkowych, specyfiki działalności typów (grup) klientów, przedmiotu kredytowania oraz określenia minimalnych wymogów stosowania obligatoryjnych form prawnych zabezpieczeń,
- wewnętrzny system limitowania działalności kredytowej oraz ustalania kompetencji decyzyjnych odnośnie podejmowania decyzji kredytowych,
- system identyfikacji, oceny i raportowania ryzyka kredytowego Komitetem Kredytowym, Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej Banku,
- maksymalne poziomy adekwatności wartości wskaźników wykorzystywanych przy ocenie ryzyka kredytowego oraz akceptowane formy wkładu własnego dla detalicznych kredytów mieszkaniowych,
- modele scoringowe oraz narzędzia informatyczne wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

System raportowania w Grupie składa się między innymi z następujących elementów:

- raportowania o poziomie ryzyka kredytowego, w tym analiz *vintage*, informacji o wykorzystaniu limitów oraz jakości i skuteczności procesów kredytowych,
- raportów z przeprowadzonych testów warunków skrajnych, przeglądu limitów oraz analiz *backtestów* dla odpisów aktualizacyjnych,
- analiz rynku nieruchomości oraz badania aktualnej wartości zabezpieczeń ekspozycji kredytowych,
- przeglądu realizacji zasad polityki ryzyka kredytowego.

Grupa przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- raport miesięczny dla Zarządu Banku i Komitetu Kredytowego Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

### Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe (w podziale na klasy instrumentów finansowych)

	Wartość bilansowa netto	
	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	426 875	757 643
Należności od innych banków	45 346	158 269
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	603	1 336
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 140	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 312 882	5 151 777
- osoby fizyczne	4 534 691	4 296 942
- klienci instytucjonalni	525 366	551 538
- instytucje samorządowe	252 825	303 297
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży :	803 347	1 100 547
- notowane	788 533	620 592
- nienotowane	14 814	479 955
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności:	444 690	418 719
- notowane	424 481	393 688
- nienotowane	20 209	25 031
Pozostałe aktywa	38 189	29 274
<b>Razem</b>	<b>7 071 932</b>	<b>7 617 565</b>

Grupa jest dodatkowo narażona na ryzyko kredytowe z tytułu zawartych transakcji wykazywanych jako udzielone zobowiązania pozabilansowe. Wysokość maksymalnego narażenia na ryzyko kredytowe z tytułu tych transakcji wyraża ich wartość pozabilansowa zaprezentowana w nocie 41.

W celu zapobieżenia nadmiernej koncentracji zaangażowań, Grupa stosuje limity wewnętrzne i zewnętrzne wynikające z apetytu na ryzyko w różnych obszarach portfela kredytowego oraz z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające Rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenie CRR”), Prawa bankowego i realizacji rekomendacji KNF. Szczegółowy wykaz przyjętych i monitorowanych przez Grupę limitów dotyczących działalności kredytowej określają przepisy wewnętrzne dotyczące limitowania działalności kredytowej. W Grupie można wyróżnić wewnętrzne limity koncentracji zaangażowań kredytowych oraz poziomy referencyjne ze względu na:

- rodzaj branży,
- rodzaj zabezpieczenia,
- rodzaj produktu,
- rodzaj klienta.

Poziom wykorzystania poszczególnych limitów monitorowany jest z częstotliwością miesięczną w cyklicznych raportach dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym. W okresach rocznych w Grupie dokonywany jest natomiast przegląd i ewentualna aktualizacja limitów wewnętrznych oraz parametryzacja limitów pod względem bieżącej i planowanej struktury portfela kredytowego, która wynika z przyjętego poziomu apetytu na ryzyko.

Grupa prowadzi działalność jedynie na terenie Polski. Poniższe tabele prezentują zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe w zakresie kredytów i pożyczek udzielonych klientom w poszczególnych województwach.

Grupa dokonała w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zmiany prezentacji w stosunku do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku poprzez uszczegółowienie prezentacji kredytów i pożyczek dla osób fizycznych i wydzielenie pozycji „Kredytów gotówkowych i ratalnych” oraz pozycji „Pożyczek hipotecznych”.



### Struktura geograficzna portfela kredytowego - (wartości bilansowe netto)

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w portfelu kredytowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Mazowieckie	2 487	177 064	24 999	403 584	1 393	68 082	10 920	688 529	13,1%
Wielkopolskie	4 784	214 177	31 343	305 456	1 903	47 435	23 617	628 715	11,8%
Dolnośląskie	1 222	216 742	14 345	244 294	998	56 043	27 478	561 122	10,6%
Kujawsko-pomorskie	3 740	135 580	26 041	318 499	1 133	41 849	25 692	552 534	10,4%
Śląskie	3 327	250 570	30 060	132 729	1 764	30 710	21 981	471 141	8,9%
Pomorskie	1 605	125 712	16 120	208 999	905	56 324	7 210	416 875	7,8%
Łódzkie	1 309	113 098	19 606	151 843	760	60 965	14 983	362 564	6,8%
Warmińsko-mazurskie	1 046	85 959	6 612	127 511	560	41 353	48 050	311 091	5,9%
Zachodniopomorskie	2 466	127 145	10 777	113 037	1 055	48 919	4 535	307 934	5,8%
Małopolskie	1 824	119 421	13 569	116 097	1 019	13 987	25 912	291 829	5,5%
Lubuskie	880	73 800	12 021	71 520	676	26 341	8 509	193 747	3,6%
Lubelskie	1 578	86 227	5 173	62 774	666	25 530	9 803	191 751	3,6%
Podkarpackie	799	65 580	1 407	36 765	498	5 096	23 734	133 879	2,5%
Świętokrzyskie	534	46 186	1 083	21 951	398	888	0	71 040	1,3%
Opolskie	446	44 598	1 652	22 128	302	1 024	399	70 549	1,3%
Podlaskie	560	28 145	260	29 356	282	778	0	59 381	1,1%
Nieprzypisane	2	33	11	109	2	42	2	201	0,0%
Razem	28 609	1 910 037	215 079	2 366 652	14 314	525 366	252 825	5 312 882	100,0%

Stan na 31 grudnia 2014	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w portfelu kredytowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Mazowieckie	2 759	143 197	27 043	405 863	1 575	67 911	13 807	662 155	12,9%
Wielkopolskie	5 365	182 739	34 348	313 678	2 089	64 589	30 977	633 785	12,3%
Kujawsko-pomorskie	4 226	113 994	28 546	321 838	1 154	45 372	28 108	543 238	10,5%
Dolnośląskie	1 349	182 007	15 405	236 999	1 082	54 880	36 802	528 524	10,3%
Śląskie	3 670	214 220	32 540	137 499	1 847	31 102	24 912	445 790	8,7%
Pomorskie	1 890	112 221	18 521	215 618	1 064	58 188	7 931	415 433	8,1%
Łódzkie	1 563	87 285	20 432	156 638	809	56 742	17 140	340 609	6,6%
Warmińsko-mazurskie	1 212	74 853	7 172	129 312	656	41 008	55 332	309 545	6,0%
Zachodniopomorskie	2 593	107 777	11 638	115 494	1 219	53 005	5 324	297 050	5,8%
Małopolskie	2 222	103 455	14 908	119 321	1 123	15 708	32 836	289 573	5,6%
Lubuskie	1 038	60 169	13 760	75 422	724	26 963	9 134	187 210	3,6%
Lubelskie	1 880	70 829	5 345	66 710	627	28 340	10 943	184 674	3,6%
Podkarpackie	783	55 878	1 924	39 155	467	3 858	29 601	131 666	2,6%
Opolskie	520	35 197	2 028	23 353	316	1 241	450	63 105	1,2%
Świętokrzyskie	610	32 954	1 150	22 636	440	1 356	0	59 146	1,1%
Podlaskie	690	25 291	286	30 426	333	1 143	0	58 169	1,1%
Nieprzypisane	0	1 971	0	0	2	132	0	2 105	0,0%
Razem	32 370	1 604 037	235 046	2 409 962	15 527	551 538	303 297	5 151 777	100,0%

### Struktura geograficzna portfela kredytowego - (wartości pozabilansowe netto)

Wartość netto zaangażowania pozabilansowego w zakresie kredytów i pożyczek uwzględnia wartość rezerw na zobowiązania pozabilansowe, które zostały zaprezentowane w nocie 34.

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w zaangażowaniu pozabilansowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Mazowieckie	3 206	4 424	0	3 736	1 092	95 051	0	107 509	49,7%
Śląskie	2 516	3 308	0	365	1 357	8 572	0	16 118	7,4%
Łódzkie	1 364	1 606	0	652	514	9 607	0	13 743	6,3%
Dolnośląskie	1 003	3 660	0	2 233	705	5 215	0	12 816	5,9%
Kujawsko-pomorskie	3 953	926	0	1 749	806	4 150	0	11 584	5,3%
Wielkopolskie	4 332	1 756	0	600	1 441	1 257	0	9 386	4,3%
Pomorskie	1 230	615	0	456	770	5 796	0	8 867	4,1%
Warmińsko-mazurskie	844	849	0	428	464	3 753	0	6 338	2,9%
Małopolskie	1 546	1 075	28	930	1 112	1 189	0	5 880	2,7%
Lubuskie	1 126	601	0	130	415	3 545	0	5 817	2,7%
Zachodniopomorskie	2 011	1 576	0	392	648	1 076	0	5 703	2,6%
Lubelskie	2 713	338	0	606	618	608	0	4 883	2,3%
Podkarpackie	1 077	660	0	254	895	310	0	3 196	1,5%
Podlaskie	1 274	398	0	194	237	38	0	2 141	1,0%
Świętokrzyskie	729	356	0	93	288	27	0	1 493	0,7%
Opolskie	357	545	0	49	299	13	0	1 263	0,6%
Nieprzypisane	2	0	0	2	1	2	0	7	0,0%
Razem	29 283	22 693	28	12 869	11 662	140 209	0	216 744	100,0%

Stan na 31 grudnia 2014	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w zaangażowaniu pozabilansowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Mazowieckie	3 353	2 970	0	5 454	1 415	51 659	0	64 851	37,0%
Śląskie	2 730	2 476	0	1 083	1 958	13 256	0	21 503	12,3%
Łódzkie	1 389	1 458	0	1 157	714	15 750	0	20 468	11,7%
Wielkopolskie	4 328	1 339	0	2 614	1 659	1 401	0	11 341	6,5%
Dolnośląskie	1 010	2 076	0	3 370	869	2 053	0	9 378	5,4%
Kujawsko-pomorskie	4 075	1 089	0	1 211	989	350	0	7 714	4,4%
Pomorskie	1 300	1 064	0	1 647	879	1 781	0	6 671	3,8%
Lubelskie	1 717	1 129	0	1 059	722	1 771	0	6 398	3,7%
Małopolskie	1 623	1 383	28	1 045	1 098	225	0	5 402	3,1%
Zachodniopomorskie	1 842	978	0	657	818	239	0	4 534	2,6%
Warmińsko-mazurskie	886	499	0	1 708	460	540	0	4 093	2,3%
Lubuskie	1 030	813	0	330	482	1 187	0	3 842	2,2%
Podkarpackie	916	487	0	866	623	54	0	2 946	1,7%
Podlaskie	1 210	263	0	204	285	85	0	2 047	1,2%
Świętokrzyskie	748	223	0	397	316	67	0	1 751	1,0%
Opolskie	348	545	0	99	326	14	0	1 332	0,8%
Nieprzypisane	13	564	0	0	23	0	0	600	0,3%
Razem	28 518	19 356	28	22 901	13 636	90 432	0	174 871	100,0%

### Struktura branżowa portfela kredytowego

Poniższa tabela prezentuje strukturę koncentracji zaangażowania Grupy w poszczególne branże. W Grupie utrzymuje się dominacja kredytów udzielonych osobom fizycznym.

	Stan na 31 grudnia 2015				Stan na 31 grudnia 2014			
	Wartość bilansowa netto	Wartość pozabilansowa netto	Razem zaangażowanie kredytowe netto	Udział procentowy	Wartość bilansowa netto	Wartość pozabilansowa netto	Razem zaangażowanie kredytowe netto	Udział procentowy
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Osoby fizyczne	4 534 691	76 535	4 611 226	83,4%	4 296 942	84 439	4 381 381	82,1%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	338 923	42 771	381 694	6,9%	330 901	24 023	354 924	6,7%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	252 825	0	252 825	4,6%	303 297	0	303 297	5,7%
Pozostała działalność	94 165	96 498	190 663	3,4%	110 272	53 171	163 443	3,1%
Zakwaterowanie	21 941	99	22 040	0,4%	29 779	10 913	40 692	0,8%
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	19 998	597	20 595	0,4%	20 851	1 694	22 545	0,4%
Pozostała produkcja wyrobów	16 372	0	16 372	0,3%	0	0	0	0,0%
Edukacja	13 309	26	13 335	0,2%	14 794	14	14 808	0,3%
Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	11 542	134	11 676	0,2%	14 484	245	14 729	0,3%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	9 116	84	9 200	0,2%	16 315	372	16 687	0,3%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	0	0	0	0,0%	14 142	0	14 142	0,3%
<b>Razem</b>	<b>5 312 882</b>	<b>216 744</b>	<b>5 529 626</b>	<b>100,0%</b>	<b>5 151 777</b>	<b>174 871</b>	<b>5 326 648</b>	<b>100,0%</b>

## Zaangażowanie brutto Grupy wobec dziesięciu największych klientów

Stan na 31 grudnia 2015					
Nazwa kredytobiorcy	branża wg PKD	Zaangażowanie całkowite	Zaangażowanie bilansowe (kapitał)	Zaangażowanie pozabilansowe	Udział w portfelu kredytowym brutto
		tys. zł	tys. zł	tys. zł	
Klient 1	Działalność pocztowa i kurierska	85 000	0	85 000	1,5%
Klient 2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	27 839	19 671	8 168	0,5%
Klient 3	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	19 344	18 834	510	0,3%
Klient 4	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18 501	18 501	0	0,3%
Klient 5	Pozostała produkcja wyrobów	16 528	16 528	0	0,3%
Klient 6	Zakwaterowanie	15 840	15 762	78	0,3%
Klient 7	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	15 523	15 395	128	0,3%
Klient 8	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 207	14 207	0	0,3%
Klient 9	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 101	14 101	0	0,3%
Klient 10	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	11 459	2 958	8 501	0,2%
		<b>238 342</b>	<b>135 957</b>	<b>102 385</b>	<b>4,3%</b>

Stan na 31 grudnia 2014					
Nazwa kredytobiorcy	branża wg PKD	Zaangażowanie całkowite	Zaangażowanie bilansowe (kapitał)	Zaangażowanie pozabilansowe	Udział w portfelu kredytowym brutto
		tys. zł	tys. zł	tys. zł	
Klient 1	Działalność pocztowa i kurierska	49 077	0	49 077	0,9%
Klient 2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	29 653	16 730	12 923	0,6%
Klient 3	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	23 625	23 625	0	0,4%
Klient 4	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	20 746	19 135	1 611	0,4%
Klient 5	Zakwaterowanie	17 500	6 668	10 832	0,3%
Klient 6	Zakwaterowanie	16 851	16 692	159	0,3%
Klient 7	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 203	14 203	0	0,3%
Klient 8	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 200	14 200	0	0,3%
Klient 9	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12 582	12 582	0	0,2%
Klient 10	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11 100	11 100	0	0,2%
		<b>209 537</b>	<b>134 935</b>	<b>74 602</b>	<b>3,9%</b>

## Struktura jakościowa

Grupa identyfikuje następującą strukturę jakościową aktywów finansowych:

- nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości,
- przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości,
- dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono,
- dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący.

Poniższe tabele prezentują podsumowanie powyższych kategorii jakościowych dla poszczególnych aktywów finansowych wg stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

### A. Struktura jakościowa należności od innych banków

	Stan na 31 grudnia 2015				Stan na 31 grudnia 2014			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Należności od innych banków nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	45 346	0	45 346	100,0%	158 269	0	158 269	100,0%
Należności od innych banków przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	0	0	0	0,0%	0	0	0	0,0%
Należności od innych banków, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	0	0	0	0,0%	0	0	0	0,0%
Należności od innych banków, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	0	0	0	0,0%	0	0	0	0,0%
<b>Razem</b>	<b>45 346</b>	<b>0</b>	<b>45 346</b>	<b>100,0%</b>	<b>158 269</b>	<b>0</b>	<b>158 269</b>	<b>100,0%</b>

## B. Struktura jakościowa inwestycyjnych aktywów finansowych

	Stan na 31 grudnia 2015				Stan na 31 grudnia 2014			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Inwestycyjne aktywa finansowe nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	1 248 037	0	1 248 037	100,0%	1 519 266	0	1 519 266	100,0%
Inwestycyjne aktywa finansowe przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	0	0	0	0,0%	0	0	0	0,0%
Inwestycyjne aktywa finansowe, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	0	0	0	0,0%	0	0	0	0,0%
Inwestycyjne aktywa finansowe, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	0	0	0	0,0%	0	0	0	0,0%
<b>Razem</b>	<b>1 248 037</b>	<b>0</b>	<b>1 248 037</b>	<b>100,0%</b>	<b>1 519 266</b>	<b>0</b>	<b>1 519 266</b>	<b>100,0%</b>



### C. Struktura jakościowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Stan na 31 grudnia 2015	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość pozabilansowa brutto	Odpis	Wartość pozabilansowa netto	Udział w ekspozycji pozabilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	4 929 904	10 812	4 919 092	92,6%	215 815	276	215 539	99,4%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	194 318	14 790	179 528	3,4%	549	18	531	0,2%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	28 429	439	27 990	0,5%	247	2	245	0,1%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	389 838	203 566	186 272	3,5%	539	110	429	0,2%
<b>Razem</b>	<b>5 542 489</b>	<b>229 607</b>	<b>5 312 882</b>	<b>100,0%</b>	<b>217 150</b>	<b>406</b>	<b>216 744</b>	<b>100,0%</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość pozabilansowa brutto	Odpis	Wartość pozabilansowa netto	Udział w ekspozycji pozabilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	4 689 905	10 334	4 679 571	90,8%	172 907	389	172 518	98,7%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	256 774	12 534	244 240	4,7%	1 154	60	1 094	0,6%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	53 615	867	52 748	1,0%	496	4	492	0,3%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	325 391	150 173	175 218	3,4%	945	178	767	0,4%
<b>Razem</b>	<b>5 325 685</b>	<b>173 908</b>	<b>5 151 777</b>	<b>100,0%</b>	<b>175 502</b>	<b>631</b>	<b>174 871</b>	<b>100,0%</b>

### Kredyty i pożyczki udzielone klientom, nieprzeterminowane bez przesłanki utraty wartości

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których Bank nie stwierdził przeterminowania ani nie zidentyfikował przesłanki utraty wartości charakteryzują się akceptowalnym poziomem ryzyka kredytowego. Grupa nie stosuje metody wewnętrznych ratingów do wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, więc jakość portfela bez opóźnień nie jest prezentowana w bardziej szczegółowych przekrojach (z wykorzystaniem ratingów wewnętrznych).

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>4 219 741</b>	<b>3 929 739</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	24 495	28 280
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 721 316	1 404 603
- pożyczki hipoteczne	177 782	190 941
- kredyty na nieruchomości	2 284 290	2 293 433
- kredyty w rachunku karty kredytowej	11 858	12 482
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>457 321</b>	<b>458 448</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>252 842</b>	<b>301 718</b>
<b>Razem</b>	<b>4 929 904</b>	<b>4 689 905</b>
Odpis	10 812	10 334
<b>Razem netto</b>	<b>4 919 092</b>	<b>4 679 571</b>
<b>Pozabilans brutto</b>	<b>215 815</b>	<b>172 907</b>
Odpis na pozabilans	276	389
<b>Pozabilans netto</b>	<b>215 539</b>	<b>172 518</b>

### Kredyty i pożyczki udzielone klientom, przeterminowane bez przesłanki utraty wartości

Poniższe tabele prezentują analizę struktury przeterminowań kredytów i pożyczek udzielonych klientom, dla których stwierdzono przeterminowanie ale nie stwierdzono przesłanki utraty wartości.

Stan na 31 grudnia 2015	1 – 30 dni	31 – 60 dni	61 – 90 dni	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>142 860</b>	<b>33 487</b>	<b>14 501</b>	<b>190 848</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	1 307	267	79	1 653
- kredyty gotówkowe i ratalne	87 136	25 203	12 071	124 410
- pożyczki hipoteczne	12 595	1 671	313	14 579
- kredyty na nieruchomości	41 180	6 180	1 906	49 266
- kredyty w rachunku karty kredytowej	642	166	132	940
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>3 052</b>	<b>188</b>	<b>230</b>	<b>3 470</b>
instytucje samorządowe	0	0	0	0
<b>Razem brutto</b>	<b>145 912</b>	<b>33 675</b>	<b>14 731</b>	<b>194 318</b>
Odpis	5 712	4 822	4 256	14 790
<b>Razem netto</b>	<b>140 200</b>	<b>28 853</b>	<b>10 475</b>	<b>179 528</b>
<b>Pozabilans brutto</b>	<b>467</b>	<b>67</b>	<b>15</b>	<b>549</b>
Odpis na pozabilans	11	5	2	18
<b>Pozabilans netto</b>	<b>456</b>	<b>62</b>	<b>13</b>	<b>531</b>

Stan na 31 grudnia 2014	1 – 30 dni	31 – 60 dni	61 – 90 dni	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>200 482</b>	<b>31 470</b>	<b>14 607</b>	<b>246 559</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	1 702	237	160	2 099
- kredyty gotówkowe i ratalne	117 709	23 213	11 667	152 589
- pożyczki hipoteczne	13 697	2 008	607	16 312
- kredyty na nieruchomości	66 429	5 761	1 986	74 176
- kredyty w rachunku karty kredytowej	945	251	187	1 383
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>6 526</b>	<b>1 410</b>	<b>735</b>	<b>8 671</b>
instytucje samorządowe	1 544	0	0	1 544
<b>Razem brutto</b>	<b>208 552</b>	<b>32 880</b>	<b>15 342</b>	<b>256 774</b>
Odpis	5 315	3 588	3 631	12 534
<b>Razem netto</b>	<b>203 237</b>	<b>29 292</b>	<b>11 711</b>	<b>244 240</b>
<b>Pozabilans brutto</b>	<b>774</b>	<b>230</b>	<b>150</b>	<b>1 154</b>
Odpis na pozabilans	16	21	23	60
<b>Pozabilans netto</b>	<b>758</b>	<b>209</b>	<b>127</b>	<b>1 094</b>

### Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono

Poniższe tabele prezentują kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono, z uwzględnieniem wpływu finansowego efektu zabezpieczeń na odpis z tytułu utraty wartości.

Stan na 31 grudnia 2015	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono, w tym:							
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń	
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty w rachunku bieżącym	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	0	0	0	0	0	0
- pożyczki hipoteczne	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty na nieruchomości	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0
klienci instytucjonalni	28 429	247	8 583	108	8 144	106	439	2
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Razem</b>	<b>28 429</b>	<b>247</b>	<b>8 583</b>	<b>108</b>	<b>8 144</b>	<b>106</b>	<b>439</b>	<b>2</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono, w tym:							
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń	
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty w rachunku bieżącym	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	0	0	0	0	0	0
- pożyczki hipoteczne	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty na nieruchomości	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0
klienci instytucjonalni	53 615	496	19 806	348	18 939	344	867	4
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Razem</b>	<b>53 615</b>	<b>496</b>	<b>19 806</b>	<b>348</b>	<b>18 939</b>	<b>344</b>	<b>867</b>	<b>4</b>

### Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący

Poniższe tabele prezentują kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości oraz utworzono odpis aktualizujący, z uwzględnieniem wpływu finansowego efektu zabezpieczeń na odpis z tytułu utraty wartości.

Wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący, w tym:								
Stan na 31 grudnia 2015	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń	
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>300 766</b>	<b>431</b>	<b>156 589</b>	<b>95</b>	<b>2 790</b>	<b>0</b>	<b>153 799</b>	<b>95</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	6 330	13	3 520	3	0	0	3 520	3
- kredyty gotówkowe i ratalne	185 551	3	100 451	1	0	0	100 451	1
- pożyczki hipoteczne	36 237	0	16 049	0	2 790	0	13 259	0
- kredyty na nieruchomości	68 478	48	34 125	20	0	0	34 125	20
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 170	367	2 444	71	0	0	2 444	71
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>89 072</b>	<b>108</b>	<b>69 277</b>	<b>15</b>	<b>19 510</b>	<b>0</b>	<b>49 767</b>	<b>15</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>389 838</b>	<b>539</b>	<b>225 866</b>	<b>110</b>	<b>22 300</b>	<b>0</b>	<b>203 566</b>	<b>110</b>

Wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący, w tym:								
Stan na 31 grudnia 2014	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń	
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne</b>	<b>247 265</b>	<b>825</b>	<b>110 177</b>	<b>163</b>	<b>2 913</b>	<b>0</b>	<b>107 264</b>	<b>163</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	5 457	10	3 044	3	0	0	3 044	3
- kredyty gotówkowe i ratalne	122 817	0	59 954	0	0	0	59 954	0
- pożyczki hipoteczne	38 539	0	13 293	0	2 913	0	10 380	0
- kredyty na nieruchomości	76 414	69	31 768	21	0	0	31 768	21
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 038	746	2 118	139	0	0	2 118	139
<b>klienci instytucjonalni</b>	<b>78 026</b>	<b>120</b>	<b>62 661</b>	<b>15</b>	<b>19 797</b>	<b>0</b>	<b>42 864</b>	<b>15</b>
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>100</b>	<b>0</b>	<b>45</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>45</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>325 391</b>	<b>945</b>	<b>172 883</b>	<b>178</b>	<b>22 710</b>	<b>0</b>	<b>150 173</b>	<b>178</b>

Finansowy efekt uwzględnienia odzysku z zabezpieczeń dla należności analizowanych indywidualnie wyniósł na 31 grudnia 2015 roku 30,4 mln zł, natomiast na 31 grudnia 2014 roku wyniósł 42,0 mln zł. Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu nie zostały uwzględnione przepływy z zabezpieczeń.

Całkowita wartość odpisów dla portfela kredytowego Grupy wyniosłaby w takim przypadku 260,5 mln zł na 31 grudnia 2015 roku, a na 31 grudnia 2014 roku 216,5 mln zł.

Grupa wykorzystuje następujące zabezpieczenia i inne elementy prowadzące do poprawy warunków kredytowania:

- hipoteka wpisana w księdze wieczystej (KW), na pierwszym miejscu; możliwe także dalsze miejsce w KW (jeśli suma wszystkich dokonanych wpisów nie przekracza 50% wartości rynkowej nieruchomości). Stosuje się wpis hipoteki w wysokości 100% wartości transakcji na zabezpieczenie kapitału powiększony, co najmniej o 60% wartości transakcji na zabezpieczenie odsetek, opłat i prowizji oraz kosztów Grupy z tytułu niespłacenia przez kredytobiorcę, kredytu/pożyczki w terminie,
- cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych,
- oświadczenie kredytobiorcy (i/lub poręczyciela) o poddaniu się egzekucji do kwoty stanowiącej 150% udzielonego kredytu brutto wraz z datą, do której Grupa będzie mogła wystąpić o nadanie tytułowi klauzuli wykonalności,
- oświadczenie właściciela nieruchomości o poddaniu się egzekucji do kwoty hipoteki/hipotek ustanowionej/ych na nieruchomości/ach będącej/ych jego własnością, wraz z datą do której Grupa będzie mogła wystąpić w oparciu o oświadczenie o poddaniu się egzekucji o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności,
- weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową dla Grupy,
- w przypadku budowy domu/lokalu – cesja wierzytelności z umowy o budowę domu/lokalu z deweloperem/spółdzielnią mieszkaniową,
- przelew środków pieniężnych należących do kredytobiorcy na rachunek Grupy – na podstawie art. 102 Prawa bankowego (depozyty i lokaty bankowe),
- zastaw rejestrowy wraz z blokadą na prawach wynikających z papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa i NBP (bony i obligacje skarbowe),
- cesja praw z jednostek uczestnictwa w zaakceptowanym przez Grupę towarzystwie funduszy inwestycyjnych,
- cesja praw z polisy ubezpieczeniowej w zaakceptowanym przez Grupę towarzystwie ubezpieczeń,
- zastaw finansowy, zastaw rejestrowy, cesja, kaucja lub blokada na innych produktach inwestycyjnych zatwierdzanych indywidualnie przy podejmowaniu decyzji kredytowej.

Wartość godziwa zabezpieczeń hipotecznych dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie wynosiła 4 479,2 mln zł na 31 grudnia 2015 roku oraz 4 651,7 mln zł na 31 grudnia 2014 roku.

### Kredyty restrukturyzowane (*forbearance*)

Realizowana wobec wybranych ekspozycji kredytowych restrukturyzacja (ang. *forbearance*) oznacza wymuszoną zmianę początkowych warunków obowiązującej umowy kredytu na wniosek banku lub kredytobiorcy, spowodowaną brakiem możliwości spłaty kredytu na obecnych warunkach, w związku z wystąpieniem zdarzenia, które spowodowało pogorszenie sytuacji majątkowej kredytobiorcy oraz powstanie zaległości w spłacie kredytu lub wpływa negatywnie na prognozę spłaty kredytu. Celem działań restrukturyzacyjnych jest w szczególności:

- dostosowanie warunków spłaty zobowiązań wynikających z transakcji kredytowej do aktualnych możliwości dłużnika do regulowania zobowiązań,
- umożliwienie dłużnikowi zrestrukturyzowania zadłużenia bez uruchamiania przez Grupę procedur windykacyjnych powodujących natychmiastową wymagalność całości zadłużenia i pogorszenie zdolności do regulowania zobowiązań,
- poprawienie pozycji windykacyjnej Grupy poprzez przyjęcie dodatkowych zabezpieczeń,
- umożliwienie dłużnikowi zrestrukturyzowania zadłużenia po uruchomieniu przez Grupę procedur windykacyjnych,
- minimalizacja strat Grupy.

Grupa stosuje następujące formy restrukturyzacji:

- zmianę harmonogramu spłat w ramach pierwotnego okresu kredytowania (tj. czasowe obniżenie wysokości raty do kwoty proponowanej przez dłużnika lub wynikającej z posiadanej zdolności do spłaty),
- wydłużenie okresu kredytowania,
- zmianę terminu spłaty raty,
- prolongatę w spłatach,
- zmianę zasad oprocentowania,
- przejęcie długu przez wstąpienie osoby trzeciej na miejsce dłużnika lub przystąpienie do długu osoby trzeciej,
- zmianę algorytmu spłat z malejących na równe,
- ustalenie harmonogramu spłat dla limitu w rachunku bieżącym i kredytu rewolwingowego lub malejącego salda wykorzystanej transakcji kredytowej,
- zmianę sposobu spłat – najpierw kapitał później odsetki,
- czasowe zawieszenie spłat odsetek,
- kapitalizację odsetek/kapitału,
- ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia transakcji,
- sprzedaż wierzytelności,
- konwersję,
- przejęcie zabezpieczeń i rozliczenie w ciężar długu,
- podpisanie nowej umowy kredytowej/porozumienia na spłatę restrukturyzowanego zadłużenia,
- inne działania mające na celu minimalizację strat Grupy.

Działania restrukturyzacyjne mogą polegać na podpisaniu nowej umowy kredytowej. Dotyczy to sytuacji, w której poprzednia umowa została wypowiedziana, a obecnie zachodzą przesłanki, że dłużnik odzyskał całkowicie zdolność kredytową. Po uruchomieniu kredyt podlega oznaczeniu jako kredyt zrestrukturyzowany. Transakcje zrestrukturyzowane podlegają rejestracji i objęte są bieżącym monitoringiem. Prawidłowość realizacji warunków aneksu restrukturyzacyjnego/nowej umowy/porozumienia jest monitorowana w szczególności w zakresie zgodności spłaty zadłużenia z terminami i kwotami określonymi w aneksie restrukturyzacyjnym/nowej umowie/porozumieniu. W przypadku stwierdzenia zagrożenia dla realizacji aneksu restrukturyzacyjnego/nowej umowy/porozumienia, komórka organizacyjna przeprowadzająca monitoring warunków restrukturyzacji podejmuje działania w celu renegotjacji warunków lub przekazania transakcji do windykacji. Rejestr tworzony jest i aktualizowany na bieżąco na podstawie właściwych zapisów w systemach informatycznych Banku. Wyniki monitoringu transakcji objętych restrukturyzacją prezentowane są w okresach kwartalnych na Komitecie Kredytowym Banku. W ramach mechanizmów kontrolnych na koniec każdego kwartału dokonywany jest przegląd oznaczeń transakcji zrestrukturyzowanych.

Zgodnie z Rekomendacją R restrukturyzacja stanowi przesłankę utraty wartości ekspozycji kredytowej, a każda zrestrukturyzowana ekspozycja podlega pomiarowi pod kątem utraty wartości. W przypadku transakcji restrukturyzowanych ponowna klasyfikacja ekspozycji do kategorii ekspozycji bez utraty wartości możliwa jest po zastosowaniu 12 -miesięcznego okresu kwarantanny, podczas którego przeterminowanie transakcji nie może przekraczać 30 dni na koniec żadnego z miesięcy.

Poniżej tabele prezentują wartość kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) według stanu na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	5 542 489	5 325 685
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto ( <i>forborne</i> ):	56 888	57 772
osoby fizyczne:	9 588	8 094
- kredyty gotówkowe i ratalne	2 498	695
- pożyczki hipoteczne	1 645	1 721
- kredyty na nieruchomości	5 445	5 678
klienci instytucjonalni:	47 300	49 678
- kredyty w rachunku bieżącym	4 930	4 262
- kredyty operacyjne	10 216	12 342
- kredyty inwestycyjne	27 355	28 140
- kredyty pozostałe	4 799	4 934
instytucje samorządowe	0	0
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom ( <i>forborne</i> ):	(16 229)	(17 529)
<b>Kredyty i pożyczki udzielone klientom forbearance netto</b>	<b>40 659</b>	<b>40 243</b>

Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto ( <i>forborne</i> ) według stosowanych zmian warunków spłaty*	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
- zmiana harmonogramu spłat	37 750	38 918
- wydłużenie okresu kredytowania	30 258	32 246
- karencja w spłacie	23 189	22 409
- ustalenie harmonogramu spłat dla limitu	1 133	650
- zmiana zasad oprocentowania	22 915	25 827
- przejęcie długu	27	0
- zmiana zabezpieczenia	727	422
- przystąpienie do długu	910	249
- nowa umowa restrukturyzacyjna	51	0

\* Dla jednego kredytu i pożyczki można zastosować kilka zmian warunków spłaty.

Struktura kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) według przesłanki utraty wartości na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku przedstawiała się następująco:



Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne:</b>	<b>4 804</b>	<b>4 784</b>	<b>1 837</b>	<b>6</b>	<b>2 967</b>	<b>4 778</b>	<b>7 745</b>
- kredyty konsumpcyjne	2 262	236	943	1	1 319	235	1 554
- pożyczki hipoteczne	649	996	137	1	512	995	1 507
- kredyty na nieruchomości	1 893	3 552	757	4	1 136	3 548	4 684
<b>klienci instytucjonalni:</b>	<b>25 441</b>	<b>21 859</b>	<b>14 046</b>	<b>340</b>	<b>11 395</b>	<b>21 519</b>	<b>32 914</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	4 476	454	2 049	7	2 427	447	2 874
- kredyty operacyjne	6 190	4 026	2 231	62	3 959	3 964	7 923
- kredyty inwestycyjne	10 661	16 694	8 054	260	2 607	16 434	19 041
- kredyty pozostałe	4 114	685	1 712	11	2 402	674	3 076
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>30 245</b>	<b>26 643</b>	<b>15 883</b>	<b>346</b>	<b>14 362</b>	<b>26 297</b>	<b>40 659</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne:</b>	<b>7 984</b>	<b>110</b>	<b>2 205</b>	<b>0</b>	<b>5 779</b>	<b>110</b>	<b>5 889</b>
- kredyty gotówkowe i ratalne	695	0	219	0	476	0	476
- pożyczki hipoteczne	1 721	0	222	0	1 499	0	1 499
- kredyty na nieruchomości	5 568	110	1 764	0	3 804	110	3 914
<b>klienci instytucjonalni:</b>	<b>25 298</b>	<b>24 380</b>	<b>14 926</b>	<b>398</b>	<b>10 372</b>	<b>23 982</b>	<b>34 354</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	3 891	371	1 747	6	2 144	365	2 509
- kredyty operacyjne	5 996	6 346	3 450	103	2 546	6 243	8 789
- kredyty inwestycyjne	10 477	17 663	7 718	289	2 759	17 374	20 133
- kredyty pozostałe	4 934	0	2 011	0	2 923	0	2 923
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>33 282</b>	<b>24 490</b>	<b>17 131</b>	<b>398</b>	<b>16 151</b>	<b>24 092</b>	<b>40 243</b>

Poniższe tabele prezentują podsumowanie kategorii jakościowych kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) wg stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

	Stan na 31 grudnia 2015				Stan na 31 grudnia 2014			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	19 771	247	19 524	48,0%	110	0	110	0,3%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	775	4	771	1,9%	0	0	0	0,0%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	6 097	95	6 002	14,8%	24 380	398	23 982	59,6%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	30 245	15 883	14 362	35,3%	33 282	17 131	16 151	40,1%
<b>Razem</b>	<b>56 888</b>	<b>16 229</b>	<b>40 659</b>	<b>100,0%</b>	<b>57 772</b>	<b>17 529</b>	<b>40 243</b>	<b>100,0%</b>

Poniższe tabele prezentują zmianę wartości bilansowych kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

	wartość netto 1 stycznia 2015	wartość brutto ekspozycji ujętych w okresie	wartość brutto ekspozycji wyłączonych w okresie	spłata należności w okresie	zmiana odpisów aktualizujących w okresie	wartość netto 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne:</b>	<b>5 889</b>	<b>2 262</b>	<b>0</b>	<b>(832)</b>	<b>426</b>	<b>7 745</b>
- kredyty gotówkowe i ratalne	476	1 797	0	(39)	(680)	1 554
- pożyczki hipoteczne	1 499	0	0	(95)	103	1 507
- kredyty na nieruchomości	3 914	465	0	(698)	1 003	4 684
<b>klienci instytucjonalni:</b>	<b>34 354</b>	<b>1 235</b>	<b>0</b>	<b>(4 508)</b>	<b>1 833</b>	<b>32 914</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	2 509	889	0	(841)	317	2 874
- kredyty operacyjne	8 789	346	0	(2 529)	1 317	7 923
- kredyty inwestycyjne	20 133	0	0	(976)	(116)	19 041
- kredyty pozostałe	2 923	0	0	(162)	315	3 076
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>40 243</b>	<b>3 497</b>	<b>0</b>	<b>(5 340)</b>	<b>2 259</b>	<b>40 659</b>

	wartość netto 1 stycznia 2014	wartość brutto ekspozycji ujętych w okresie	wartość brutto ekspozycji wyłączonych w okresie	spłata należności w okresie	zmiana odpisów aktualizujących w okresie	wartość netto 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne:</b>	<b>233</b>	<b>7 889</b>	<b>0</b>	<b>(49)</b>	<b>(2 184)</b>	<b>5 889</b>
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	739	0	0	(263)	476
- pożyczki hipoteczne	120	1 582	0	(46)	(157)	1 499
- kredyty na nieruchomości	113	5 568	0	(3)	(1 764)	3 914
<b>klienci instytucjonalni:</b>	<b>24 563</b>	<b>16 699</b>	<b>0</b>	<b>(3 116)</b>	<b>(3 792)</b>	<b>34 354</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	2 382	1 013	0	(493)	(393)	2 509
- kredyty operacyjne	990	11 268	0	(220)	(3 249)	8 789
- kredyty inwestycyjne	19 117	1 507	0	(436)	(55)	20 133
- kredyty pozostałe	2 074	2 911	0	(1 967)	(95)	2 923
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>24 796</b>	<b>24 588</b>	<b>0</b>	<b>(3 165)</b>	<b>(5 976)</b>	<b>40 243</b>

Wartość przychodów odsetkowych od kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) w 2015 roku i 2014 roku przedstawiała się następująco.

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	okres od 01.01.2014 do 31.12.2014
	tys. zł	tys. zł
<b>osoby fizyczne:</b>	<b>252</b>	<b>227</b>
- kredyty gotówkowe i ratalne	95	49
- pożyczki hipoteczne	38	54
- kredyty na nieruchomości	119	124
<b>klienci instytucjonalni:</b>	<b>830</b>	<b>1 228</b>
- kredyty w rachunku bieżącym	82	45
- kredyty operacyjne	23	226
- kredyty inwestycyjne	598	791
- kredyty pozostałe	127	166
<b>instytucje samorządowe</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Razem</b>	<b>1 082</b>	<b>1 455</b>

## 47.2. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest to ryzyko wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań Grupy na skutek niekorzystnego ukształtowania się struktury aktywów i zobowiązań. Źródłem ryzyka płynności może być niedopasowanie strumieni pieniężnych, nagłe wycofanie depozytów przez deponentów, koncentracja źródeł finansowania oraz portfela kredytowego, utrzymywanie nieadekwatnego poziomu portfela aktywów płynnych, ograniczona płynność aktywów, niedotrzymanie zobowiązań przez kontrahentów Banku lub inna nieprzewidziana sytuacja na rynku finansowym.

Ryzyko płynności Grupy jest zarządzane na poziomie Banku, ponieważ ze względu na specyfikę działalności spółek zależnych ponoszone przez nie ryzyko płynności jest nieistotne.

Utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności wiąże się ze znalezieniem optymalnego rozkładu pomiędzy wielkością potrzeb płynnościowych Banku przejawiających się w zapotrzebowaniu na środki finansowe, a wielkością i kosztem utrzymywanych rezerw płynnościowych pozwalających na generowanie nadwyżki środków pieniężnych. Celem zatem zarządzania ryzykiem płynności Banku jest bilansowanie wpływów i wypływów środków z transakcji bilansowych i pozabilansowych w celu zapewnienia efektywnych kosztowo źródeł finansowania, generowania nadwyżek finansowych i odpowiedniego ich wykorzystania. Bank kształtuje strukturę aktywów i zobowiązań, zapewniającą osiągnięcie zakładanych wskaźników finansowych, przy zaakceptowanym przez Bank poziomie ryzyka płynności oraz w ramach zdefiniowanego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko oraz zdefiniowanej w jego ramach tolerancji na ryzyko płynności określonej przez Zarząd Banku.

Bank kieruje się m.in. następującymi zasadami w procesie zarządzania ryzykiem płynności:

- utrzymywany jest akceptowalny poziom płynności, którego podstawą jest utrzymanie odpowiedniego zasobu aktywów płynnych,
- główne źródło finansowania aktywów Banku stanowią stabilne środki finansowania,
- podejmowane są działania w celu utrzymywania poziomu ryzyka płynności w ramach przyjętego profilu ryzyka,
- nadzorcze miary płynności utrzymywane są powyżej ustalonych limitów.

Zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są określone metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka płynności. W regulacjach tych określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem płynności.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad zgodnością polityki w zakresie zarządzania płynnością ze strategią i planem finansowym oraz definiuje apetyt na ryzyko płynności. Z kolei Zarząd odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania płynnością oraz monitorowanie efektywności tego procesu. Zarządza kierunkowo płynnością oraz ustala, w oparciu o przejęty apetyt na ryzyko płynności, tolerancję na ryzyko płynności, jak również zatwierdza rodzaje i wysokości wewnętrznych limitów i progów ostrzegawczych dla poszczególnych miar płynności. Bezpośredni nadzór nad ryzykiem płynności sprawuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Odpowiada on m.in.: za strategię finansowania Banku, zatwierdza rodzaje i wysokości wewnętrznych limitów i progów ostrzegawczych dla

miar płynności, monitoruje poziom nadzorczych miar płynności w trybie dziennym, ustala wysokość korekt stawek transferowych w ramach systemu wewnętrznych funduszy, sprawuje bezpośredni nadzór i kontrolę nad poziomem płynności w przypadku uruchomienia planu awaryjnego płynności. Za pomiar oraz raportowanie ryzyka płynności odpowiada Departament Ryzyka i Zarządzania Kapitałem. Operacyjne zarządzanie ryzykiem płynności jest umiejscowione w Departamencie Skarbu w zakresie płynności krótkoterminowej oraz w Departamencie Kontrolingu w zakresie płynności średnio- oraz długoterminowej.

Od 31 grudnia 2015 roku obowiązywać zaczęła znowelizowana Rekomendacja P, wydana przez Komisję Nadzoru Finansowego w marcu 2015 roku, a mająca na celu dostosowanie wymogów stawianych bankom do aktualnego doświadczenia międzynarodowego dotyczącego zarządzania ryzykiem płynności, w szczególności wytycznych Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego oraz europejskich instytucji nadzorczych – Komitetu Europejskich Nadzorów Bankowych (CEBS, obecnie: Europejski Urząd Nadzoru Bankowego – EBA) oraz Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ESRB). Znowelizowana Rekomendacja P uwzględnia zalecenia zawarte w międzynarodowych wytycznych i obejmuje wskazania dotyczące:

- określenia tolerancji na ryzyko płynności przez banki,
- ujmowania pełnego zakresu rodzajów ryzyka płynności, włączając ryzyko nieoczekiwanego zapotrzebowania na płynność,
- utrzymywania stałej obecności na wybranych, istotnych rynkach finansowania,
- dywersyfikacji aktywów płynnych,
- przeprowadzania testów warunków skrajnych i funkcjonalnego powiązania ich z planem awaryjnym płynności,
- zarządzania zabezpieczeniami,
- utrzymywania nadwyżki nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych (tzw. „nadwyżki płynności”),
- stosowania mechanizmu alokacji kosztów i korzyści z różnych rodzajów ryzyka płynności w systemie wewnętrznych cen transferowych,
- zarządzania płynnością śróddzienną,
- ujawniania informacji dotyczących ryzyka płynności banków.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem płynności, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Bank co najmniej raz w roku dokonuje przeglądu oraz weryfikacji zasad oraz procedur, w tym także wewnętrznych limitów płynności.

W celu określenia poziomu ryzyka płynności Bank wykorzystuje różne metody jego pomiaru i oceny, w tym:

- metodę kontraktowej i urealnionej luki płynności,
- badanie stabilności i koncentracji bazy depozytowej,
- metodę nadwyżki aktywów płynnych nad pasywami niestabilnymi,
- limity strukturalne,
- testy warunków skrajnych.

W ramach monitorowania ryzyka płynności Bank przeprowadza szereg testów warunków skrajnych. Na bazie dziennej Bank przeprowadza standardowe testy warunków skrajnych dla dwóch horyzontów czasowych (7 dni oraz 1 miesiąc) dla trzech różnych rodzajów scenariuszy („Run-na-Bank”, „Kryzys Rynkowy”, „Scenariusz Połączony”), które są analizowane w dwóch wariantach („dotkliwym” oraz „mniej dotkliwym”).

Poniższa tabela przedstawia wyniki standardowych dziennych testów warunków skrajnych Banku wg stanu na 31 grudnia 2015 roku obowiązujących w Banku od 31 grudnia 2015 roku i dostosowanych do wymogów stawianych instytucjom kredytowym przez znowelizowaną Rekomendację P. Ze względu na to, iż na koniec 2014 roku Bank stosował inaczej zdefiniowane założenia w zakresie standardowych testów warunków skrajnych wyniki te nie zostały poniżej zaprezentowane ze względu na brak porównywalności.

Stan na 31 grudnia 2015		Rodzaj Scenariusza		
Horyzont czasowy	Wariant	Run-na-Bank	Kryzys Rynkowy	Kryzys Połączony
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
1 miesiąc	Scenariusz dotkliwy	215 879	529 633	306 310
	Scenariusz mniej dotkliwy	477 677	740 941	622 594
7 dni	Scenariusz dotkliwy	358 237	577 812	459 536
	Scenariusz mniej dotkliwy	669 844	839 971	642 657

W scenariuszu „Run-na-Bank” podstawowym elementem będącym podstawą analizy jest utrata zaufania uczestników rynku do Banku, przejawiająca się w wypływie środków klientów poprzez zwiększony poziom nieodnawiania niezabezpieczonego finansowania oraz wypływ części środków, których kontraktowy termin wymagalności przypada poza horyzont danego scenariusza. Poziom wypływu środków klientów jest zależny od rodzaju kontrahenta, ale również typu środków oraz cech produktów, których dotyczą (Bank zakłada dla przykładu zwiększone wypływy dla środków internetowych lub produktów posiadających ponadprzeciętne warunki oprocentowania).

W scenariuszu „Kryzys Rynkowy” głównym elementem będącym podstawą analizy jest ograniczenie dostępnego finansowania na rynkach hurtowych oraz spadek wartości aktywów finansowych połączone ze zwiększonym zapotrzebowaniem na środki zgłaszanym przez klientów poprzez wykorzystywanie udzielonych im zobowiązań pozabilansowych. Dodatkowo w ramach tego scenariusza rozwoju wydarzeń założone zostały restrykcje w wymienialności walut, wystąpienie warunków skrajnych w wielu walutach równocześnie oraz ograniczenie wielkości środków dostępnych w sektorze bankowym co przekłada się również na wypływ środków klientów w związku z ograniczeniem możliwości kredytowania się przez klientów w sektorze.

„Scenariusz Połączony” stanowi kombinację obu powyższych scenariuszy, w szczególności zakłada on wystąpienie scenariusza „Kryzysu Rynkowego” (szoku systemowego) i wystąpienie ponadprzeciętnych problemów Banku jednocześnie z pojawiającymi się zwiększonymi odpływami środków klientów.

Standardowe testy warunków skrajnych opisane powyżej są dodatkowo uzupełniane o analizy wrażliwości, które badają wpływ zmiany przyjętych założeń na wynik każdego ze scenariuszy. Uzupełnieniem standardowych testów warunków skrajnych są historyczne testy warunków skrajnych, które pozwalają zarówno na monitorowanie zagrożenia w dodatkowych horyzontach czasowych (od kilku dni do 1 roku), jak również o różnej sile natężenia warunków stresowych. Dopełnieniem powyższych analiz są przeprowadzane w okresach kwartalnych odwrotne testy warunków skrajnych, które polegają na określaniu znacząco negatywnego rezultatu, a następnie ustalaniu przyczyn i skutków, które mogłyby do niego doprowadzić. Przynajmniej w okresach rocznych Bank przeprowadza również wewnętrzne kompleksowe testy warunków skrajnych, w których analizuje się wpływ warunków skrajnych na sytuację finansową, płynnościową oraz kapitałową w celu zaplanowania ewentualnych działań nakierowanych na ograniczenie negatywnego wpływu scenariuszy sytuacji kryzysowych.

Testy warunków skrajnych w Banku wykorzystane są do określenia zapotrzebowania Banku na aktywa płynne zarówno w ramach bieżącej działalności, jak również w ramach opracowywania planów finansowych, gdzie minimalna wielkość aktywów płynnych jest definiowana m.in. poprzez prognozy scenariuszy testów warunków skrajnych. Przeprowadzane testy warunków skrajnych dostarczają dodatkowych informacji w zakresie stopnia podatności Banku na zakłócenia powodowane przez czynniki podlegające analizom, a także wykorzystywane są w procesie ustalania wielkości limitów w zakresie ryzyka płynności.

W powiązaniu ze standardowymi testami warunków skrajnych dla ryzyka płynności Bank opracował zestaw Wskaźników Wczesnego Ostrzegania dla identyfikacji zwiększonego ryzyka lub pojawiających się słabych punktów pozycji płynnościowej czy potencjalnego wzrostu zapotrzebowania na płynność. Wskaźniki Wczesnego Ostrzegania identyfikują negatywne trendy, umożliwiają dokonanie oceny ryzyka i ewentualne podjęcie działań redukujących ekspozycję Banku na nowopowstałe ryzyko. Zatem nie tylko same wyniki przeprowadzanych testów warunków skrajnych, ale również i zmiany w czynnikach ryzyka w nich zawartych stanowią element aktywacyjny dla uruchomienia awaryjnych planów Banku w zakresie ryzyka płynności.

W celu ograniczania ryzyka płynności Bank stosuje limity płynności oraz progi ostrzegawcze nałożone na wybrane miary, m.in. na wskaźniki płynności czy niedopasowanie skumulowanych urealnionych przepływów wynikających z aktywów i pasywów w poszczególnych pasmach czasowych.

Zgodnie z Uchwałą KNF nr 386/2008 z 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (z późn. zm.) Bank monitoruje oraz przestrzega nadzorczych wskaźników płynności. W 2015 roku Bank spełniał wymagania w zakresie minimalnych poziomów nadzorczych miar płynności wskazanych w powyższej Uchwale KNF.

Począwszy od października 2015 roku Bank zobowiązany jest do utrzymywania minimalnego poziomu w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych (tzw. „LCR”), który to obowiązek wynika z rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych wydanego w związku z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012. Minimalny poziom wskaźnika LCR obowiązujący Bank wynosi 60% od 1 października 2015 roku, 70% od 1 stycznia 2016 roku, 80% od 1 stycznia 2017 roku i 100% od 1 stycznia 2018 roku.

Na 31 grudnia 2015 roku wskaźniki płynności kształtowały się w ramach obowiązujących limitów ograniczających ryzyko płynności. Poniższa tabela przedstawia nadzorcze miary płynności wg stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014	Limit
M1 (w tys. zł)	520 331	694 826	0
M2	1,60	1,49	1
M3	4,85	4,74	1
M4	1,16	1,19	1
LCR	131%	138%	60%*

\*Od 1 października 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko płynności:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku, Departamentu Skarbu i Departamentu Kontrolingu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej Banku i Zarządu Banku.

Bank posiada zdefiniowane plany awaryjnego działania w sytuacji nagłych wahań poziomu bazy depozytowej. Z analizy szybko dostępnych źródeł finansowania wynika, iż w sytuacjach hipotetycznie obniżonej płynności, Bank jest w stanie pozyskać środki w odpowiedniej wysokości, bez uruchamiania, tzw. planów awaryjnych. Na 31 grudnia 2015 roku Bank dysponował wystarczającym zasobem aktywów płynnych, aby przetrwać w sytuacji urzeczywistnienia się sytuacji kryzysowych.

Nadwyżka płynności określona zgodnie ze znowelizowaną Rekomendacją P przedstawiała się następująco:

Nadwyżka płynności	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
<b>Podstawowa nadwyżka płynności</b>	<b>1 194 944</b>	<b>1 888 088</b>
Gotówka (nieoperacyjna)	0	0
Rachunki bieżące w bankach	3 920	4 838
Lokaty O/N w bankach	0	0
Środki w NBP (ponad rezerwę obowiązkową)	223 969	554 138
Dłużne papiery skarbowe	967 055	858 764
Dłużne papiery NBP	0	470 348
Inne papiery dłużne	0	0
<b>Uzupełniająca nadwyżka płynności</b>	<b>62 095</b>	<b>26 667</b>
Dłużne papiery bankowe	62 095	26 667
Inne pozycje	0	0
<b>Nadwyżka płynności</b>	<b>1 257 039</b>	<b>1 914 755</b>

### Urealnione luki płynności

Poniższa tabela przedstawia urealnione luki płynności dla Grupy wg stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa bilansowe razem	1 342 562	258 419	361 249	610 610	2 677 533	3 183 901
Pasywa bilansowe razem	615 658	251 060	254 226	539 085	3 939 032	1 648 998
Luka urealniona bilansowa	726 904	7 359	107 023	71 525	(1 261 499)	1 534 904
Luka skumulowana bilansowa	726 904	734 263	841 286	912 811	(348 688)	1 186 215
Zobowiązania pozabilansowe	20 934	8 113	7 395	18 111	2 375	0
<b>Luka urealniona ogółem</b>	<b>705 970</b>	<b>(754)</b>	<b>99 628</b>	<b>53 414</b>	<b>(1 263 874)</b>	<b>1 534 904</b>
<b>Luka skumulowana ogółem</b>	<b>705 970</b>	<b>705 216</b>	<b>804 844</b>	<b>858 258</b>	<b>(405 616)</b>	<b>1 129 287</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa bilansowe razem	2 032 264	225 522	366 798	597 000	2 544 562	3 177 303
Pasywa bilansowe razem	1 108 379	342 328	347 236	503 134	3 984 141	1 517 897
Luka urealniona bilansowa	923 885	(116 806)	19 562	93 866	(1 439 579)	1 659 406
Luka skumulowana bilansowa	923 885	807 079	826 641	920 507	(519 072)	1 140 334
Zobowiązania pozabilansowe	17 889	8 386	3 648	14 174	356	0
<b>Luka urealniona ogółem</b>	<b>905 996</b>	<b>(125 192)</b>	<b>15 914</b>	<b>79 692</b>	<b>(1 439 935)</b>	<b>1 659 406</b>
<b>Luka skumulowana ogółem</b>	<b>905 996</b>	<b>780 804</b>	<b>796 718</b>	<b>876 410</b>	<b>(563 525)</b>	<b>1 095 881</b>



### Aktywa oraz zobowiązania finansowe Grupy według ich daty zapadalności i wymagalności na podstawie umownych niezdyskontowanych płatności

Tabela poniżej przedstawia aktywa oraz zobowiązania finansowe Grupy według ich daty zapadalności i wymagalności na podstawie umownych niezdyskontowanych płatności, według stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa oraz środki w Banku Centralnym	426 875	0	0	426 875	0	0	0	0	426 875
Należności od innych banków	5 155	0	0	5 155	40 191	0	40 191	0	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0	0	19 794	0	0	0	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	603	0	603	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	1 140	0	1 140	0	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	91 086	102 648	382 304	576 038	1 504 579	3 096 723	4 601 302	135 542	5 312 882
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	0	0	86 655	86 655	662 483	39 395	701 878	14 814	803 347
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	0	35 154	118 160	153 314	291 376	0	291 376	0	444 690
Pozostałe aktywa	28 407	68	7 290	35 765	2 362	0	2 362	62	38 189
<b>Aktywa razem</b>	<b>571 317</b>	<b>137 870</b>	<b>594 409</b>	<b>1 303 596</b>	<b>2 502 734</b>	<b>3 136 118</b>	<b>5 638 852</b>	<b>150 418</b>	<b>7 092 866</b>
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	27	0	5 027	5 054	7 637	0	7 637	0	12 691

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Zobowiązania</b>									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	0	0	10	0	0	0	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	0	0	34 440	0	0	0	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	0	0	154 017	0	0	0	0	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	377	0	0	377	0	0	0	0	377
Zobowiązania wobec klientów	668 986	507 054	918 081	2 094 121	483 638	6 122	489 760	3 158 496	5 742 377
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	148 903	148 903	354 597	0	354 597	0	503 500
Zobowiązania podporządkowane	1 260	0	608	1 868	0	140 019	140 019	0	141 887
Pozostałe zobowiązania	76 441	13 200	448	90 089	73	171	244	0	90 333
<b>Zobowiązania razem</b>	<b>935 531</b>	<b>520 254</b>	<b>1 068 040</b>	<b>2 523 825</b>	<b>838 308</b>	<b>146 312</b>	<b>984 620</b>	<b>3 158 496</b>	<b>6 666 941</b>
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	5 270	8 351	47 177	60 798	54 576	0	54 576	111 788	227 162

Stan na 31 grudnia 2014	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Aktywa</b>									
Kasa oraz środki w Banku Centralnym	757 643	0	0	757 643	0	0	0	0	757 643
Należności od innych banków	6 451	0	10 004	16 455	64 639	77 175	141 814	0	158 269
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 336	0	0	1 336	0	0	0	0	1 336
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	88 663	91 010	377 408	557 081	1 354 549	3 122 273	4 476 822	117 874	5 151 777
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	479 947	0	91 491	571 438	520 235	8 866	529 101	8	1 100 547
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	4 996	9 957	214 905	229 858	178 233	10 628	188 861	0	418 719
Pozostałe aktywa	26 329	180	2 695	29 204	4	0	4	66	29 274
<b>Aktywa razem</b>	<b>1 365 365</b>	<b>101 147</b>	<b>696 503</b>	<b>2 163 015</b>	<b>2 117 660</b>	<b>3 218 942</b>	<b>5 336 602</b>	<b>117 948</b>	<b>7 617 565</b>
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	1 307	0	51 800	53 107	21 619	0	21 619	0	74 726

Stan na 31 grudnia 2014	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Zobowiązania</b>									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	11	0	0	11	0	0	0	0	11
Zobowiązania wobec innych banków	4 020	0	0	4 020	0	0	0	0	4 020
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przrzeczeniem odkupu	173 381	4 320	0	177 701	0	0	0	0	177 701
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	94	0	0	94	0	0	0	0	94
Zobowiązania wobec klientów	1 528 984	856 373	820 963	3 206 320	370 285	6 843	377 128	2 908 575	6 492 023
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	232	826	1 058	357 198	0	357 198	0	358 256
Zobowiązania podporządkowane	0	0	0	0	0	142 090	142 090	0	142 090
Pozostałe zobowiązania	86 902	10 364	648	97 914	86	201	287	1 165	99 366
<b>Zobowiązania razem</b>	<b>1 793 392</b>	<b>871 289</b>	<b>822 437</b>	<b>3 487 118</b>	<b>727 569</b>	<b>149 134</b>	<b>876 703</b>	<b>2 909 740</b>	<b>7 273 561</b>
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	151 911	8 475	71 930	232 316	22 033	0	22 033	0	254 349

### Działalność w zakresie pozyskiwania finansowania

Bank pozyskuje finansowanie mające na celu zabezpieczenie płynności na jego bezpieczny bieżący rozwój przede wszystkim poprzez:

- rozwój bazy depozytowej klientów w obszarze detalicznym jako główny element wzrostu źródeł finansowania,
- depozyty instytucjonalne jako finansowanie uzupełniające

Ponadto, w zależności od sytuacji rynkowej i popytu na produkty depozytowe, Bank zakłada również możliwość emisji obligacji krótkoterminowych.

Bank prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania finansowania długoterminowego ukierunkowaną na poprawę płynności długoterminowej przede wszystkim poprzez:

- rozwój bazy depozytów długoterminowych od osób prywatnych.,
- emisje własnych obligacji długoterminowych

Mając na celu optymalne dostosowanie struktury terminowej źródeł finansowania do struktury posiadanych aktywów, przy podejmowaniu decyzji co do finansowania, Bank bierze pod uwagę poziomy nadzorczych miar płynności oraz wewnętrznie ustanowione limity płynności.

Struktura źródeł finansowania Banku dostosowana jest do potrzeb wynikających z jego działalności kredytowej. Dywersyfikacja źródeł finansowania wg stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku przedstawiono w poniższej tabeli:

	Stan na 31 grudnia 2015	Struktura	Stan na 31 grudnia 2014	Struktura
	tys. zł	%	tys. zł	%
Zobowiązania – banki i instytucje finansowe	34 450	0%	4 031	0%
Zobowiązania – osoby fizyczne	4 444 874	62%	4 650 326	60%
Zobowiązania – podmioty gospodarcze	1 247 743	17%	1 783 872	23%
Zobowiązania – jednostki budżetowe	49 760	1%	57 825	1%
Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych	503 500	7%	358 256	5%
Pozostałe pasywa	932 703	13%	864 717	11%
<b>Razem (suma bilansowa)</b>	<b>7 213 030</b>	<b>100%</b>	<b>7 719 027</b>	<b>100%</b>

### 47.3. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku i Grupy oraz jej kapitału z powodu możliwości wystąpienia niekorzystnych zmian pozycji bilansowych i pozabilansowych, w wyniku zmian stóp procentowych oraz kursów walutowych.

Nadrzędnym celem zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku i Grupie jest optymalizowanie procesu zarządzania ekspozycjami przy jednoczesnej ochronie wyniku finansowego.

Ryzyko rynkowe Grupy jest zarządzane na poziomie Banku, ponieważ ze względu na specyfikę działalności spółek zależnych ponoszone przez nie ryzyko rynkowe jest nieistotne.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są określone cele zarządzania ryzykiem rynkowym, metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka rynkowego. W regulacjach tych określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem rynkowym, zgodnych z najlepszą praktyką bankową Bank dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

W Banku występuje organizacyjne wyodrębnienie jednostek odpowiedzialnych za kontrolę, monitorowanie oraz zarządzanie ryzykiem rynkowym.

Raporty ryzyka rynkowego sporządzane są z podziałem na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej, ryzyko stopy procentowej księgi handlowej oraz ryzyko walutowe. Dienne raporty służą do zarządzania operacyjnego ryzykiem rynkowym, natomiast raporty okresowe sporządzane są w celach zarządczych.

W zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym Bank w 2015 roku rozpoczął stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów mieszkaniowych opartych na stawce WIBOR 3M z wykorzystaniem transakcji IRS. Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość nominalna transakcji IRS na potrzeby rachunkowości zabezpieczeń wyniosła 140 mln zł.

#### Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest to ryzyko, na jakie narażony jest wynik finansowy oraz kapitały Banku oraz Grupy z powodu niekorzystnych zmian stóp procentowych.

Ryzyko stopy procentowej wynika z następujących źródeł:

- ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania – polegającego na niedopasowaniu wielkości przeszacowywanych w danym czasie aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, ryzyko to wyraża się w zagrożeniu przychodów Banku, w tym przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- ryzyka bazowego – wynikającego z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych produktów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania,
- ryzyka krzywej dochodowości – polegającego na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku,
- ryzyka opcji klienta – powstającego, gdy klient zmienia wielkość i harmonogram przepływów gotówkowych aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, do czego ma prawo zgodnie z umową kredytową lub depozytową, bez ponoszenia dodatkowych kosztów oraz z różnymi typami instrumentów dłużnych zawierających opcje typu *call* lub *put*, dające możliwość np. wcześniejszego wykupu instrumentu.

Bank dostosowuje zarządzanie ryzykiem stopy procentowej do rodzaju i skali prowadzonej działalności. W Banku ryzyko stopy procentowej dzieli się na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej i księgi handlowej.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest kształtowanie struktury aktywów i pasywów, zapewniające ochronę wartości bieżącej oraz wyniku odsetkowego Banku dla księgi bankowej, a także uzyskiwanie korzyści finansowych poprzez zawieranie transakcji w instrumentach stopy procentowej na własny rachunek w ramach księgi handlowej, przy zaakceptowanym poziomie ryzyka stopy procentowej.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, które określają między innymi metody:

- identyfikacji ryzyka,
- wyliczania miar ryzyka (pomiar ryzyka),
- limitowania ekspozycji na ryzyko – określanie dopuszczalnego poziomu ryzyka,
- monitorowania pozycji i zmian w poszczególnych księgach, portfelach oraz poziomu wykorzystania limitów,
- raportowania ekspozycji na ryzyko,
- zabezpieczania ekspozycji narażonej na ryzyko stopy procentowej.

Pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej księgi bankowej dokonywane jest m.in. za pomocą następujących miar ryzyka:

- BPV (ang. *Basis Point Value*) – oznacza wyrażone w wartościach pieniężnych ryzyko stopy procentowej, jakie wiąże się z utrzymaniem danej pozycji przy zmianie stóp procentowych o jeden punkt bazowy,
- NII (ang. *net interest income*) – oznacza zmianę wyniku odsetkowego netto będącą różnicą między przychodami i kosztami odsetkowymi przy założonym poziomie zmiany stopy procentowej,
- wartości luki BPV w poszczególnych przedziałach przeszacowania,
- *Duration* – miara ryzyka stopy procentowej interpretowana jako średni czas trwania instrumentu lub portfela,
- wskaźników przedpłat kredytów i zrywalności depozytów dla poszczególnych typów produktów i podmiotów.

Z kolei pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej księgi handlowej dokonywane jest m.in. za pomocą następujących miar ryzyka:

- BPV oraz wartości luki BPV w poszczególnych przedziałach przeszacowania,
- wartości zagrożonej (VaR).

Dodatkowo Bank przeprowadza testy warunków skrajnych polegające na analizie wrażliwości, badającej wpływ zmian stóp procentowych na wartość bieżącą pozycji narażonych na ryzyko w oparciu o założone zmiany krzywej dochodowości, a także wpływ zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Grupy.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej i księgi handlowej:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Na potrzeby wyliczenia miar ryzyka księgi bankowej wartość bieżąca kredytów i depozytów wyznaczana jest w oparciu o stawki referencyjne wynikające z terminów ich przeszacowania i korekty płynnościowej z wykluczeniem marży komercyjnej realizowanej na produkcie. Dodatkowo testy warunków skrajnych dla przesunięcia krzywej w dół odbywają się przy założeniu, że oprocentowanie pozycji wrażliwych na ryzyko stopy procentowej nie obniży się poniżej 0%.

Poniższe tabele przedstawiają poziom ryzyka stopy procentowej księgi bankowej (miara BPV i testy warunków skrajnych) według stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

#### Zestawienie BPV księgi bankowej

	BPV (1 p.b.)	
	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
księga bankowa	5	17

### Wyniki testów warunków skrajnych na +/- 200 p.b. księgi bankowej

	Zmiana wartości bieżącej księgi bankowej	
	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
200 p.b. w dół	69	(1 034)
200 p.b. w górę	1 359	4 767

Poniższa tabela pokazuje zmianę rocznego wyniku odsetkowego w okresie 12 miesięcy następujących po dacie bilansowej przy zmianie stóp o +/- 100 p.b. i założonej niezmienności bilansu wg stanu na dzień bilansowy. Analiza uwzględnia następujące założenia:

- w przypadku spadku stóp: oprocentowanie kredytów nie będzie przekraczało ustawowego oprocentowania maksymalnego a oprocentowanie depozytów (terminowych i rachunków bieżących) nie spadnie poniżej 0%;
- w przypadku wzrostu stóp: dla nieoprocentowanych rachunków bieżących oprocentowanie nie wzrośnie.

### Roczna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stóp o +/- 100 p.b.

	Zmiana rocznego wyniku odsetkowego	
	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
100 p.b. w dół	(29 045)	(51 777)
100 p.b. w górę	14 589	17 494

Spadek zmienności wyniku odsetkowego w okresie 12 miesięcy następujących po dacie 31 grudnia 2015 roku w przypadku obniżki stóp procentowych na 31 grudnia 2015 roku wynika ze zmiany od 1 stycznia 2016 roku zasad określania oprocentowania maksymalnego i powiązania go ze stopą referencyjną NBP powiększoną o marżę i pomnożoną przez 2. Do 31 grudnia 2015 roku maksymalne oprocentowanie kredytów określone było na poziomie czterokrotności stawki lombardowej NBP.

W 2015 roku i 2014 roku działalność handlowa Banku w zakresie stopy procentowej ograniczała się do transakcji na polskich papierach skarbowych w złotych. Bank nie zawierał spekulacyjnych transakcji pochodnych na własny rachunek oraz transakcji pochodnych z klientami.

Poniższa tabela przedstawia poziom ryzyka stopy procentowej księgi handlowej (miara BPV) według stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

### Zestawienie BPV księgi handlowej

	BPV (1 p.b.)	
	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł
księga handlowa	0	0

Poniżej przedstawione są aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe Grupy sklasyfikowane według kryterium ryzyka stopy procentowej – terminu przeszacowania dla pozycji o oprocentowaniu zmiennym lub terminu zapadalności/wymagalności dla pozycji o oprocentowaniu stałym, według stanu na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	421 682	0	0	0	0	5 193	426 875
Należności od innych banków	0	0	40 000	0	0	5 346	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przysiężeniem odkupu	19 782	0	0	0	0	12	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	603	603
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	1 140	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 048 367	2 361 130	885 468	2 205	0	15 712	5 312 882
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	75 000	0	94 000	572 600	30 000	31 747	803 347
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	0	50 000	100 000	277 000	0	17 690	444 690
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	46 015	46 015
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	54 122	54 122
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	98	98
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	0	0	0	0	0	19 929	19 929
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	38 189	38 189
<b>Razem aktywa</b>	<b>2 564 831</b>	<b>2 411 130</b>	<b>1 119 468</b>	<b>851 805</b>	<b>30 000</b>	<b>235 796</b>	<b>7 213 030</b>



Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Zobowiązania</b>							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	10	10
Zobowiązania wobec innych banków	32 893	0	0	0	0	1 547	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przysiężeniem odkupu	154 006	0	0	0	0	11	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	377	377
Zobowiązania wobec klientów	3 875 860	537 146	879 183	438 128	25	12 035	5 742 377
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	462 850	40 000	0	650	503 500
Zobowiązania podporządkowane	90 340	0	50 000	0	0	1 547	141 887
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	2 145	2 145
Rezerwy	0	0	0	0	0	1 459	1 459
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	90 333	90 333
Kapitały	0	0	0	0	0	542 485	542 485
<b>Razem zobowiązania i kapitały</b>	<b>4 153 099</b>	<b>537 146</b>	<b>1 392 033</b>	<b>478 128</b>	<b>25</b>	<b>652 599</b>	<b>7 213 030</b>
<b>Luka</b>	<b>(1 588 268)</b>	<b>1 873 984</b>	<b>(272 565)</b>	<b>373 677</b>	<b>29 975</b>	<b>(416 803)</b>	<b>0</b>

Pozycje pozabilansowe							Razem
Transakcje stopy procentowej:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa	0	0	150 000	360 000	0	0	510 000
Zobowiązania	272 480	20 000	225 000	0	0	0	517 480
<b>Luka</b>	<b>(272 480)</b>	<b>(20 000)</b>	<b>(75 000)</b>	<b>360 000</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>(7 480)</b>
<b>Luka razem</b>	<b>(1 860 748)</b>	<b>1 853 984</b>	<b>(347 565)</b>	<b>733 677</b>	<b>29 975</b>	<b>(416 803)</b>	<b>(7 480)</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Aktywa</b>							
Kasa, środki w Banku Centralnym	751 268	0	0	0	0	6 375	<b>757 643</b>
Należności od innych banków	0	0	49 000	29 970	69 000	10 299	<b>158 269</b>
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	1 336	<b>1 336</b>
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 138 590	2 281 642	715 752	485	0	15 308	<b>5 151 777</b>
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	575 000	0	99 000	405 982	0	20 565	<b>1 100 547</b>
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	5 000	10 000	207 271	175 000	10 000	11 448	<b>418 719</b>
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	47 921	<b>47 921</b>
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	32 401	<b>32 401</b>
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	120	<b>120</b>
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	0	0	0	0	0	21 020	<b>21 020</b>
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	29 274	<b>29 274</b>
<b>Razem aktywa</b>	<b>3 469 858</b>	<b>2 291 642</b>	<b>1 071 023</b>	<b>611 437</b>	<b>79 000</b>	<b>196 067</b>	<b>7 719 027</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
<b>Zobowiązania</b>							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	11	11
Zobowiązania wobec innych banków	0	0	0	0	0	4 020	4 020
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przysiężeniem odkupu	173 360	4 314	0	0	0	27	177 701
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	94	94
Zobowiązania wobec klientów	4 370 669	913 790	792 252	377 529	165	37 618	6 492 023
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	317 850	40 000	0	406	358 256
Zobowiązania podporządkowane	90 340	0	50 000	0	0	1 750	142 090
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	2 979	2 979
Rezerwy	0	0	0	0	0	2 855	2 855
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	99 366	99 366
Kapitały	0	0	0	0	0	439 632	439 632
<b>Razem zobowiązania i kapitały</b>	<b>4 634 369</b>	<b>918 104</b>	<b>1 160 102</b>	<b>417 529</b>	<b>165</b>	<b>588 758</b>	<b>7 719 027</b>
<b>Luka</b>	<b>(1 164 511)</b>	<b>1 373 538</b>	<b>(89 079)</b>	<b>193 908</b>	<b>78 835</b>	<b>(392 691)</b>	<b>0</b>

Pozycje pozabilansowe							Razem
Transakcje stopy procentowej:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa	100 000	0	50 000	20 000	0	0	170 000
Zobowiązania	0	20 000	150 000	0	0	0	170 000
Luka	100 000	(20 000)	(100 000)	20 000	0	0	0
<b>Luka razem</b>	<b>(1 064 511)</b>	<b>1 353 538</b>	<b>(189 079)</b>	<b>213 908</b>	<b>78 835</b>	<b>(392 691)</b>	<b>0</b>

## Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku i Grupy oraz poziomu jego kapitałów z tytułu niekorzystnych zmian kursów walutowych.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ochrona wyniku finansowego z tytułu różnic kursowych oraz uzyskiwanie korzyści finansowych poprzez zawieranie transakcji walutowych na własny rachunek przy zaakceptowanym poziomie ryzyka.

Bank w procesie zarządzania ryzykiem walutowym mierzy to ryzyko poprzez:

- wyliczanie pozycji całkowitej Banku,
- wyliczanie pozycji w poszczególnych walutach,
- wyliczanie wartości zagrożonej (VaR),
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

Wartość narażona na ryzyko (VaR) definiowana jest jako maksymalna strata, którą może ponieść Bank w założonym horyzoncie czasowym, z określonym prawdopodobieństwem. Bank wylicza wartości VaR metodą symulacji historycznej przy założeniu 99,2% przedziału ufności i 10-dniowego okresu utrzymywania pozycji.

Testy warunków skrajnych będące dopełnieniem miary VaR dla ryzyka walutowego służą określeniu potencjalnej straty, na jaką narażony jest Bank przy wystąpieniu bardzo niekorzystnych (skrajnych) zmian kursów walutowych.

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym Bank codziennie monitoruje:

- wartość pozycji w poszczególnych walutach,
- limity ograniczające wartość VaR oraz całkowitą pozycję walutową,
- limity stop-loss ograniczające wartość straty w okresie dziennym, tygodniowym i miesięcznym.

## Statystyka miary VaR dla ryzyka walutowego w 2015 roku oraz wg stanu na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku.

	Wartość minimalna w 2015 roku	Wartość maksymalna w 2015 roku	Wartość średnia w 2015 roku	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
VaR	11	409	33	409	10

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko walutowe:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Poniższa tabela zawiera zestawienie wartości pozycji walutowych dla USD, EUR, GBP, CHF w 2015 roku według stanu na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku. Wartość maksymalna, minimalna i średnia zostały przedstawione w odniesieniu do wartości bezwzględnych pozycji (w tys. waluty).

	Wartość minimalna w 2015 roku	Wartość maksymalna w 2015 roku	Wartość średnia w 2015 roku	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
	tys.	tys.	tys.	tys.	tys.
USD	0	1 560	78	(66)	(9)
EUR	6	3 328	236	3 328	(135)
GBP	21	1 026	43	27	38
CHF	0	57	29	39	(3)

W 2015 roku i 2014 roku ryzyko walutowe Grupy kształtowało się na niskim poziomie, co wynikało z niewielkiego udziału aktywów i pasywów walutowych w sumie bilansowej (poniżej 2%). Wartość całkowitej pozycji walutowej przekraczała 2% funduszy własnych jedynie na 31 grudnia 2015 roku.

Poniżej przedstawione są aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe Grupy na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku według podziału walutowego.

Stan na 31 grudnia 2015	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	424 421	2 266	532	131	34	0	0	57	426 875
Należności od innych banków	42 073	1 471	345	994	255	156	40	652	45 346
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0	0	0	0	0	0	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	603	0	0	0	0	0	0	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 140	0	0	0	0	0	0	0	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 311 704	1 178	276	0	0	0	0	0	5 312 882
Inwestycyjne aktywa finansowe:	1 233 223	14 814	3 476	0	0	0	0	0	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	788 533	14 814	3 476	0	0	0	0	0	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	444 690	0	0	0	0	0	0	0	444 690
Rzeczowe aktywa trwałe	46 015	0	0	0	0	0	0	0	46 015
Wartości niematerialne	54 122	0	0	0	0	0	0	0	54 122
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	98	0	0	0	0	0	0	0	98
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	19 929	0	0	0	0	0	0	0	19 929
Pozostałe aktywa	37 519	670	157	0	0	0	0	0	38 189
<b>Razem aktywa</b>	<b>7 169 707</b>	<b>20 399</b>	<b>4 786</b>	<b>1 125</b>	<b>289</b>	<b>156</b>	<b>40</b>	<b>709</b>	<b>7 213 030</b>

Stan na 31 grudnia 2015	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	0	0	0	0	0	0	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	0	0	0	0	0	0	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	0	0	0	0	0	0	0	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	377	0	0	0	0	0	0	0	377
Zobowiązania wobec klientów	5 734 759	6 205	1 456	1 374	352	0	0	39	5 742 377
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	503 500	0	0	0	0	0	0	0	503 500
Zobowiązania podporządkowane	141 887	0	0	0	0	0	0	0	141 887
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 145	0	0	0	0	0	0	0	2 145
Rezerwy	1 459	0	0	0	0	0	0	0	1 459
Pozostałe zobowiązania	90 297	29	7	7	2	0	0	0	90 333
<b>Razem zobowiązania</b>	<b>6 662 891</b>	<b>6 234</b>	<b>1 463</b>	<b>1 381</b>	<b>354</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>39</b>	<b>6 670 545</b>
Kapitały	542 485	0	0	0	0	0	0	0	542 485
<b>Razem pasywa</b>	<b>7 205 376</b>	<b>6 234</b>	<b>1 463</b>	<b>1 381</b>	<b>354</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>39</b>	<b>7 213 030</b>
Zaangażowanie netto	(35 669)	14 165	3 323	(256)	(65)	156	40	670	(20 934)
<b>Pozycje pozabilansowe</b>	<b>216 522</b>	<b>(636)</b>	<b>(149)</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>215 886</b>
Aktywa	216 845	305	72	0	0	0	0	0	217 150
Pasywa	323	941	221	0	0	0	0	0	1 264
<b>Luka</b>	<b>180 853</b>	<b>13 529</b>	<b>3 174</b>	<b>(256)</b>	<b>(65)</b>	<b>156</b>	<b>40</b>	<b>670</b>	<b>194 952</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	754 467	2 805	658	361	103	0	0	10	757 643
Należności od innych banków	153 925	1 897	445	1 119	319	705	199	623	158 269
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 336	0	0	0	0	0	0	0	1 336
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 148 845	2 762	648	0	0	170	48	0	5 151 777
Inwestycyjne aktywa finansowe:	1 519 257	9	2	0	0	0	0	0	1 519 266
- dostępne do sprzedaży	1 100 538	9	2	0	0	0	0	0	1 100 547
- utrzymywane do terminu zapadalności	418 719	0	0	0	0	0	0	0	418 719
Rzeczowe aktywa trwałe	47 921	0	0	0	0	0	0	0	47 921
Wartości niematerialne	32 401	0	0	0	0	0	0	0	32 401
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	120	0	0	0	0	0	0	0	120
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	21 020	0	0	0	0	0	0	0	21 020
Pozostałe aktywa	29 077	111	26	0	0	0	0	86	29 274
<b>Razem aktywa</b>	<b>7 708 369</b>	<b>7 584</b>	<b>1 779</b>	<b>1 480</b>	<b>422</b>	<b>875</b>	<b>247</b>	<b>719</b>	<b>7 719 027</b>

Stan na 31 grudnia 2014	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	11	0	0	0	0	0	0	0	11
Zobowiązania wobec innych banków	4 020	0	0	0	0	0	0	0	4 020
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	177 701	0	0	0	0	0	0	0	177 701
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	94	0	0	0	0	0	0	0	94
Zobowiązania wobec klientów	6 482 940	7 544	1 770	1 505	429	0	0	34	6 492 023
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	358 256	0	0	0	0	0	0	0	358 256
Zobowiązania podporządkowane	142 090	0	0	0	0	0	0	0	142 090
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 979	0	0	0	0	0	0	0	2 979
Rezerwy	2 855	0	0	0	0	0	0	0	2 855
Pozostałe zobowiązania	99 129	230	54	7	2	0	0	0	99 366
<b>Razem zobowiązania</b>	<b>7 270 075</b>	<b>7 774</b>	<b>1 824</b>	<b>1 512</b>	<b>431</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>34</b>	<b>7 279 395</b>
Kapitały	439 632	0	0	0	0	0	0	0	439 632
<b>Razem pasywa</b>	<b>7 709 707</b>	<b>7 774</b>	<b>1 824</b>	<b>1 512</b>	<b>431</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>34</b>	<b>7 719 027</b>
Zaangażowanie netto	(1 338)	(190)	(45)	(32)	(9)	875	247	685	0
Pozycje pozabilansowe	176 074	305	71	0	0	(886)	(250)	0	175 493
Aktywa	176 074	305	71	0	0	0	0	0	176 379
Pasywa	0	0	0	0	0	886	250	0	886
<b>Luka</b>	<b>174 736</b>	<b>115</b>	<b>26</b>	<b>(32)</b>	<b>(9)</b>	<b>(11)</b>	<b>(3)</b>	<b>685</b>	<b>175 493</b>



## Pochodne instrumenty finansowe

W ofercie Grupy znajdują się instrumenty pochodne, jednak Grupa nie jest aktywnym uczestnikiem rynku instrumentów pochodnych. W ramach operacji wykonywanych przez Grupę zawierane są transakcje pochodne w celach zarządzania ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej.

Grupa codziennie wycenia instrumenty pochodne wykorzystując model zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Podstawą wyceny są ogólnodostępne stawki oraz kwotowania rynkowe. Z uwagi na nieznaczącą skalę transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych do czerwca 2015 roku wyłącznie z bankami posiadającymi ratingi inwestycyjne, a od lipca 2015 roku rozliczanych wyłącznie poprzez KDPW CCP, Grupa w wycenie instrumentów pochodnych nie uwzględnia ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego, które w opinii Grupy ma nieznaczący wpływ na wycenę zawartych transakcji pochodnych.

## 47.4. Ryzyko operacyjne

Grupa określa ryzyko operacyjne jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka reputacji, którymi zarządza się odrębnie, natomiast uwzględnia ryzyko prawne.

Zgodnie z przyjętymi założeniami w Banku jak również w Grupie, funkcjonuje struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmująca wszystkie komórki organizacyjne, oddział, placówki i mikrooddziały oraz jednostki zależne. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez wszystkich dyrektorów w podległych im obszarach.

W ramach bieżącego zarządzania podejmowane są działania mające na celu ocenę skali występującego ryzyka, ograniczenie skutków występujących zdarzeń oraz redukcję możliwości wystąpienia ryzyka w przyszłości. Nadzór nad całościowym procesem zarządzania ryzykiem operacyjnym sprawuje Zarząd Banku. Funkcję opiniodawczą w zakresie podejmowanych działań mających wpływ na ryzyko operacyjne pełni Komitet Ryzyka Operacyjnego. Z kolei funkcja koordynowania procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym została umiejscowiona w Pionie Ryzyka.

Każdy pracownik w ramach swojego stanowiska pracy identyfikuje zdarzenia ryzyka operacyjnego, które następnie są gromadzone w dedykowanej do tego celu bazie danych. Zdarzenia są na bieżąco weryfikowane przez tzw. koordynatorów ryzyka operacyjnego oraz monitorowane przez komórkę koordynującą pod względem liczby występujących zdarzeń oraz wielkości strat. Monitorowanie zagrożeń pozwala na podejmowanie działań w zakresie ograniczania skutków zdarzeń oraz wdrażania instrumentów ograniczających ryzyko.

W ramach identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego Grupa monitoruje wykorzystanie apetytu na ryzyko operacyjne, kształtowanie się kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI), a także cyklicznie przeprowadza proces samooceny ryzyka operacyjnego. Proces samooceny obejmuje wszystkie komórki organizacyjne centrali Banku a także spółki zależne.

W Banku przygotowywane są następujące cykliczne raporty dotyczące narażenia na ryzyko operacyjne:

- raport kwartalny dla Komitetu Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym (KRO) oraz Zarządu Banku,
- raport półroczny dla Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

Mając na względzie ograniczanie ryzyka operacyjnego, Grupa nieustannie optymalizuje procesy w ramach struktur Banku oraz w obszarze współpracy z podmiotami Grupy, jak i z Poczta Polską S.A.

Dodatkowo w zakresie ograniczania ryzyka operacyjnego w Banku obowiązują między innymi procedury związane z realizacją Generalnych zasad polityki bezpieczeństwa Banku Pocztowego S.A., dotyczące przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy, przeciwdziałania przestępczości, zasad ochrony zasobów Banku, zarządzania ciągłością działania, ochrony danych osobowych, informacji niejawnych i tajemnicy przedsiębiorcy oraz zasad zarządzania bezpieczeństwem informacji w systemach teleinformatycznych.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Grupa dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

#### 47.5. Pozostałe ryzyka

Poza powyżej wymienionymi i szczegółowo opisanymi rodzajami ryzyka Grupa identyfikuje i ocenia następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko strategiczne,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko outsourcingu,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej.

##### Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności to ryzyko wystąpienia skutków nieprzestrzegania przez Grupę przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Grupę standardów postępowania. Grupa uwzględnia także ryzyko braku zgodności generowane zarówno przez Bank jak również przez jednostki zależne oraz zarządza ryzykiem braku zgodności wynikającym ze współpracy Banku z Poczta Polska S.A.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności jest realizowany na podstawie pisemnych zasad i procedur. Określają one podstawowe zasady działania pracowników Banku, wyjaśniają główne procesy identyfikujące ryzyko braku zgodności oraz umożliwiają zarządzanie ryzykiem braku zgodności na wszystkich szczeblach organizacji Grupy.

Zakres zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje następujące obszary:

- zgodność działania Grupy z przepisami prawa i wymogami obowiązującymi banki,
- przestrzeganie właściwych standardów rynkowych, dobrych praktyk i kodeksów postępowania przyjętych przez sektor bankowy,
- przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu,
- przeciwdziałanie przestępczości na szkodę Grupy.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje identyfikację ryzyka, pomiar, monitorowanie, ograniczanie i raportowanie.

Identyfikacja ryzyka braku zgodności jest procesem ciągłym i odbywa się:

- na etapie opiniowania przepisów wewnętrznych przez komórkę ds. compliance pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa i wymogami obowiązującymi banki,
- z wykorzystaniem wyników testów zgodności oraz procesów samooceny zgodności przepisów wewnętrznych Banku,
- na podstawie bieżących analiz m.in.: bazy zdarzeń ryzyka operacyjnego, protokołów z kontroli funkcjonalnej następnej oraz raportów z audytów wewnętrznych, rejestru spraw sądowych, informacji o reklamacjach i skargach klientów mających związek z ryzykiem braku zgodności, informacji od kierujących komórkami o występujących ryzykach braku zgodności, zgłoszeń popełnienia przestępstwa.

Zidentyfikowane przypadki występującego ryzyka braku zgodności komórka ds. compliance ewidencjonuje w bazie zdarzeń ryzyka braku zgodności.

Proces pomiaru ryzyka braku zgodności jest realizowany w okresach kwartalnych przez komórkę ds. compliance przy wykorzystaniu arkusza oceny ryzyka uwzględniającego prognozowany wpływ skutków ryzyka braku zgodności na organizację oraz klientów i prawdopodobieństwo jego wystąpienia, a także inne kryteria takie jak np.:

- liczba występujących zdarzeń ryzyka braku zgodności lub rzeczywistych strat z tytułu występującego ryzyka,
- liczba krytycznych artykułów, informacji w prasie oraz zarzutów wobec Banku w zakresie ryzyka braku zgodności.

Wynikiem pomiaru jest ocena poziomu ryzyka wg 3 stopniowej skali (poziom niski, średni, wysoki).

W zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności wynikającym ze współpracy Banku z Poczta Polska S.A. komórka ds. compliance ewidencjonuje zdarzenia ryzyka braku zgodności oraz monitoruje działania dotyczące wyjaśnienia i ograniczenia ryzyka braku zgodności.

### Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne jest to ryzyko na jakie narażona jest Grupa, jej wynik finansowy i kapitał, z tytułu niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, braku lub wadliwej realizacji przyjętej strategii oraz zmian w otoczeniu biznesowym lub niewłaściwej reakcji na zachodzące w nim zmiany.

W kwietniu 2015 roku Rada Nadzorcza Banku zatwierdziła „Strategię rozwoju Banku Pocztowego S.A. w latach 2015-2018”, której założenia wyznaczyły nowy kierunek i tempo rozwoju Banku.

Monitorowanie realizacji strategii, z uwzględnieniem wpływu (bezpośredniego lub potencjalnego) czynników zewnętrznych, ma na celu badanie skuteczności podejmowanych działań w ramach dążenia do osiągnięcia celów Banku zdefiniowanych w strategii.

### Ryzyko cyklu gospodarczego

Ryzyko cyklu gospodarczego to ryzyko długotrwałego wpływu niekorzystnej fazy cyklu gospodarczego (np. spowolnienia lub recesji) na wynik finansowy lub poziom kapitałów własnych Grupy.

Sytuacja w gospodarce wpływa na kondycję sektora bankowego i w związku z tym ocena sytuacji makroekonomicznej powinna być uwzględniana przy podejmowaniu decyzji w bankach. Bank prowadzi stały monitoring wskaźników makroekonomicznych obrazujących stan polskiej gospodarki, jak również raz w miesiącu przygotowuje szczegółowe raporty makroekonomiczne będące podstawą do podejmowania odpowiednich decyzji przez Zarząd Banku.

Ryzyko cyklu gospodarczego ujawnia się w przypadku pogorszenia koniunktury gospodarczej. W przypadku wzrostu bezrobocia, wzrostu podatków lub inflacji, wzrostu stóp procentowych lub występowania istotnych zmian kursów walutowych należy liczyć się z możliwością pogorszenia sytuacji finansowej klientów (w tym nestorów, jako jednej z grup docelowych Banku). Może to przełożyć się na obniżenie ich zdolności do terminowego regulowania zaciągniętych zobowiązań oraz popytu na produkty oferowane przez Bank (depozyty, kredyty). Pogorszenie się koniunktury może spowodować również wzrost odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek lub ograniczyć wzrost wartości portfela kredytowego Banku na skutek mniejszego popytu na kredyt oraz niższej liczby klientów spełniających warunki umożliwiające uzyskanie pożyczki. W warunkach utrzymującej się niestabilnej sytuacji rynkowej, spowolnienia gospodarczego i rosnącego bezrobocia może również nastąpić istotny spadek wartości aktywów klientów Banku, m.in. wartości nieruchomości stanowiących zabezpieczenie udzielanych przez Bank kredytów.

Ze względu na wciąż mało stabilne otoczenie zewnętrzne w 2015 roku, tak makroekonomiczne jak i polityczne, mające wpływ na krajową aktywność gospodarczą, ocena ryzyka cyklu gospodarczego w Banku została utrzymana na poziomie istotnym. Choć polska gospodarka rozwijała się w tempie przekraczającym 3,0%, sytuacja na rynku pracy poprawiała się, a finanse publiczne pozostawały pod kontrolą mimo głębszej i dłuższej od oczekiwań deflacji, wydarzenia na świecie takie jak tłący się konflikt rosyjsko-ukraiński, problemy finansowe Grecji i groźba opuszczenia przez nią strefy euro, gwałtowny spadek cen ropy naftowej, a także ryzyko bankructwa Rosji czy Brazylii, rodziły ryzyko dalszego łagodzenia polityki pieniężnej, co zazwyczaj negatywnie odbija się na wynikach sektora bankowego.

### Ryzyko reputacji

Jest to ryzyko związane z pogorszeniem się reputacji Banku, czyli jego reputacji w oczach klientów i interesariuszy, obecnych lub potencjalnych. Skutkiem pogorszenia reputacji może być niekorzystny wpływ na kapitał Banku, czyli negatywny wpływ na planowany wynik finansowy Banku, m.in. poprzez odpływ klientów oraz spowolniony lub zahamowany napływ nowych.

Zarządzanie ryzykiem reputacji ma na celu zapewnienie dobrego wizerunku Banku, jak również zminimalizowanie prawdopodobieństwa pogorszenia się jego reputacji, a co za tym idzie niekorzystnego wpływu na kapitał Banku. Zarządzanie ryzykiem reputacji realizowane jest poprzez:

- stały monitoring i analizę zdarzeń oraz przekazów medialnych, mogących mieć wpływ na wizerunek Banku oraz, w razie konieczności, realizację działań zaradczych,
- okresowe raportowanie na temat poziomu ryzyka reputacji.

### Ryzyko outsourcingu

Ryzyko outsourcingu jest to ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania Banku, jego majątku lub pracowników.

Powierzenie czynności bankowych oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podmiotom zewnętrznym niesie ze sobą konieczność przeprowadzenia przez Bank szeregu analiz, zarówno przed, jak i w trakcie współpracy z insourcerem. Ocena istotności ryzyka outsourcingu zależy od zakresu zlecanych czynności oraz liczby podmiotów wykonujących te czynności w imieniu i na zlecenie Banku. Powierzenie szerokiego zakresu czynności małej liczbie podmiotów zewnętrznych powoduje ryzyko koncentracji i potencjalne problemy związane z zapewnieniem terminowego wykonania czynności, w przypadku zaprzestania przez te podmioty świadczenia usług. Z kolei zbyt duża liczba insourcerów powoduje, że Bank nie może wykluczyć możliwości utraty choćby częściowej kontroli nad wykonywaniem zleconych czynności.

Zarządzanie ryzykiem outsourcingu odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są zawarte metody identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania ryzyka outsourcingu. W regulacjach tych określono także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie powierzenia czynności bankowych oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podmiotom zewnętrznym.

Kluczowe informacje na temat ryzyka outsourcingu są okresowo prezentowane na posiedzeniach Komitetu Ryzyka Operacyjnego.

### Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni jest to ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej przy wykorzystaniu wskaźnika dźwigni, który wyliczany jest jako wartość kapitału instytucji podzielonej przez wartość ekspozycji całkowitej tej instytucji.

Wskaźnik dźwigni jest wyznaczany w okresach kwartalnych i raportowany w ramach Raportów adekwatności kapitałowej Banku.

## 48. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy realizowane jest na poziomie Banku. Ma ono na celu utrzymywanie posiadanych przez Bank kapitałów własnych na poziomie nie niższym niż wymagany przez zewnętrzne i wewnętrzne regulacje. Regulacje te uzależniają wymagany poziom kapitałów od skali działalności i ryzyka podejmowanego przez Bank.

Mając na uwadze powyższy cel Grupa regularnie:

- identyfikuje ryzyka istotne z punktu widzenia swojej działalności,
- zarządza ryzykami istotnymi,
- wyznacza kapitał wewnętrzny, który zobowiązuje się posiadać na wypadek materializacji ryzyka,
- kalkuluje i raportuje miary adekwatności kapitałowej,
- alokuje kapitał wewnętrzny na obszary biznesowe,
- przeprowadza testy warunków skrajnych,
- porównuje potrzeby kapitałowe z posiadanym poziomem kapitałów własnych,
- integruje proces oceny adekwatności kapitałowej z procesem opracowywania Strategii Banku, planów finansowych i sprzedażowych.

Grupa przygotowuje następujące cykliczne raporty w celu bieżącego monitorowania adekwatności kapitałowej:

- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz dla Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

W 2015 roku poziom współczynnika wypłacalności, współczynnika kapitału Tier 1 oraz wewnętrznego współczynnika wypłacalności Grupy kształtował się powyżej wymaganego minimalnego poziomu regulacyjnego.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania kapitałowego, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Grupa dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

### Fundusze własne i współczynnik wypłacalności

Dla celów wyznaczania funduszy własnych Grupa stosuje metody wynikające z Rozporządzenia CRR. Fundusze własne Grupy składają się z funduszy podstawowych Tier 1 (CET1) oraz funduszy Tier 2 w ujęciu jednostkowym (Bank na mocy przepisów Rozporządzenia CRR zwolniony jest z ustalenia wymogów kapitałowych na poziomie skonsolidowanym).

W 2015 roku fundusze podstawowe Tier 1 Grupy obejmowały:

- instrumenty kapitałowe spełniające warunki, o których mowa w Rozporządzeniu CRR,
- agio emisyjne związane z instrumentami, o których mowa w punkcie powyżej,
- zyski zatrzymane, w tym zyski z bieżącego okresu lub zyski roczne przed podjęciem formalnej decyzji potwierdzającej ostateczny wynik finansowy w danym roku po uzyskaniu uprzedniego zezwolenia właściwego organu,
- skumulowane inne całkowite dochody,
- kapitały rezerwowe,
- fundusz ogólnego ryzyka,
- niezrealizowane zyski i straty wyceniane według wartości godziwej (w kwotach uwzględniających przepisy przejściowe, o których mowa w art. 467 oraz art. 468 Rozporządzenia CRR),
- inne pozycje funduszy podstawowych Tier 1, określone w Rozporządzeniu CRR,

i były pomniejszane o:

- wartości niematerialne według ich wyceny bilansowej,
- ujemne różnice z wyceny instrumentów dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

W październiku 2015 roku, Bank dokonał emisji akcji zwykłych imiennych serii C1 o łącznej wartości nominalnej 12 842 480,00 zł i wartości emisyjnej 60 000 066,56 zł. Środki pochodzące z emisji zostały zarejestrowane przez KRS w dniu 20 listopada 2015 roku. Następnie w dniu 15 grudnia 2015 roku Bank uzyskał zgodę Komisji Nadzoru Finansowego na zaliczenie ww. instrumentów kapitałowych jako instrumenty w kapitale podstawowym Tier 1 (sygn. DBK/DBK2/7105/26/7/2015/AN).

Z kolei fundusze Tier 2 Grupy w 2015 roku stanowiły środki pieniężne pochodzące z uzyskanej w 2014 roku pożyczki podporządkowanej udzielonej przez Poczta Polska S.A. oraz dwóch emisji obligacji podporządkowanych (przeprowadzonych odpowiednio w 2011 roku oraz 2012 roku).

Poniższa tabela prezentuje wartości funduszy własnych, współczynnika wypłacalności oraz współczynnika Tier 1 na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
Fundusze własne	tys. zł	tys. zł
<b>Kapitał podstawowy Tier 1</b>	<b>480 417</b>	<b>399 481</b>
Opłacone instrumenty kapitałowe	110 133	94 378
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1	0	2 330
Agio	55 691	8 600
Zyski zatrzymane, w tym:	25 086	38 179
- zysk	25 086	38 179
Skumulowane inne całkowite dochody	11 908	3 571
Korekty z tytułu niezrealizowanych zysków/strat z instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1*	(8 146)	(5 532)
Kapitał rezerwowy	225 577	183 019
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	114 345	108 345
Inne wartości niematerialne	(53 362)	(32 307)
Dodatkowe korekty wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	(815)	(1 102)
<b>Kapitał uzupełniający Tier 2</b>	<b>126 138</b>	<b>130 872</b>
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier 2	93 000	93 000
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier 2	33 138	37 872
<b>Fundusze własne</b>	<b>606 555</b>	<b>530 353</b>

\* Korekta dotyczy usunięcia części dodatniej wyceny z tyt. niezrealizowanych zysków w okresie przejściowym.

	Stan na 31 grudnia 2015	Stan na 31 grudnia 2014
Wymogi kapitałowe	tys. zł	tys. zł
Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie, w tym dla ekspozycji z wagą ryzyka 0%	293 364	278 431
z wagą ryzyka 4%**	9	0
z wagą ryzyka 20%	4 128	4 955
z wagą ryzyka 35%	43 364	43 135
z wagą ryzyka 50%	2 535	1 154
z wagą ryzyka 75%	176 316	162 333
z wagą ryzyka 100%	57 038	59 528
z wagą ryzyka 150%	5 454	2 491
z wagą ryzyka 250%	4 520	4 835
pozostałe wagi ryzyka	0	0
Korekta wyceny kredytowej (CVA)	51	39
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego	1 201	0
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	41 270	37 495
<b>Całkowity wymóg kapitałowy</b>	<b>335 886</b>	<b>315 965</b>

<b>Współczynnik wypłacalności</b>	<b>14,4%</b>	<b>13,4%</b>
-----------------------------------	--------------	--------------

<b>Tier 1</b>	<b>11,4%</b>	<b>10,1%</b>
---------------	--------------	--------------

\*\* Zaokrąglona waga ryzyka dla ekspozycji z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania.


## Podpisy wszystkich członków Zarządu

---

8 marca 2016 roku	Szymon Midera	Prezes Zarządu	
-------------------	---------------	----------------	---


8 marca 2016 roku	Paweł Spławski	Wiceprezes Zarządu	
-------------------	----------------	--------------------	---

8 marca 2016 roku	Hubert Meronk	Członek Zarządu	
-------------------	---------------	-----------------	---

8 marca 2016 roku	Magdalena Nawara	Członek Zarządu	
-------------------	------------------	-----------------	---

## Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

---

8 marca 2016 roku	Michał Sasim	Dyrektor Departamentu Rachunkowości	
-------------------	--------------	-------------------------------------	---